

ADALET BAKANLIĞI

ADALET BAKANLIĞI STRATEJİK PLANI 2015-2019

İÇİNDEKİLER

TANIMLAR	6
BAKAN MESAJI	8
MÜSTEŞAR SUNUŞU	10
STRATEJİK PLAN SÜRECİ	13
BÖLÜM 1	
DURUM ANALİZİ	19
1.1. Tarihçe	20
1.2. Mevzuat Analizi	31
1.2.1. Mevzuat	32
1.2.2. Yetki ve Görevler	34
1.2.3. Teşkilat Yapısı	36
1.3. Paydaş Analizi	37
1.4. GZFT (Güçlü - Zayıf Yönler ile Fırsatlar - Tehditler) ANALİZİ	39
1.4.1. Güçlü Yönler	40
1.4.2. Zayıf Yönler	41
1.4.3. Fırsatlar	42
1.4.4. Tehditler	43
1.5. Birinci Plan Dönemi Durum Analizi ve Değerlendirmeler	44
BÖLÜM 2	
GELECEĞE BAKIŞ	61
2.1. Misyon	62
2.2. Vizyon	62
2.3. Temel Değerler	63
BÖLÜM 3	
3.1. Stratejik Amaçlar ve Temel Performans Göstergeleri	65
AMAÇLAR	69
3.2. İzleme ve Değerlendirme	157
3.2. Stratejik Plan Kalkınma Planı İlişkisi	161
STRATEJİK PLAN MALİYET TAHMİNİ	165
STRATEJİK PLAN BİRİM İLİŞKİSİ	169

TANIMLAR

Bakanlık;

Adalet Bakanlığı'nı ifade eder.

Adalet Aktörleri;

Yüksek yargı organları, Adalet Bakanlığı, Türkiye Barolar Birliği, Türkiye Noterler Birliği, hukuk fakülteleri ve baroları ifade eder.

Dezavantajlı Gruplar;

Kadınlar, çocuklar, yoksullar, yaşlılar, engelliler ve mülteciler gibi grupları ifade eder.

Yargı Çalışanı;

Hâkim ve Cumhuriyet savcıları dışındaki tüm çalışanları ifade eder.

Yargı Mensubu;

Hâkim ve Cumhuriyet savcılarını ifade eder.

Yargı Profesyoneli;

Yargı mensupları, yargı çalışanları, avukatları ve noterleri ifade eder.

KISALTMALAR	
AB	Avrupa Birliği
ASPB	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı
ASİGM	Adli Sicil ve İstatistik Genel M¼d¼rl¼đ¼
ATK	Adli Tıp Kurumu
ABGM	Avrupa Birliği Genel M¼d¼rl¼đ¼
AİHM	Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
BİDB	Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı
BM	Birleşmiş Milletler
CİGM	Ceza İşleri Genel M¼d¼rl¼đ¼
CTE	Ceza ve Tevkif Evleri Genel M¼d¼rl¼đ¼
CEPEJ	The European Commission for the Efficiency of Justice (Avrupa Adaletin Etkinliği Komisyonu)
EDB	Eğitim Dairesi Başkanlığı
GZFT	G¼çlü - Zayıf Yönler, Fırsatlar - Tehditler
HSYK	Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu
HİGM	Hukuk İşleri Genel M¼d¼rl¼đ¼
İDBB	İç Denetim Birimi Başkanlığı
İMİD	İdari ve Mali İşler Dairesi Başkanlığı
KGM	Kanunlar Genel M¼d¼rl¼đ¼
PGM	Personel Genel M¼d¼rl¼đ¼
SEGBİS	Sesli ve Görünt¼l¼ Bilişim Sistemi
STK	Sivil Toplum Kuruluşları
SGB	Strateji Geliştirme Başkanlığı
TAA	Türkiye Adalet Akademisi
TKB	Teftiş Kurulu Başkanlığı
TİDB	Teknik İşler Dairesi Başkanlığı
UYAP	Ulusal Yargı Ağı Projesi
UHDİGM	Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel M¼d¼rl¼đ¼
UNDP	United Nations Development Programme (Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı)
YİDB	Yayın İşleri Dairesi Başkanlığı

BAKAN MESAJI

“Stratejik plan yargı alanında farklı bir anlam kazanmış ve yargı reformu sürecinde önemli bir rol oynamıştır.”

Kenan İpek

Adalet Bakanı

Adalet Bakanlığının 2015 - 2019 yıllarını kapsayan İkinci Stratejik Planını sunmaktan heyecan ve memnuniyet duymaktayım. Zira gerek 2010 yılında kamuoyuna duyurulan Birinci Stratejik Plan, gerekse bu Plan adalet sistemimiz için önemli dönüm noktalarıdır.

Mahkemeler, Cumhuriyet savcılıkları, ceza infaz kurumları, denetimli serbestlik birimleri, icra iflas teşkilatı ve Adalet Bakanlığı merkez teşkilatından meydana gelen adalet teşkilatımız vatandaşlarımıza daha iyi adalet hizmeti sunmak için heyecan ve özveriyle çalışmaktadır. Diğer ülkelerde olduğu gibi ülkemizde de son yıllarda yargı alanında önemli değişimler yaşanmıştır.

Adalet sistemlerinin dünya genelinde inovasyonla şekillendiği bir dönemi yaşıyoruz. Günümüzde adalet sistemleri yoğun bir değişim göstermekte ve ülkeler adalet sistemlerinin varlık sebebini, hizmet anlayışını, hizmetleri sunma şeklini tartışıp sürekli yenilikçi yollar aramaktadır.

Adalet hizmetlerindeki değişim uluslararası gelişmelerin yanısıra toplumsal beklentilerden de kaynaklanmaktadır. Vatandaşlar tüm kamu hizmetlerinde olduğu gibi yargı hizmetlerinin de adil olmasının yanısıra kaliteli ve hızlı olarak sunulmasını talep etmektedir. İçinde bulunduğumuz yüzyılın yargı sistemleri için öne çıkardığı, adalete erişim, onarıcı adalet, etkinlik ve verimlilik gibi kavramların tümü buna hizmet etmek için geliştirilmiştir.

Ülkemizde yargı alanında son on yılda atılan adımlar, çok yönlü, kapsayıcı ve bütünseldir. Bu nitelikteki çalışmaların ancak stratejik yönetim anlayışıyla gerçekleştirilebileceği düşüncesiyle hareket edilmiştir. Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu kapsamında hazırlanan Stratejik Plan yargımıza yeni bir vizyon kazandırmıştır. Kamuda hazırlanması zorunlu olan stratejik planlar yargı alanında farklı bir anlam kazanmış ve yargı reformu sürecinde önemli bir rol oynamıştır. Planla birlikte önceliklerimizin neler olduğunu, mevcut kaynaklarımızı nereye ve hangi sürede kullanacağımızı net bir şekilde ortaya koymuş bulunmaktayız.

Diğer yandan stratejik planlar kamuoyuna taahhüt niteliği de taşımaktadır. Stratejik planın açıklandığı andan itibaren kamuoyu yargı alanındaki çalışmaların eksenini hakkında bilgi sahibi olmakta ve yargı alanında yapılan çalışmaları takip edebilmektedir.

Planlama çalışmalarında adil yargılanmadan, insan hakları standartlarının yükseltilmesine, adalete erişimden, altyapı imkânlarının geliştirilmesi ve insan kaynaklarının güçlendirilmesine kadar tüm alanlar bütüncül ve geniş bir bakış açısıyla ele alınmıştır. Yargı kamuoyumuzun halen gündeminde olan birçok yeni kavram ve müessese bu çalışmalar neticesinde oluşmuştur.

2010 yılından bu yana uygulanan Birinci Stratejik Plan, önemli oranda hayata geçirilmiştir. Süreç içerisinde hukuk dünyasının gündemine giren yeni gelişmeler dikkate alınmış ve çalışmalar revize edilerek sürdürülmüştür. İkinci Stratejik Planımızı sunduğumuz bu dönem birinci dönemden önemli ölçüde farklıdır. Artık yargı kamuoyumuz yeni kavramlara aşinadır ve yenilikçi yollar geliştirilmesine daha açıktır.

Bakanlığımız bu Planda yer alan amaç ve hedefleri gerçekleştirmek için tüm paydaşları ile birlikte çalışacak ve işbirliğine açık olacaktır.

Tıpkı 2010-2014 döneminde olduğu gibi 2015-2019 yıllarını kapsayan İkinci Stratejik Plan döneminin de başarıyla geçeceğine olan inancımı belirtir Planın hazırlanmasında emeği geçenlere teşekkür ederim.

MÜSTEŞAR SUNUŞU

“Durum analizi ile varılan sonuçlar dikkate alınarak bu Stratejik Planda Bakanlığımızın vizyonu “Hak ve özgürlükleri koruyan, adil, güven veren, erişilebilir ve etkin bir adalet sistemi” olarak belirlenmiş ve buna yönelik amaç ile hedefler oldukça geniş bir perspektifte hazırlanmıştır.”

Basri Bağcı

Müsteşar V.

Stratejik yönetim anlayışının Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu aracılığıyla ülkemizde hayata geçmiş olması kamu hizmetleri için önemli fırsatlar doğurmuştur. Bu süreçle birlikte Bakanlığımız heyecanla stratejik planlama çalışmalarına başlamış ve ilk Stratejik Planını 2010 yılında kamuoyuna duyurarak uygulamaya başlamıştır. Adalet hizmetlerinde reform arayışlarının hızlandığı dönemde uygulanmaya başlanan bu Plan bizlere önemli imkanlar sağlamıştır.

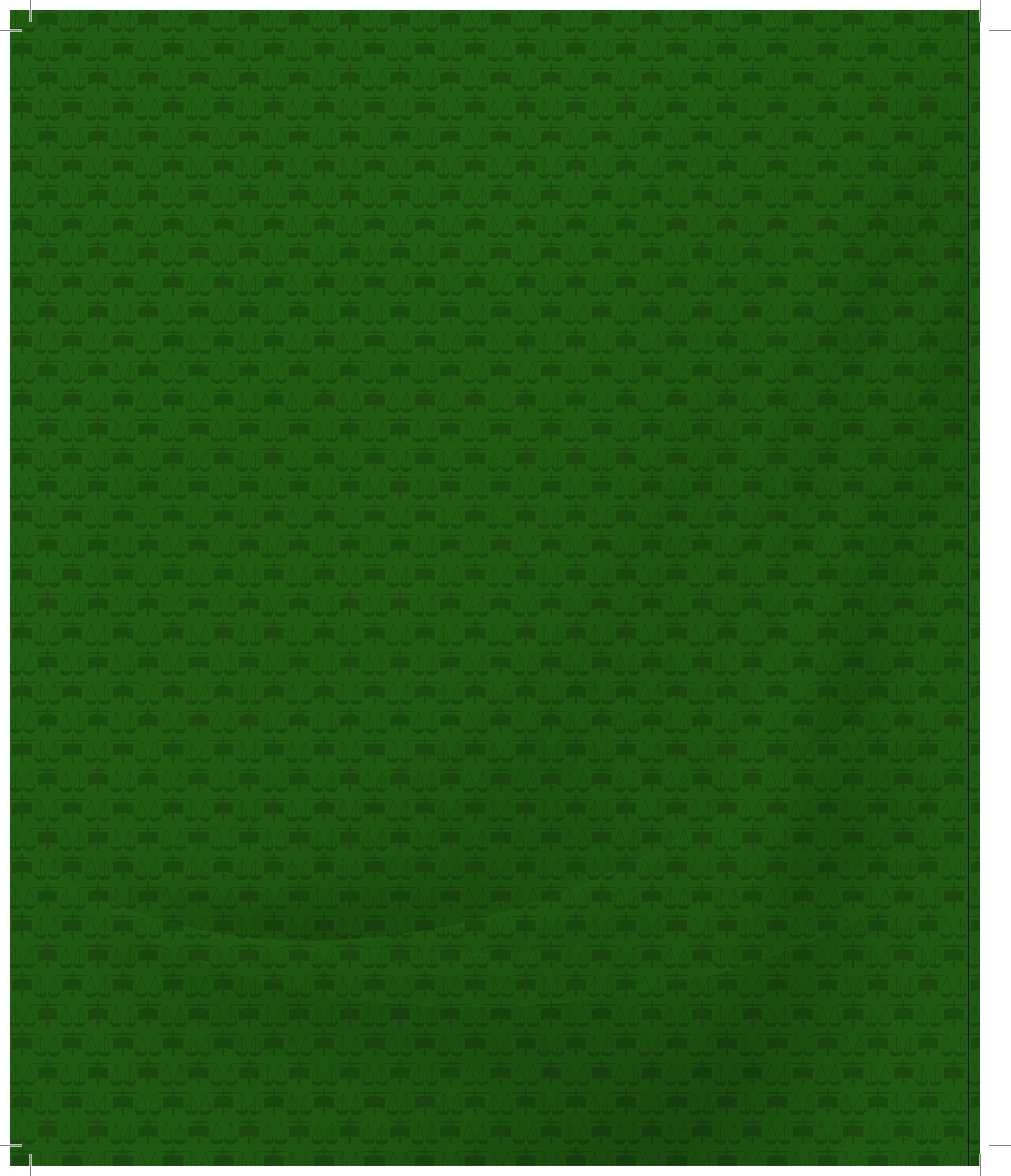
Bakanlığımız önceki Stratejik Planda belirtilen politika belgelerinin kâğıt üzerinde kalmaması için etkin bir uygulama dönemi geçirmiştir. Uygulama döneminde sadece bir alana yoğunlaşılmamış planda yer alan takvime uygun olarak tüm alanlardaki çalışmaların aynı ivme ile yürütülmesine dikkat edilmiştir. Diğer yandan gerek dünyada gerekse ülkemizde hukuk ve adalet alanında görülen yeni uygulamalar da çalışmalarda dikkate alınmıştır.

Uygulama döneminde, Stratejik Planın hazırlandığı zaman yürürlükte olan mevzuatta önemli değişiklikler olmuştur. Anayasa değişiklikleri ve diğer mevzuat değişiklikleri Bakanlığımızın görev alanını önemli ölçüde değiştirmiştir. Bu değişikliklerle yeni müesseseler kurulmuş ve Bakanlığımızın yetki alanına giren bazı önemli konular Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun görev ve yetki alanına dahil edilmiştir.

İkinci Planın hazırlıkları kapsamında, öncelikle oldukça geniş katılımlı bir durum analizi gerçekleştirilmiştir. Anket çalışmaları, mülakatlar ve çalıştaylar düzenlenerek tüm kesimlerin görüşlerinin alınmasına gayret edilmiştir. Konuya ilişkin gerek akademik dünyanın, gerekse uygulamacıların ifade ettiği görüşler ile diğer ülkelerin yargı alanındaki planlama faaliyetleri titiz bir çalışma ile incelenmiştir.

Durum analizi ile varılan sonuçlar dikkate alınarak bu Stratejik Planda Bakanlığımızın vizyonu “Herkesin hak ve özgürlüklerini koruyan; adil, erişilebilir, güvenilir ve etkin bir adalet sistemi” olarak belirlenmiş ve buna yönelik amaç ile hedefler oldukça geniş bir perspektifte hazırlanmıştır. Adalet sistemine ilişkin tüm alanların Planda yer alması sağlanmıştır.

İlk dönemin tecrübelerinden oluşan birikim, Bakanlığımız 2015-2019 yıllarını kapsayan yeni Stratejik Planının hazırlıklarında önemli bir avantaj olmuştur. Tıpkı ilkinde olduğu gibi, bu dönemin de başarıyla geçeceğine olan inancımı belirtir, Planın hazırlanmasında emeği geçenlere teşekkür ederim.

STRATEJİK PLAN SÜRECİ

Genel Olarak

Bakanlığımızın, 2015-2019 yıllarını kapsayan Stratejik Planı hazırlıkları 2013 yılında başlatılmıştır. Stratejik Plan hazırlık çalışmalarında; farkındalık ve duyarlılığın oluşturulması ile stratejik yönetim becerilerinin artırılması da hedeflenmiştir. Bakanlık ve yargı teşkilatının stratejik yönetim kapasitesinin artırılması olarak özetlenecek bu çalışmalar kısa sürede olumlu neticeler vermiştir.

Bu Stratejik Plan döneminde daha önceki tecrübeler de dikkate alınarak stratejik yönetim anlayışının yerleşmesi için önemli çalışmalar yapılmıştır.

Stratejik Planlama Organizasyon Yapısı

Stratejik Planlama çalışmalarını yürütmek üzere;

- Bakanlığımızın tüm birimlerinde stratejik planlama çalışmalarını yürütmek, Stratejik Planlama Ekibince verilen diğer işleri yapmak üzere **Birim Stratejik Planlama Ekipleri**,
- Hazırlık faaliyetlerini yürütmek üzere tüm birimlerin temsilcilerinden oluşan **Bakanlık Stratejik Planlama Ekibi**,
- Çalışmalara rehberlik etmek ve Stratejik Planlama Ekibince kendisine sunulan konuları görüşüp karara bağlamak üzere Strateji Geliştirme Başkanı başkanlığında müstakil daire başkanları ve genel müdür yardımcılarında oluşan **Yönlendirme Kurulu**,
- Bakanlık politikalarını belirlemek üzere Müsteşar başkanlığında, tüm birim amirlerinden oluşan **Bakanlık Strateji Geliştirme Kurulu** oluşturulmuştur.

Hazırlık Programı

Etkin ve verimli bir çalışma iyi bir hazırlık sürecine bağlıdır. Bu nedenle farklı kademe ve birimlerde görev alan kişileri bir araya getiren stratejik plan hazırlık çalışmalarında sürecin iyi planlanmasına özen gösterilmiştir.

Bu kapsamda adımları ve zamanlamayı belirleyen “Stratejik Plan Hazırlık Programı” oluşturulmuş ve çalışmalar Programda yer alan takvim doğrultusunda gerçekleştirilmiştir.

Araştırma, İnceleme ve Eğitim Çalışmaları

Adalet hizmetlerinin kendine özgü yapısı gözetilerek yargı reformuna ilişkin ulusal/uluslararası çalışmalar değerlendirilmiştir. Farklı adalet sistemlerini benimseyen birçok ülkenin yargı organlarının planlama çalışmaları Türkçe'ye çevrilerek incelenmiştir. Bu uluslararası incelemeler küresel eğilimlerin görülebilmesini sağlamıştır.

İlk dönemde olduğu gibi bu Planın hazırlıklarında da Bakanlığımızın stratejik yönetim kapasitesinin güçlendirilmesi amacıyla eğitim, bilgilendirme ve farkındalık faaliyetleri düzenlenmiştir.

Yargı Reformu Stratejisi

“Yargı Reformu Stratejisi”, Avrupa Birliği'ne katılım sürecinde Yargı ve Temel Haklar (23 üncü Fesil) Faslı kapsamında ülkemizin yargı alanında yürüteceği çalışmaların yer aldığı temel politika belgesidir. Yargı Reformu Stratejisi Bakanlar Kurulu'nda görüşüldükten sonra Avrupa Birliği organlarına sunulmuş ve 2010 yılı itibariyle uygulanmaya başlanmıştır.

Yargı Reformu Stratejisi sektörel nitelikte temel bir politika belgesidir. Bu yönü itibariyle Bakanlar Kurulunda görüşüldükten sonra uygulanmaya başlanmakta ve diğer kurum ile kuruluşları da bağlayacak politikaları içermektedir. Stratejik Plan ise bunu tamamlayan bir politika belgesidir.

Bu nedenle Stratejik Plan hazırlıklarına eşzamanlı olarak Yargı Reformu Stratejisinin güncellenmesi için de çalışmalar yürütülmüştür. Güncelleme çalışmaları ile yargı reformuna ilişkin yeni amaç ve hedeflerin belirlenmesi ile uygulama durumunun belgeye yansıtılması öngörülmüştür. Her iki belgenin uyum içerisinde olması önem taşımaktadır. Bundan dolayı iki Planın bir arada kamuoyuna duyurulması hedeflenmiştir.

Yargı Reformunun Etki Analizi

Stratejik Plan ve Yargı Reformu Stratejisi yenileme ve güncelleme çalışmaları kapsamında yapılan bir diğer çalışma ise “Yargı Reformu Sürecinin Etki Analizi” olmuştur.

Son yıllarda yürütölen reform çalışmalarının yargının etkin ve verimli işleyişı üzerindeki etkilerini analiz etmek için Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) ile işbirliği halinde Yargı Reformu Sürecinin Etki Değerlendirmesi Projesi yürütölmüştür.

Çalışmalarına 2013 yılında başlanan etki analizi çerçevesinde; yerli ve yabancı uzmanlarca, mevzuat analizi, saha görüşmeleri, uzman görüşü, kurum ziyaretleri gibi birçok yöntem kullanılmıştır.

Çalışma kapsamında, Anayasa Mahkemesi, Yargıtay, Danıştay, Askeri Yargıtay, Askeri Yüksek İdare Mahkemesi, Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu, Türkiye Barolar Birliği, Türkiye Noterler Birliği, Türkiye Adalet Akademisi, Adli Tıp Kurumu ve adliyelerde mülakatlar yapılmıştır. Bu adalet kurumlarının yanısıra ayrıca, Kalkınma Bakanlığı, Kamu Denetçiliği Kurumu ve üniversiteler ile sivil toplum kuruluşlarıyla da görüşmeler yapılmıştır. Etki analizi çalışması çerçevesinde yargının verimlilik ve etkinliğinin artırılması için stratejik bir çerçeve de geliştirmiştir.

Bu çalışma sonucunda hazırlanan Rapor farklı bakış açısıyla İkinci Plan çalışmalarına yeni bir boyut kazandırmıştır. Söz konusu çalışma beş bölüm altında tasnif edilen yirmi üç stratejik alandan oluşmaktadır. Raporda; mahkemeler, barolar, hukuk fakülteleri, ceza infaz kurumları, noterler ve yargı ile ilgili tüm alanların mevcut kapasiteleriyle performansları tanımlanmakta, sorunlar, boşluklar ve fırsatlar tarif edilerek çözüm önerileri sunulmaktadır.

Anket Çalışmaları

Bakanlığımızca durum analizinin eksiksiz biçimde yapılabilmesi için oldukça geniş bir paydaş listesi belirlenmiştir. Paydaş listesi adalet hizmetleriyle ilgili tüm kurumların yanısıra sivil toplum örgütlerine önem verilerek hazırlanmıştır.

Adalet hizmetlerine ilişkin çalışmalarda hukuk fakültelerinin görüşleri de ayrı bir önem taşımaktadır. Bu nedenle anket çalışmaları kapsamında her akademik kademe ve farklı disiplinlerde hukuk fakültesi mensuplarının görüşlerinin alınması hedeflenmiştir.

Bu kapsamda; üniversitelere, kamu kurumlarına, barolara, sendikalara, enstitülere ve sivil toplum örgütlerine; hukuk fakültesi mensubu akademisyenlere; yargı mensuplarına, yargı çalışanlarına yönelik ayrı ayrı anketler düzenlenmiştir.

Anketler bilimsel yöntemlerle, akademisyenlerin katılımı ile hedef kitlenin görüşlerinin tam olarak yansıtılabilmesini sağlayacak içerikte hazırlanmış ve sonuçlar bilimsel olarak değerlendirilmiştir.

Çalışma Toplantıları

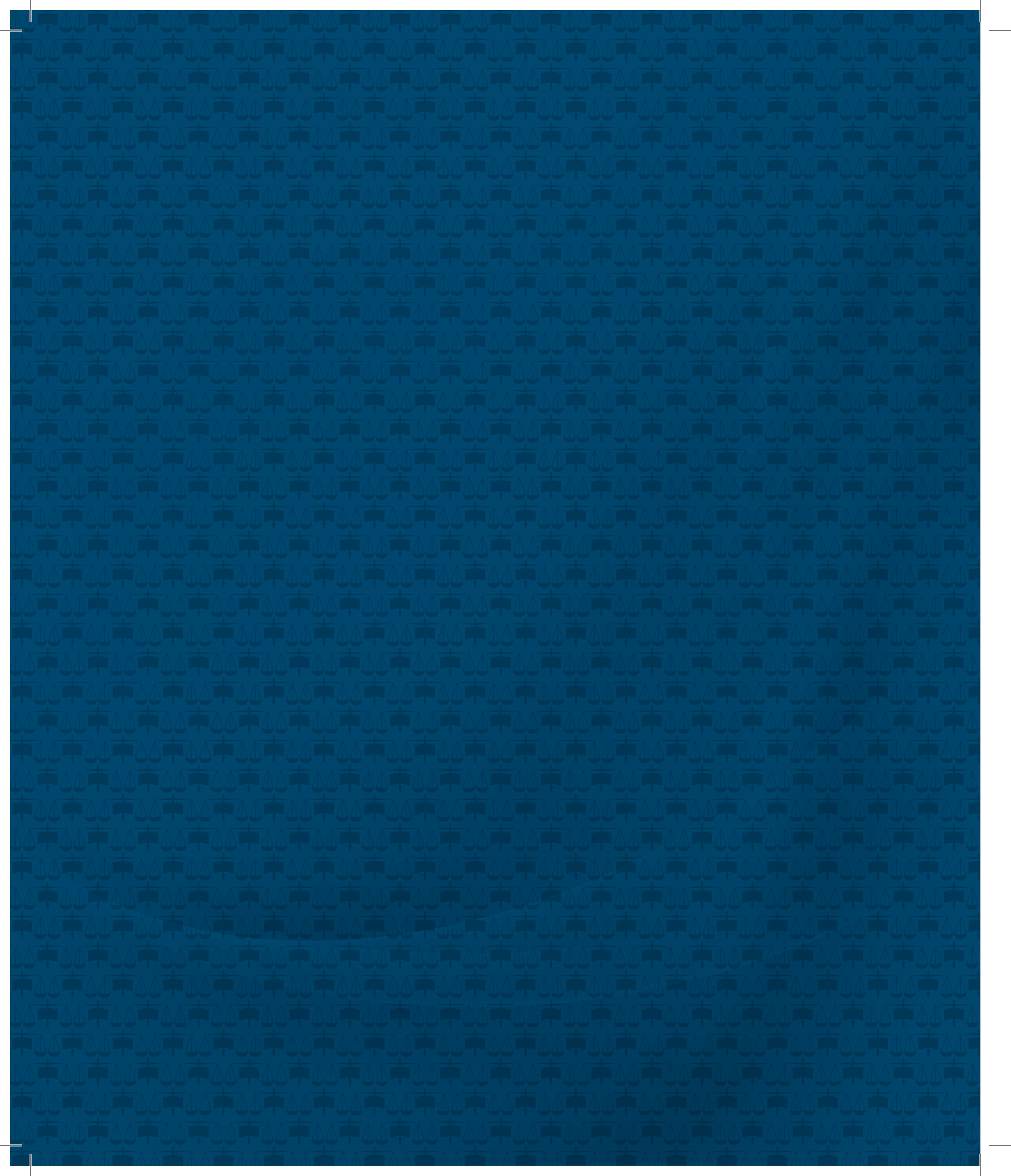
Stratejik planlama organizasyon yapısının unsurları olan “Bakanlık Stratejik Plan Ekibi”, “Yönlendirme Kurulu” ve “Strateji Geliştirme Kurulu” toplantıları önceden belirlenmiş periyotlarla geniş katılımı gerçekleştirilmiştir.

Stratejik plan hazırlık süresince “Bakanlık Stratejik Planlama Ekibi” bir araya gelerek, gelinen aşama üzerinde değerlendirme yapmış; planın hazırlanmasında “Yönlendirme Kurulu” na sunulacak taslaklarla ilgili olarak çalışmalar yürütmüştür.

“Bakanlık Stratejik Plan Ekibi” nin yapmış olduğu toplantılar ile ulaştığı sonuçlar “Yönlendirme Kurulu” toplantılarında değerlendirilmiş ve “Strateji Geliştirme Kurulu” na sunulmuştur.

Adalet Bakanlığı Müsteşarı, müsteşar yardımcıları ve tüm birim amirlerinden oluşan “Strateji Geliştirme Kurulu” nun bütün toplantılarında Sayın Bakan da bulunmuş, politika belirleme tartışmalarına katılmıştır.

DURUM ANALİZİ

Tarihçe ⁽¹⁾

Orta Asya'da kurulan Hun, Göktürk ve Uygur Devletleri ile Karahanlı, Selçuklu ve Osmanlı Devletlerinde, devlet yönetimine ilişkin ortak ilkeler görülmektedir. Bu devletlerden Hunlar'da kural olarak yargısal güç, hükümdarda toplanmıştır. Yetki hakanın başkanlığında bir yüksek mahkeme (Yargu) ve hakan adına yetkileri kullanan hakimler (Yargan) tarafından kullanılmıştır.

Tıpkı Hunlar döneminde olduğu gibi Göktürkler döneminde de örfi hukuku uygulamakla görevli hükümdar başkanlığında mahkeme ve hükümdar adına yetki kullanan hâkimler bulunmaktadır. Göktürkler'de yargı sistemi gelişme göstererek daha da ileriye gitmiştir.

(1) Tarihçe Bibliyografyası:

- 1- Ahmet Akgündüz, Halil Cin, Türk Hukuk Tarihi, Timaş Yayınevi, 1990, İstanbul
- 2- Ali Akyıldız, Osmanlı Bürokrasisi ve Modernleşme, İletişim Yayınları, 2004, İstanbul
- 3- Coşkun Üçok, Ahmet Mumcu, Gülnihal Bozkurt, Türk Hukuk Tarihi, Turhan Kitapevi, 2007, Ankara
- 4- Fatmagül Demirel, Adalet Nezaretinin Teşkilat Tarihçesi, Adalet Kitabı, Adalet Bakanlığı Yayınları, 2007, Ankara
- 5- Fatmagül Demirel, Adliye Nezareti Kuruluşu ve Faaliyetleri (1876-1914), Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi, 2009, İstanbul
- 6- Fahrettin Demirağ, Anayasal Bir Kurum Olarak Askeri Yargı ve Anayasa Önerileri, TBB Dergisi, Sayı 75, 2008, Ankara
- 7- Gülnihal Bozkurt, Batı Hukukunun Türkiye'de Benimsenmesi (Osmanlı Devleti'nden Türkiye Cumhuriyeti'ne Resepsiyon Süreci 1839-1939), Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 2000
- 8- Halil İnalçık, Osmanlı Hukukuna Giriş, Adalet Kitabı, Adalet Bakanlığı Yayını, 2007, Ankara
- 9- Halil İnalçık, Osmanlı'da Devlet, Hukuk, Adalet, Eren Yayınları, 2. Bası, 2000, İstanbul
- 10- Hasan Tahsin Fendoğlu, Türk Hukuk Tarihi, Filiz Kitapevi, 2000, İstanbul
- 11- İlber Ortaylı, Hukuk ve İdare Adamı Olarak Osmanlı Devletinde Kadı, Turhan Kitabevi,1994, Ankara
- 12- İlber Ortaylı, Türkiye Teşkilat ve İdare Tarihi, Cedit Neşriyat,2008, Ankara
- 13- Siddık Sami Onar, İdari Hukukunun Umumi Esasları, 1968, İstanbul.
- 14- Teşkilat Tarihçesi, Adalet Bakanlığı Yayın İşleri Dairesi Başkanlığı, No:2,1997, Ankara
- 15- Türk Hukuk Tarihi Sürecinde Yargıtay, Yargıtay Yayınları, No:28, 2004, Ankara
- 16- Yılmaz Öztuna, Büyük Osmanlı Tarihi, Ötüken Yayınları, 1994, İstanbul,

Uygurlar döneminde aile hukuku, miras hukuku, şahsın hukuku gibi özel hukuk alanlarına ilişkin önemli gelişmeler yaşanmıştır. Göktürk Devleti'nin yıkılmasından sonra kurulan Uygurlar dönemine ilişkin geniş bilgi Yusuf Hâs Hâcîp'in Kutadgu Bilig isimli eserinde yer almaktadır. Orta Asya'da kurulan Türk Devletleri hakkındaki bilgiler, Çin kaynakları dışında özellikle Orhun Anıtları, Kutadgu Bilig ve Nizamu'l-Mülk'ün Siyasetname'sinden alınmaktadır.

İslamiyet'in kabulünden sonra birçok Türk devleti kurulmuştur. Bu devletlerin biri de Karahanlılar'dır. Karahanlılar, İslam'ı benimsemiş olmakla birlikte Uygur kültürünü de devam ettirmişlerdir. Bu devirlerde kurulan Türk devletleri, devlet anlayışı, kamu müesseseleri, gelenekler ve anlayışlar açısından Orta Asya'nın derin izlerini taşımaktadırlar. İslamiyet'in etkisindeki Türk devletlerinde esas olarak hukukun kaynağı dini niteliktedir. Fakat Türk devletlerinde dini nitelikteki kuralların yanısıra örfî hukuk da uygulanmıştır. Büyük Selçuklu Devletinde de şer'î hukuk ve örfî hukuk birlikte uygulanmıştır. Şer'î davalara kadılar bakmışlardır.

Osmanlı döneminde de hukukun iki tür kaynağı bulunmaktadır. Bunların ilki şer'î, ikincisi örfî niteliktedir. Hukukun kaynaklarına ilişkin bu ayırım çatışan bir görüntüde değil, uyum içerisinde yürümüştür. Bu kapsamda örfî hukuk için ayrı mahkemeler kurulmamış, tüm yargılamalar şer'î mahkemelerde yürütülmüştür.

Mahkemelerin uyguladıkları usul hukukunda Tanzimat dönemine kadar hukuk ve ceza ayırımı yapılmamış ve İslam hukuku esasları uygulanmıştır. Osmanlı'da yargı görevi padişahın şahsında toplanmıştır. Daha önceki Türk devletlerinde olduğu gibi Osmanlı'da da hükümdarın görevleri arasında adaleti sağlamak bulunmaktadır.

Osmanlı adalet teşkilatında üç önemli kurum bulunmaktadır. Bunlar kazaskerlik, kadılık ve Divân-ı Hümayun'dur. Kazaskerlerin padişahın adalet işleriyle ilgili önemli görevleri bulunmaktadır. Kazaskerlik teşkilatı, 1360 veya 1363 yılında ihdas olunmuştur. İlk kazasker Bursa'ya, bütün kadıların denetleyicisi olarak atanmış; 1482 yılında kazasker sayısı ikiye çıkarılmıştır. Bunlar Rumeli ve Anadolu kazaskerleridir. Anadolu kazaskeri Anadolu ve Arabistan'daki, Rumeli kazaskeri ise Rumeli ve Karadeniz'in kuzeyindeki kadılardan sorumludur.

Kazasker, ilmiye sınıfının mensubu olarak idare ve yargıya ilişkin önemli görevler yapmaktadır. En kıdemli kadı olarak da tabir edilen kazaskerler Divân-ı Hümâyun'un üyesi olup, devlet protokolünde vezirlerden sonra gelmektedir. Kazaskerliğe İstanbul, Bursa ve Edirne gibi yerlerin kadılıklarından tayin olunduğu görülmektedir. Kazaskerlerin, kadıların tayini konusunda önemli görevleri bulunmaktadır. Kazaskerler, XVI. yüzyılın sonlarına kadar, tüm kadıları, müderrisleri ve din görevlilerini atanmak üzere seçip, sadrazama bildirmişlerdir. XVI. yüzyıldan sonra kazaskerlerin bu konudaki yetkileri sınırlanmış ve bir kısım kadıları atama yetkisi şeyhülislama verilmiştir. Kadıların atanması yargı bölgesinin genişliğine yani gelirinin büyüklüğüne bağlı olarak yapılmaktadır. Atama dışında kazaskerlerin kadı ve müderrisleri kontrol ve azillerini arz etme yetkisi bulunmaktadır.

Osmanlı devletinde Divân-ı Hümâyun, yüksek mahkeme görevini yerine getirmekte, paşa divanları, sancakbeyi divanları ve benzeri yargı organları diğer bazı davalara bakmaktadır. Divân-ı Hümâyun'un yargılama görevi dışında siyasi, askeri ve idarî görevleri de bulunmaktadır.

Divân-ı Hümâyun kadı kararlarının padişah adına inceleme mercii olup kubbealtı vezirleri, nişancı, kazaskerler, defterdar, yeniçeri ağası, kaptan-ı derya ve Rumeli beylerbeyinden oluşmaktadır. Divân çalışmaları, doğal olarak padişahın denetim ve müdahalesine açık bulunmaktadır. Öte yandan, Divân-ı Hümâyun'un ilk derece mahkemesi olarak gördüğü önemli davalar da bulunmaktadır.

Osmanlı'da ilmiye sınıfının temsilcilerinden olan kadılar padişah adına yargı yetkisini kullanmanın yanı sıra, aynı zamanda idareye ilişkin önemli görevler de üstlenmişlerdir. Kadı, Osmanlı'da, devlet kuvvetinin sembolü olarak görülmüş ve fethedilen yerlere gecikmeksizin kadı tayin edilmiştir. Yargı çevreleri kaza olarak adlandırılan kadılar, yargı çevresinin büyüklüğüne göre sınıflandırılmışlardır. Kadılığa atanma yüksek bir medrese eğitimi gerektirmekte ve önemli şartlara bağlı olmaktadır.

Kadıların tayini zaman içinde değişiklikler göstermekle birlikte sadrazam ve kazaskerin iradesi ile günlük gelirine göre yapılmaktadır. Kadılık kural olarak sıkı görev sürelerine tabi olmuştur. Bu görev sürelerinin iki ya da üç yıl olduğu görülmektedir.

Kadınların görev süresini tamamlamadan görevden alınması, halkın şikâyeti ya da görevini ihmal etmesinin anlaşılması üzerine olmakta ve buna “azl” ya da “ref” denilmektedir.

Kadının emri altında naibler, katipler, muhzirbaşı ve muhzirolar ile mahkeme hademeleri çalışırken, esnaf kethüdası, müteveli, subaşı ve sipahi gibi görevliler ise faaliyetlerinde kadıya karşı sorumludurlar.

Hukuk, yönetim ve eğitim alanındaki yenileşme hareketlerinin Tanzimat’la birlikte yoğunlaştığı görülmektedir. Bu dönemde Batı hukuk sistemine ilgi ve yöneliş başlamış; İslam hukukunun bazı alanlarında ise önemli kodifikasyonlar yapılmıştır. Yapılan düzenlemelerle, Batı hukukuyla İslam hukukunun yan yana yürütüldüğü sürece girilmiştir. Bu süreçte Batı hukukunda örnek alınan ülke Fransa olmuştur. Fransa’nın ticaret, ceza ve yargılama usul kanunları tercüme edilerek Osmanlı hukuk sisteminin bir parçası haline getirilmiştir. Bu kanunları uygulayacak mahkemeler ve üst yargı organları da yine Fransız modeline uygun olarak oluşturulmuştur. Tanzimat öncesi dönemde adliye teşkilatının temeli “kadılık”ken, bu dönemde 1840 tarihli Ceza Kanunu’nu uygulamak üzere önce İstanbul’da sonra tüm eyalet merkezlerinde “Meclis-i Tahkikat” adlı bir yargı makamı kurulmuştur. Modern mahkeme yapısına gidişi ifade eden bu gelişmeyi şer’iye mahkemelerinin yargı alanı dışında kurulan nizamiye mahkemeleri takip etmiştir. Ceza hukuku alanında 1840 ve 1851 tarihli Ceza Kanunlarından sonra 1858 yılında Fransız Ceza Kanunu iktibas edilmiştir. 1858 tarihli Ceza Kanunu değişik tarihlerde yapılan düzenlemeler ile 1926 yılına kadar yürürlükte kalmıştır.

Adli teşkilatta önemli bir işlevi olan Meclis-i Vâlâ-yı Ahkâm-ı Adliyye ise kanun ve nizamnameleri hazırlamakta ve Temyiz mahkemesi görevini de yerine getirmekteydi. Bu meclis 1868 yılında kaldırılarak yerine Şurâ-yı Devlet (Danıştay) ve Divân-ı Ahkâm-ı Adliye (Yargıtay) kurulmuştur. Bu dönemdeki çok önemli bir gelişme de İslam Hukukunun önemli eserlerinden biri olan Mecelle-i Ahkam-ı Adliyenin yayımlanması olmuştur. Bu eser hükümlerin derlenmesi ve kanunlaştırılmasına duyulan ihtiyaçtan doğmuştur. Mecelle, bugünkü anlamda kanunlaştırma alanının İslam Hukukundaki örnek bir eseridir. Eser onaltı kitap ve 1851 maddeden oluşmakta olup, borçlar, aynı haklar ve usul hukukunu içine alır.

Osmanlı adalet teşkilatının Tanzimat Fermanı'nın ilanından sonraki süreçte mahkeme teşkilatında önemli düzenlemelerin yapıldığı görülmektedir. Batı hukukunun benimsendiği bu süreçte iki dereceli olarak kurulan yeni mahkemeler nizamiye mahkemeleri olarak adli teşkilatta yerini almıştır. Özellikle adli islahat yılı olarak adlandırılan 1879 yılında çıkarılan kanunlar ile hem adli teşkilatın idari yapısında hem de mahkeme teşkilatında dikkate değer düzenlemeler yapılmıştır. 1879 yılında yürürlüğe giren kanunlar şöyledir; Adliye ve Mezahib Nezaretinin ve Devair-i Merbutasının vezaifi nizamnamesi, İlamat-ı Hukukiyenin Suret-i İcrâsına Dair Kanun; Mehakim-i Nizamiye Teşkilatı Kanunu; Usûl-ı Muhâkemât-ı Hukukiyeye Kanunu; Usûl-ı Muhâkemât-ı Cezaiyye Kanunu. Çıkarılan bu kanunlar, adliye teşkilatında yeni birimleri de beraberinde getirmişti. Örneğin Teşkilat-ı Mehakim Kanunu ile adliye müfettişlikleri ve müdde-i umumilikler (savcılık) devreye sokuldu. Yine muhakeme usul kanunları ile nizamiye mahkemelerinde, muhakemenin nasıl yerine getirileceği açıklığa kavuşturuldu. Osmanlı Devleti'ndeki gayrimüslimlerin devlet ile olan ilişkileri Hariciye Nezareti'nde (Dışişleri Bakanlığı) bulunan Mezahib Kalemi tarafından yürütülmekteydi. Daha sonra bu işlemler Adliye Nezareti bünyesine alınmış ve Adliye Nezareti'nin ilk teşkilat nizamnamesi ile de Mezahib Müdürlüğü kurulmuştur. Gayrimüslimlerin mezhep işlerinin adalet teşkilatında görülmesi işlemi Lozan Antlaşması'na kadar devam etmiştir.

Adliye Nezareti'nin 1879 tarihli ilk nizamnamesi ile nezaretin teşkilat yapısı ortaya çıkmıştır. Bu nizamnameye göre kurulan idari birimler şunlardı: Adliye Müsteşarlığı, Adliye Mektupçuluğu, Havale Müdürlüğü, Umûr-ı Cezaiyye Müdürlüğü, Umûr-ı Hukukiyeye Müdürlüğü, Sicill-i Memurin Müdürlüğü, Mezahip Müdürlüğü, Evrak Müdürlüğü ve Muhasebe Müdürlüğü. Adliye Nezareti'nin bu birimlerine, 1911 tarihli ikinci teşkilat nizamnamesi ile İhsaiyyât ve Müdevvenât-ı Kanuniyye Müdürlüğü ilave edildi. Ayrıca Adliye Nezareti'nde yabancı hukukçular da müşavir olarak görev yapmaya başladılar.

Bu birimlerin dışında ayrıca önemli görevler ifa eden komisyonlar da bulunmaktadır. Bunlardan; Encümen-i İntihab-ı Memurin-i Adliye, bazı hakimlerin seçimini yapmakta ve adliye nazırı, müsteşar, temyiz mahkemesi veya istinaf mahkemesi reisleri ile temyiz mahkemesi dairelerinden birer üyeden oluşmaktadır. Diğer bir komisyon olan Adliye İntihab Komisyonu ise dersaadet bidayet mahkemesi reis-i evvelinin başkanlığında bidayet mahkemesi azalarından seçilen beş kişiden oluşmakta ve mahkemelerde çalışan personelin seçimine ilişkin işlemleri yapmaktadır.

Adliye nazırının başkanlığında, müsteşar, temyiz mahkemesi reisi, başmüddei umumi ve temyiz mahkemesi dairelerinden gelen üyelerden oluşan İslahat-ı Adliye Komisyonu ise reform çalışmalarını değerlendirmektedir. Ayrıca Adliye Nezaretinin adeta bir danışma organı olan Encümen-i Adliye ise Temyiz Mahkemesi ile istinaf mahkemesi reisleri ile azalarından oluşmaktadır.

Adalet teşkilatına ilişkin önemli yeniliklerden biri de adliye müfettişliği, müdde-i umumilik (savcılık) ve mukavelat muharrirliğinin (noterlik) oluşturulmasıdır. Bu düzenlemeler 1879 yılında gerçekleştirilen adli islahat programı çerçevesinde ve 1879 tarihli Teşkilat-ı Mehakim Kanunu ile olmuştur. Avukatlık kurumu ise 1875'te sistemimize dahil olmuştur. Bu gelişmeler ve ceza mahkemelerinde heyet yargılamasına geçilmesi ile İslam Hukukunun monist yargılama anlayışı değişmiştir.

Adliye ve Mezahip Nezareti, 1911 yılında çıkarılan Nizamname'de aldığı şekil ile Cumhuriyet dönemine intikal etmiştir. 1917 yılında yapılan düzenleme ile Adliye Nezareti güçlendirilmiştir. Buna göre, kazaskerlik ve evkaf mahkemeleri ile bütün şer'iyye mahkemeleri Adliye Nezaretine bağlanmış ve Temyiz Mahkemesinde şer'iyye adıyla yeni bir daire kurulmuştur.

Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin kuruluşundan hemen sonra çıkartılan 3 Mayıs 1920 tarih ve 3 sayılı Türkiye Büyük Millet Meclisi İcra Vekillerinin Suret-i İntihabına Dair Kanun'un 1 inci maddesi ile Adliye ve Mezahip Vekâleti adıyla bugünkü Bakanlığın temeli atılmıştır. Bakanlık, ilk yıllarda Adliye Vekâleti veya Umur-i Adliye olarak anılmıştır.

Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından aynı dönem içerisinde 7 Haziran 1920 tarihinde kabul edilen 4 sayılı Kanun ile merkezi Sivas'ta olmak üzere bugünkü Yargıtay'ın Cumhuriyet tarihindeki ilk şekli olan Temyiz Heyeti oluşturulmuştur. İstanbul'daki Temyiz Mahkemesinde bulunan dosyalar ise 1922 de Sivas'taki Yüksek Mahkeme'ye gönderilmiştir. Sivas'taki Temyiz Heyeti 14/11/1923 tarih ve 371 sayılı Kanunla Eskişehir'e nakledilerek Mahkeme-i Temyiz adını almıştır. 1868 tarihinde açılan ve Şurâ-yı Devlet'in (Danıştay) faaliyeti 1922 de bütün kuruluşların TBMM Hükümeti idaresine geçmesiyle sona ermiş ve Danıştay 1925 de yeniden kurularak bağımsız bir mahkeme niteliğiyle 1927 tarihinden itibaren çalışmaya başlamıştır.

20/1/1337 (1921) tarih ve 85 sayılı Teşkilatı Esasiye Kanununda Adalet Bakanlığı ve yargıya ilişkin özel bir hüküm bulunmamaktadır. Zira bu dönemde Kurtuluş Savaşı halen devam ettiği için devlete ait tüm yetkiler Meclis tarafından kullanılmaktaydı. 1924 Anayasası, bütün Devlet faaliyetlerini Meclisin yetkisi dâhilinde kabul etmekle birlikte, bağımsız bir adliye olmadıkça kanunların uygulanamayacağını dikkate alarak, adliye işini bağımsız mahkemelere vermiştir. 1924 Anayasasının bu düzenlemeleri 1961 ve 1982 Anayasalarında da muhafaza edilmiştir.

Yargı bağımsızlığı açısından 1924 Anayasasında olduğu şekliyle sadece mahkemelerin Meclis denetimi dışında tutulmaları yeterli olmamıştır. Bu amaçla hazırlanan 1926 tarihli Hâkimler Kanunu hâkimlerin atama, nakil ve terfileriyle ilgili önemli düzenlemeler içermektedir. Söz konusu Kanun ile, belirtilen işlerin yüksek hâkimlerin katılımıyla oluşturulan kurullar eliyle yürütülmesi sistemi benimsenmiştir.

Osmanlı döneminden intikal eden Mezahip Müdürlüğü ise Lozan Anlaşmasından sonra 8/4/1924 tarihinde kaldırılmıştır.

Bu aşamada “08/04/1924 tarih ve 469 sayılı Mehakimi Şer’iyyenin İlgasına ve Mehakim Teşkilatına Ait Ahkamı Muadil Kanunu”nu belirtmekte yarar vardır. 12 maddeden ibaret bu Kanun ile şer’iye mahkemeleri ilga edilmiş ve Bakanlığın teşkilat yapısında da önemli bir değişiklik yapılmıştır.

1929 yılında yürürlüğe giren 1452 sayılı Devlet Memurları Maaşatının Tevhid ve Teadülüne Dair Kanunla Bakanlık teşkilatında yeni ihtiyaçları karşılayacak birimler oluşturulmuştur. Bu çerçevede olmak üzere daha önce İçişleri Bakanlığına bağlı olan Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü Adalet Bakanlığı bünyesine katılmıştır.

1939 yılında, Başbakanlığa bağlı olan Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü Adalet Bakanlığına bağlanmış ise de daha sonra ayrılmıştır. Aynı yıl içerisinde, İstanbul'da kurulu bulunan Adli Tıp Kurumu Adalet Bakanlığına bağlanmış; Bakanlığın merkez teşkilatında Müsteşarlık, Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü, Ceza İşleri Genel Müdürlüğü, Zat İşleri Genel Müdürlüğü, Özel Kalem Müdürlüğü, Yayım Müdürlüğü, Levazım Müdürlüğü, Evrak Müdürlüğü ve Komisyonlar ile Adli Tıp Kurumu oluşturulmuştur.

TBMM'in açılmasından itibaren Adliye Vekâleti olarak anılan Bakanlığın adı, 1945 yılında Adalet Bakanlığı olmuştur. Türkiye Barolar Birliği ise 7 Temmuz 1969 tarihinde yürürlüğe giren 1136 sayılı Avukatlık Kanunu ile kurulmuştur.

Tüm idari davalar 1982 yılına kadar ilk derece ve yüksek mahkeme olarak Danıştay'da görülmekteyken 1982 yılında kabul edilen 2576 sayılı Bölge İdare, İdare ve Vergi Mahkemelerinin Kuruluşu ve Görevleri Hakkında Kanun ile bugünkü sistem oluşturulmuştur.

Askeri yargı organları mahkeme olarak ilk kez 1837 tarihli Kanunname ile düzenlenmiştir. Bu kanunname ile öngörülen tek dereceli bir askeri yargı sistemidir. İlk derece mahkemelerince verilen kararları incelemek üzere, 1914 yılında 233 sayılı geçici kanunla, Divan-ı Temyiz-i Askeri adıyla bir temyiz mahkemesi kurulmuştur. 1930 yılında kabul edilen 1631 sayılı Askeri Muhakeme Usulü Kanunu ile divanı harpler kaldırılarak askeri mahkemeler kurulmuştur. 1922 yılında ise 237 sayılı kanunla Askeri Temyiz Mahkemesi kurulmuştur.

Askeri Yargıtay 1961 ve 1982 Anayasalarında yüksek yargı organları içerisinde yerini almıştır.

Askeri idari uyuşmazlıklara ise 1938 tarihli Kanun ile Askeri Yargıtay, daha sonra da 1953 tarihli Kanun ile Danıştay bakmıştır. Bu uyuşmazlıkları ilk derece ve yüksek mahkeme olarak çözmekle görevli Askeri Yüksek İdare Mahkemesi 1971 yılında 1488 sayılı Kanun ile 1961 Anayasasının 140 ıncı maddesinde yapılan değişiklikle kurulmuştur.

Adli, idari ve askeri yargı organları arasında görev ve hüküm uyuşmazlıklarını kesin olarak çözümlenmekle görevli Uyuşmazlık Mahkemesi ise ilk kez 1945 yılında 4787 sayılı Kanunla kurulmuş olup, 1961 ve 1982 Anayasalarında yüksek mahkeme olarak yer almıştır.

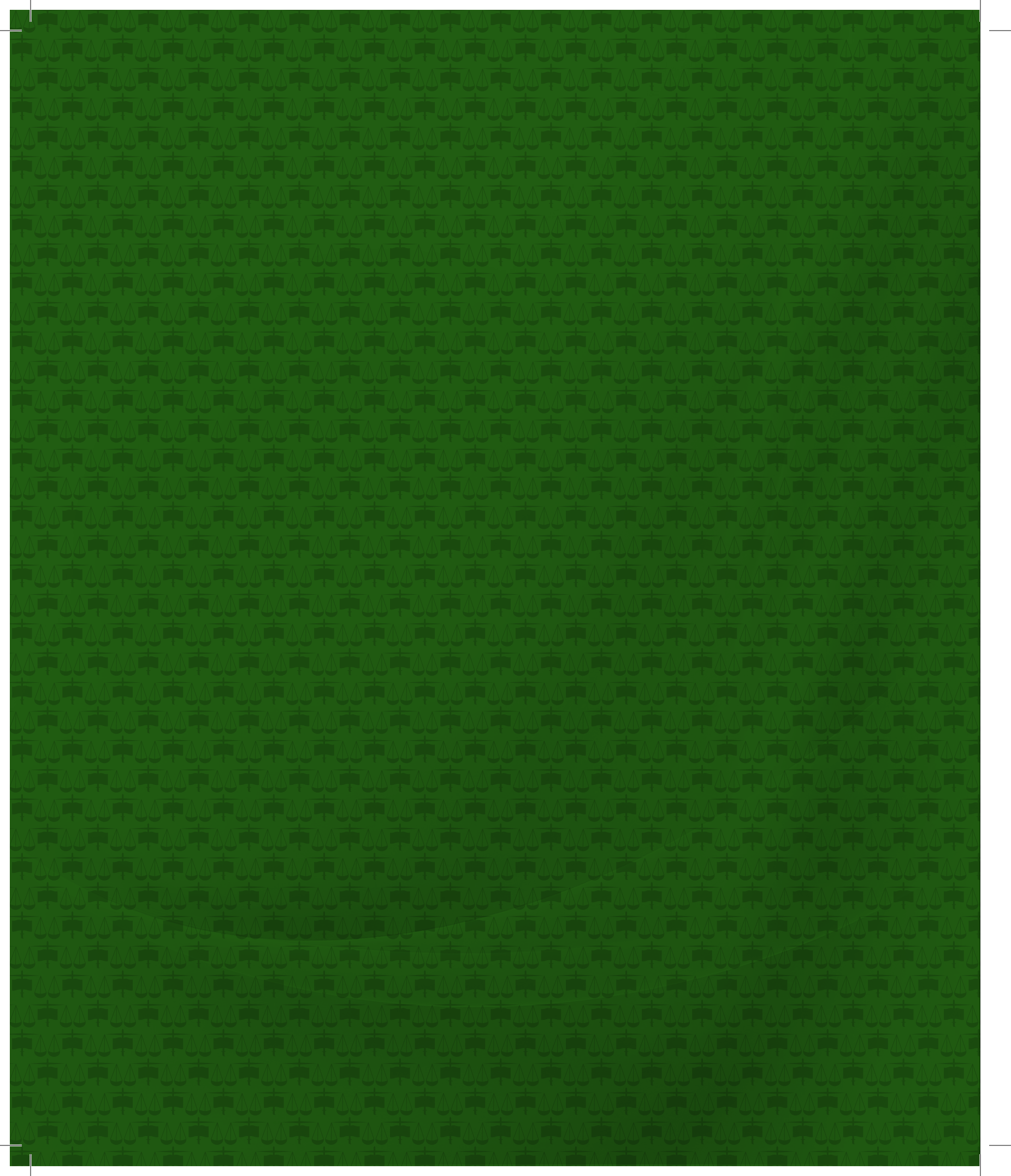
Anayasa Mahkemesi 1961 Anayasası ile kurulmuştur. Anayasa Mahkemesinin kuruluşu, görev ve yetkileri, yargılama ve çalışma usulü ile kararlarının niteliği 1961 Anayasası'nın 145 ila 152 nci maddelerinde düzenlenmiş, buna bağlı olarak Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında 44 sayılı Kanun, 1962 yılında kabul edilmiştir. 1961 Anayasası'nda 1971 Anayasası ile yapılan değişiklikle, kanun hükmünde kararname şekli ve esas bakımından, anayasa değişikliklerini ise Anayasa'da gösterilen şekil şartları bakımından denetleme görevi verilerek Anayasa Mahkemesinin görev alanı belirgin hale getirilmiştir. 1982 Anayasası, Anayasa Mahkemesini 146 ila 153 üncü maddelerinde düzenlemiştir. 1982 Anayasası döneminde Anayasa Mahkemesine ilişkin ilk kanuni düzenleme, 1983 yılında 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun ile yapılmıştır. Anayasa'nın 146 ila 149 uncu maddelerinde değişiklik getiren 7/5/2010 tarih ve 5982 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un 12 Eylül 2010 tarihinde yapılan halkoylamasıyla kabul edilmesiyle birlikte Anayasa Mahkemesinin kuruluşu, görev ve yetkileri yeniden düzenlenmiştir. Bu Anayasa değişikliğinin ardından kabul edilen 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile de Anayasa Mahkemesinin çalışma usul ve esasları yeniden belirlenmiştir.

1924 Anayasasında yargının bağımsızlık ve tarafsızlığını sağlamak üzere bir yargı kuruluna yer verilmemişken 1926 yılında 766 ve 2556 sayılı Kanunlarla bu husus düzenlenmiştir. 1961 Anayasası ile dünyada ilk örneklerinden biri olan Yüksek Hakimler Kurulu, 1962 yılında kabul edilen 45 sayılı Kanun ile Yüksek Savcılar Kurulu kurulmuştur. Yüksek Savcılar Kurulu 1971 Anayasa değişikliği ile anayasal statüye kavuşmuştur. 1982 Anayasası ile Yüksek Hakimler Kurulu ile Yüksek Savcılar Kurulu tek çatı altında birleştirilmiş ve Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu oluşturulmuştur. Kurulun yapısına ilişkin köklü değişiklikler ise 2010 yılında yapılan Anayasa değişikliği ile gerçekleşmiştir.

1984 yılında kabul edilen 2992 sayılı Adalet Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanunla Adalet Bakanlığı bugünkü halini almıştır.

Birimlerden; Teknik İşler Dairesi Başkanlığı, 1992 Yılında; Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü, Avrupa Birliği Genel Müdürlüğü ve Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı 2001 Yılında; Strateji Geliştirme Başkanlığı ve İç Denetim Birimi 2006 Yılında yapılan Kanun değişiklikleriyle kurulmuştur.

Bakanlık bünyesinde Arabuluculuk Daire Başkanlığı, İnsan Hakları Daire Başkanlığı, Mağdur Hakları Daire Başkanlığı, Avrupa Birliği Proje Uygulamaları Dairesi Başkanlığı, İnsan Hakları Tazminat Komisyonu ve Yurtdışı Teşkilatının kurulması teşkilatta son yıllarda yapılan önemli değişiklikler olmuştur.

MEVZUAT ANALİZİ

Mevzuat

Adalet Bakanlığının yetki, görev ve sorumluluklarına ilişkin düzenlemeler başta Anayasa ve 2992 sayılı Kanun olmak üzere çeşitli kanunlarda yer almaktadır. Bakanlığımızın yetki, görev ve sorumluluklarını düzenleyen kanunların başlıcaları aşağıda sıralanmıştır.

2992 sayılı Adalet Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun

2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanunu

6087 sayılı Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu Kanunu

2659 sayılı Adli Tıp Kurumu Kanunu

4954 sayılı Türkiye Adalet Akademisi Kanunu

5352 sayılı Adli Sicil Kanunu

5402 sayılı Denetimli Serbestlik ve Yardım Merkezleri ile Koruma Kurulları Kanunu

5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri İle Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanun

6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun

2576 sayılı Bölge İdare Mahkemeleri, İdare Mahkemeleri ve Vergi Mahkemelerinin Kuruluşu ve Görevleri Hakkında Kanun

4301 sayılı Ceza İnfaz Kurumları ile Tutukevleri, İşyurtları Kurumunun Kuruluş ve İdaresine İlişkin Kanun

1721 sayılı Hapishane ve Tevkifhanelerin İdaresi Hakkında Kanun

4675 sayılı İnfaz Hâkimliği Kanunu

5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun

1136 sayılı Avukatlık Kanunu

1512 sayılı Noterlik Kanunu

6325 sayılı Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu

6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun

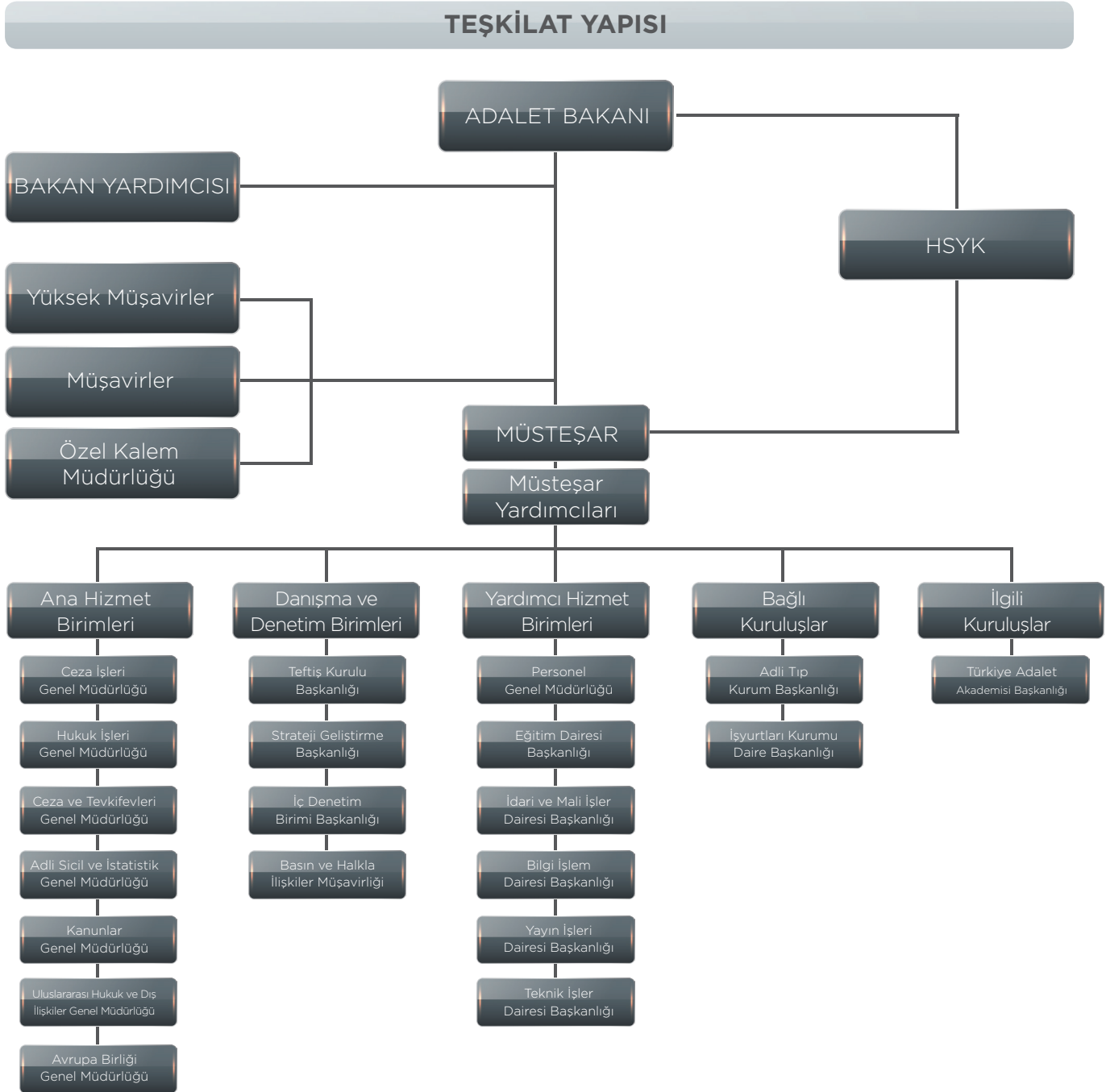
Yetki ve Görevler

Anayasa ve 2992 sayılı Adalet Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun ve diğer kanunlar uyarınca Adalet Bakanlığının başlıca görevleri řu şekildedir:

- Kanunlarda kurulması öngörülen mahkemeleri, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu'nun olumlu görüşünü olarak açmak ve teşkilatlandırmak,
- Ceza infaz kurumları, icra ve iflas daireleri gibi adalet kurumlarını planlamak, kurmak; idari görevleri yönünden gözetim, denetimini yapmak ve geliştirmek,
- Bir mahkemenin kaldırılması veya yargı çevresinin değiştirilmesi konularında Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kuruluna teklifte bulunmak,
- Avukatlık ve Noterlik Kanunlarının Bakanlığa verdiği görevleri yapmak,
- Adli Sicil Kanunu uyarınca adli sicilin tutulması ile ilgili hizmetleri yürütmek,
- Adalet hizmetlerine ilişkin konularda, yabancı ülkelerle ilgili işlemleri yerine getirmek,
- Adalet hizmetleriyle ilgili konularda, gerekli araştırmalar ve hukuki düzenlemeleri yapmak, görüş bildirmek,
- Bakanlıklarca hazırlanan kanun ve kanun hükmünde kararname taslaklarının Başbakanlığa gönderilmesinden önce Türk hukuk sistemine ve kanun yapma tekniğine uygunluğunu incelemek,
- İlgili mevzuat hükümlerine göre infaz ve ıslah işlerini düzenlemek,
- İcra ve iflas daireleri vasıtasıyla, icra ve iflas işlemlerini yürütmek,

- Hâkimler ve Savcılar Kanununda belirtilen görevleri yapmak,
- Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu Kanununda sayılan görevleri yapmak,
- Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri İle Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanun ile verilen görevleri yapmak,
- Bölge İdare Mahkemeleri, İdare Mahkemeleri ve Vergi Mahkemelerinin Kuruluşu ve Görevleri Hakkında Kanun ile verilen görevleri yapmak,
- Türkiye Adalet Akademisi Kanunu uyarınca verilen görevleri yapmak,
- Ceza İnfaz Kurumları ile Tutukevleri, İşyurtları Kurumunun Kuruluş ve İdaresine İlişkin Kanun uyarınca verilen görevleri yapmak,
- Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun uyarınca verilen görevleri yapmak,
- Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun uyarınca verilen görevleri yapmak,
- Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinde Türkiye aleyhine açılan davalara (Dış politikayı ilgilendirenler hariç) ilişkin süreçleri yürütmek,
- Mağdur haklarının korunup geliştirilmesine yönelik çalışmalar yapmak,
- Kanunlarla verilen diğer görevleri yapmak.

Paydaş Analizi

Stratejik Plan hazırlıklarında paydaş analizi kapsamında kullanılan yöntemler, anket, mülakat, çalışma toplantıları ve saha görüşmeleri olmuştur.

Bakanlığımızca durum analizinin eksiksiz biçimde yapılabilmesi için oldukça geniş bir paydaş listesi belirlenmiştir. Paydaş listesinde adalet hizmetleriyle ilgili tüm kurumların yanısıra sivil toplum örgütlerine de yer verilmiştir.

Adalet hizmetlerine ilişkin çalışmalarda hukuk fakültelerinin görüşleri de ayrı bir önem taşımaktadır. Bu nedenle anket çalışmaları kapsamında her akademik kademe ve farklı disiplinlerde hukuk fakültesi mensuplarının görüşlerinin alınması hedeflenmiştir.

Bu kapsamda; üniversitelere, kamu kurumlarına, barolara, sendikalara, enstitülere ve sivil toplum örgütlerine; hukuk fakültesi mensubu akademisyenlere; yargı mensuplarına, yargı çalışanlarına yönelik ayrı ayrı anketler düzenlenmiştir.

Anketler bilimsel yöntemlerle, akademisyenlerin katılımı ile hedef kitlenin görüşlerinin tam olarak yansıtılabilmesini sağlayacak içerikte hazırlanmış ve sonuçlar bilimsel olarak değerlendirilmiştir.

Stratejik Plan ve Yargı Reformu Stratejisi yenileme ve güncelleme çalışmaları kapsamında yapılan bir diğer çalışma ise “Yargı Reformu Sürecinin Etki Analizi” olmuştur.

Son yıllarda yürütülen reform çalışmalarının yargının etkin ve verimli işleyişi üzerindeki etkilerini analiz etmek için Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) ile işbirliği halinde Yargı Reformu Sürecinin Etki Değerlendirmesi Projesi yürütülmüştür.

Çalışmalarına 2013 yılında başlanan etki analizi çerçevesinde; yerli ve yabancı uzmanlarca, mevzuat analizi, saha görüşmeleri, uzman görüşü, kurum ziyaretleri gibi birçok yöntem kullanılmıştır.

PAYDAŞLAR	İÇ PAYDAŞ	DIŞ PAYDAŞ	YARARLANICI
Başbakanlık		✓	
Maliye Bakanlığı		✓	
Kalkınma Bakanlığı		✓	
İçişleri Bakanlığı		✓	
Milli Eğitim Bakanlığı		✓	
Diğer Bakanlıklar		✓	
HSYK		✓	
Yüksek Yargı Organları		✓	
Türkiye Barolar Birliği		✓	
Barolar		✓	
Türkiye Noterler Birliği		✓	
Noter Odaları		✓	
Hâkim ve Cumhuriyet savcıları	✓		
Çalışanlar	✓		
Türkiye Adalet Akademisi		✓	
Üniversiteler		✓	
Hukuk Fakülteleri		✓	
Adalet Meslek Yüksekokulları		✓	
TODAİE		✓	
Emniyet Genel Müdürlüğü		✓	
Jandarma Genel Komutanlığı		✓	
Devlet Personel Başkanlığı		✓	
Ulusüstü ve Uluslararası Kuruluşlar		✓	
Sivil Toplum Örgütleri		✓	
Meslek Birlikleri		✓	
Medya		✓	

GZFT (Güçlü - Zayıf Yönler ile Fırsatlar - Tehditler) ANALİZİ

Plan döneminin kapsadığı önümüzdeki beş yıl için stratejik bir bakış açısının ortaya konulması, mevcut ve muhtemel gelişmelerin tüm açıklığı ile ele alınıp değerlendirilmesini gerektirmektedir.

Bu amaçla stratejik planlama sürecinin ilk adımı olan durum analizinde “neredeyiz” sorusuna cevap aranmış ve bu aşamada durum analizinin yapılmasında temel yöntemlerden biri olan GZFT analizi tercih edilmiştir. Yapılan analizde, adalet sisteminin tüm yönleri ele alınmış, geleceğe yönelik amaçlar ve hedefler oluşturulması için hangi kaynaklara sahip olduğu, ne gibi eksiklikler bulunduğu ve hizmet alanlarına ilişkin olumlu ya da olumsuz gelişmelerin neler olduğu değerlendirilmiştir. Yapılan tüm bu çalışmalar sonucunda amaç ve hedeflerin gerçekçi bir şekilde oluşturulması sağlanmıştır.

GZFT analizi, kurum içi analiz ve çevre analizi olmak üzere iki aşamada gerçekleştirilmiştir. Kurum içi analiz, iç ortamdan kaynaklanan, Bakanlığımızın kontrol edebildiği koşullar ve eğilimler olup, bu kapsamda belirlenen güçlü yönler, amaçlara ulaşabilmek için avantajlar ya da yararlanılabilecek olumlu hususları; zayıf yönler ise aşılması gereken sorunlu alanları ifade etmektedir. Yapılan analizde güçlü ve zayıf yönler, adalet sisteminin kurumsal yapısını, insan kaynaklarının tüm yönlerini, barındırdığı kurumsal kültürü, fiziki imkânlarını, teknolojik kaynaklarını, mali durumunu ve diğer alanlarını kapsayacak nitelikte belirlenmiştir.

Çevre analizi kapsamında belirlenen fırsatlar ise Bakanlığımızın kontrolü dışında olmakla birlikte, avantaja dönüştürülebileceği düşünülen etkenleri; tehditler ise kontrol dışında gerçekleşip de aşılması gereken sorunlu alanları ifade etmektedir. Fırsat ve tehditler belirlenirken, ulusal ve uluslararası ekonomik, siyasi ve hukuksal gelişmeler göz önünde bulundurulmuştur.

Güçlü Yönler

1. Köklü bir kurum kültürünün mevcut bulunması
2. Mevzuat hazırlanmasında etkin rol alınması
3. Gelişmiş bir bilişim ve teknoloji altyapısının bulunması
4. Avrupa Birliği sürecinde etkin bir rol alınması
5. Alternatif uyuşmazlık çözüm yollarının gelişmesine yönelik iradenin bulunması
6. Bütçe imkânlarının gelişmekte olması
7. Yaygın bir teşkilat ağının bulunması
8. Yönetim kadrolarında yargı mensuplarının yer almış olması
9. Fiziki altyapı imkânlarının gelişmekte olması
10. Alternatif ceza infaz yöntemlerinin gelişiyor olması
11. İnsan hakları konusundaki kurumsal kapasitenin artması
12. Uluslararası ilişkilerin çok yönlü ve kapsamlı bir şekilde gelişiyor olması
13. Yargı mensupları ve çalışanlarının eğitimine önem veriliyor olması

Zayıf Yönler

1. Yargı organlarının iş yükünün fazla olması
2. Bazı uyuşmazlıklarda yargılamanın makul sürede bitirilememesi
3. Performans denetim sisteminin yeterince etkin olmaması
4. Adli istatistiklerin toplanması ve verilerin değerlendirilmesinin henüz yeterli düzeyde olmaması
5. Teşkilat Kanununun, hizmetlerin etkin yürütülmesini sağlayacak şekilde yenilenmemiş olması
6. Bilirkişilik müessesesinde sorunlar olması
7. Yargı çalışanlarının özlük haklarının yetersiz olması
8. İç kontrol sisteminin (iş süreçleri, görev tanımları, norm kadro gibi) tam anlamıyla oluşturulmamış olması
9. Alternatif uyuşmazlık çözüm yollarının uygulamada henüz yaygınlık kazanamamış olması
10. Yargı çalışanlarının disiplin, ödüllendirme ve kariyer sisteminin yetersiz olması
11. İcra ve iflas hizmetlerinin etkinliğinin henüz istenilen düzeyde olmaması
12. Yargı mensubu ve çalışanı sayısının yeterli olmaması
13. Adli ve idari yargıda istinaf mahkemelerinin henüz faaliyete geçirilememiş olması

Fırsatlar

1. Kamuoyunun yargı reformuna desteğinin sürmekte olması
2. Yargı konusuna bilimsel çevrelerin, ulusal ve uluslararası kamuoyunun ve STK'ların duyarlılığının artması
3. Teknoloji ve iletişim araçlarının gelişmesi
4. Merkezi yönetim bütçe imkânlarının gelişiyor olması
5. Ülkede ekonomik ve siyasi istikrar olması
6. E-devlet uygulamalarının gelişmekte olması
7. AB katılım sürecinin devam ediyor olması
8. Avrupa Konseyi, AİHM ve diğer uluslararası kuruluşlarla güçlü bir diyalogun bulunması ve işbirliğinin gelişmekte olması
9. İlköğretim ders programına hukuk bilincinin artırılmasına yönelik dersler oluşturulması
10. Hakimlik, savcılık ve diğer hukuk mesleklerine olan talebin artması
11. Hukuk fakültesi ve adalet meslek yüksekokullarının sayısının artmış olması

Tehditler

1. Toplumda cezaların caydırıcı olmadığı inancının yaygın olması
2. UYAP'a yönelik muhtemel siber saldırılar
3. Kamuoyunda yargıya güvenin henüz istenilen düzeyde olmaması
4. Suç tiplerinin artması ve karmaşıklaşması
5. Siber suçlar ve terör suçları konusunda uluslararası işbirliğinin yetersiz olması
6. Hukuk eğitiminde nitelik sorunlarının bulunması
7. Medya üzerinden yargı kurumları hakkında olumsuz algı oluşturulması
8. Göç hareketleri ve sığınmaların yoğunlaşması
9. Uzlaşma ve işbirliği kültürünün yetersiz olması
10. Toplumda hukuk bilincinin yeterince gelişmemiş olması
11. Özel ve kamu sektöründe, yargının iş yükünü azaltıcı yöntemlerin etkin bir şekilde kullanılmaması

Birinci Plan Dönemi Durum Analizi ve Değerlendirmeler

Bakanlık Teşkilatı

Adalet Bakanlığında Arbuluculuk Daire Başkanlığı, İnsan Hakları Daire Başkanlığı, Mağdur Hakları Daire Başkanlığı, İnsan Hakları Tazminat Komisyonu ve Yurtdışı Teşkilatının kurulduğunu biliyor muydunuz ?

Günümüz dünyasında gerek yerel gerekse küresel ölçekte meydana gelen değişim ve gelişmeler adalet kurumlarının faaliyet alanını her geçen gün daha da genişletmektedir.

Bu çerçevede klasik çalışma alanlarının yanısıra yeni alanlara yönelik politikalar geliştirilmesi gerekmektedir. Adalet sisteminin savunmasız gruplara duyarlı uygulamalar geliştirmesi, mağdurlara, tanıklara yönelik çalışmalar yapılması, adalet alanında uluslararası ilişkilerin geliştirilmesi, AİHM süreçlerinin iyileştirilmesi, alternatif ceza infaz yöntemlerinin geliştirilmesi, alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerinin oluşturulması yeni alanlardan bazıları olarak artık gündemimizdedir.

Bakanlığımızın Birinci Stratejik Planının kamuoyuna açıklandığı günden bu yana belirtilen bu alanlara yönelik çalışmalar teşkilat yapısında bazı değişimleri beraberinde getirmiştir. Bakanlıkta Arbuluculuk Daire Başkanlığı, İnsan Hakları Daire Başkanlığı, Mağdur Hakları Daire Başkanlığı, Avrupa Birliği Proje Uygulamaları Dairesi Başkanlığı, İnsan Hakları Tazminat Komisyonu ve yurtdışı teşkilatının kurulması yapılan önemli değişiklikler olmuştur. Bunlar dışında personel eğitim merkezleri kurulması için mevzuat altyapısı tamamlanmış ve eğitim merkezlerinin faaliyete geçirilmesi için çalışmalar sürdürülmüştür. Bu değişikliklerin yanısıra birimler yeni hizmet anlayışı çerçevesinde faaliyet alanını genişletmiştir.

Bakanlık teşkilatında insan kaynakları açısından getirilen bir yenilik ise uzman personel istihdamı olmuştur. Uzman personel istihdamı gerek mevzuat gerekse idari alışkanlıklardan kaynaklanan çalışma biçiminde değişikliği gerektirmektedir.

Teşkilat yapısında sağlanan tüm bu gelişmelere rağmen, 1984 yılında yürürlüğe giren Adalet Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun bir bütün olarak henüz değiştirilememiştir. Meydana gelen yeni çalışma alanları ve anlayışı ile daha etkin bir yapının oluşturulması için Kanunun yenilenmesi gerektirmektedir.

Halihazırda sürdürülen Teşkilat Kanununa ilişkin çalışmaların bu süreçte sonuçlandırılması hedeflenmektedir.

Mahkemeler Teşkilatı

Türkiye'de son beş yılda, yüksek mahkemelerin üye sayılarının, ilk derece mahkeme sayılarının ve ihtisas mahkemelerinin sayılarının artırıldığını biliyor muydunuz ?

Mahkemeler teşkilatının artan ve çeşitlenen uyuşmazlıkları etkin bir şekilde karşılayabilmesi için güçlendirilmesi önem taşımaktadır.

Birinci Stratejik Plan döneminde bu konuda önemli mesafe kaydedilmiştir. Bu alanda yapılanlar; yüksek mahkemelerin güçlendirilmesi, ilk derece mahkemelerinin sayılarının artırılması, adli ve idari yargıda istinaf mahkemelerinin kurulması ve ihtisaslaşmanın sağlanmasıdır.

Yüksek mahkemelerin iş yükleriyle orantılı bir kurumsal yapıda olmaları önem taşımaktadır. Birinci Plan döneminde bunun sağlanması için öncelikle Yargıtay ve Danıştay'ın üye sayıları artırılmış ve dairelerin birden fazla heyetle çalışması imkanı getirilmiştir. Bu konuda birinci çalışma 2011 yılında 6110 Sayılı Kanunla, ikinci çalışma ise 2014 yılında 6572 Sayılı Kanunla gerçekleştirilmiştir. Ayrıca yüksek mahkemelerde görev yapan savcı, tetkik hâkimi ve personel sayısı da artırılmıştır.

YARGITAY			
	6110 S.K. Öncesi	6110 S.K	6572 S.K.
Daire	32	38	46
Üye	250	387	516
DANIŞTAY			
	6110 S.K. Öncesi	6110 S.K	6572 S.K.
Daire	13	15	17
Üye	95	156	195

Aynı şekilde adli ve idari yargıda istinaf yolu konusunda da önemli gelişmeler kaydedilmiştir. 5235 sayılı Kanun ile 2004 yılında kanuni altyapısı tamamlanan bölge adliye mahkemelerinin insan kaynakları ve alt yapı ihtiyaçları büyük oranda giderilmiştir. İdari yargıda istinaf yolu ise 2014 yılında 6545 sayılı Kanun ile sistemimize dahil olmuştur. Bu Plan döneminde mahkemeler faaliyete geçirilmiştir.

Ayrıca hâkim ve savcı sayısındaki artış yeni ilk derece mahkemelerinin faaliyete geçirilmesine imkan vermiştir. Halen mahkemelerin baktığı iş yükünün fazla olması nedeniyle bu Plan döneminde mahkeme sayısının daha da artırılması sağlanacaktır. Zira yargıya ilişkin birçok sorun aşırı düzeydeki iş yükünden kaynaklanmaktadır.

Özel yetkili mahkemelerin kaldırılması ve sulh ceza mahkemelerinin kaldırılarak yerine koruma tedbirlerine müstakilen bakmakla görevli sulh ceza hâkimliklerinin kurulması da bu dönemde gerçekleşen önemli reformlardan bazılarıdır.

İhtisas mahkemelerinin sayısında da önemli gelişmeler yaşanmıştır.

Mahkeme	2010	2015
İş Mahkemesi	170	266
Aile Mahkemesi	190	294
Ticaret Mahkemesi	63	189
Tüketici Mahkemesi	26	86

Bu kapsamda, 2013 yılında 6460 sayılı Kanunla hukuk ve idare mahkemelerinde, 2014 yılında 6572 sayılı Kanunla da ceza mahkemelerinde birden fazla daire kurulabilmesi hükmü getirilerek, daireler arasında iş bölümünün HSYK tarafından yapılması suretiyle ihtisaslaşmanın sağlanmasının yolu açılmıştır.

Mahkeme düzeyinde ihtisaslaşmanın yanı sıra soruşturma aşamasında da ihtisaslaşma önem taşımaktadır. Farklı alanlarda uzmanlık gerektiren suç tiplerinin yoğunlaşması özellikle büyük adliyelerde bu yönde uygulamayı artırmıştır.

Yeni dönemde yargılama ve soruşturmalarda ihtisaslaşmayı artırma yönündeki politikalar sürdürülecektir.

İnsan Kaynakları ve Eğitim

Beş yılda hakim ve savcı sayısının % 41, diğer personel sayısının % 64 artırıldığını biliyor muydunuz ?

2010 yılında hâkim ve savcı sayısı 10.529 iken Mayıs 2015 itibarıyla bu sayı 14.801 olmuştur. Birinci Plan döneminde hâkim ve savcı sayısındaki artış % 41 dir.

CEPEJ'in 2012 yılı verilerine dayalı olarak hazırladığı 2014 yılı Avrupa Yargı Sistemleri Raporuna göre; Avrupa Konseyi ülkelerinde 100.000 kişiye düşen hâkim sayısı, ortalama 21,3; savcı sayısı ise 11,1 dir. Ülkemizde ise 2015 yılının Mayıs ayı itibarıyla yüz bin kişiye düşen hâkim sayısı ortalama 13, savcı sayısı 6,5 dir.

Hâkim ve savcı sayısında önemli ölçekte artış sağlanmasına rağmen Avrupa Konseyi ortalamasına halen ulaşamamıştır. Önümüzdeki dönemde ortalamanın yakalanması planlanmıştır.

Diğer yandan insan kaynaklarının yalnızca nicelik yönünden değil, nitelik yönünden de geliştirilmesi hedeflenmiş ve eğitim konusuna yalnızca mesleki açıdan değil, yabancı dili de kapsayacak bir bakış açısıyla da yaklaşmıştır. Bu kapsamda yargı mensuplarının uluslararası alanda eğitim almalarının, yabancı dil öğrenmelerinin ve akademik kariyer yapmalarının önü açılmıştır.

Adalet hizmetlerinde görev yapan yardımcı personel sayısında da önemli derecede artış sağlanmıştır. Ceza infaz kurumlarında görev yapanlar hariç olmak üzere personel sayısı 2010 yılında 32.676 iken bu sayı 6 Şubat 2015 tarihi itibarıyla 53.912 olmuştur. 2010 yılına oranla personel sayısındaki artış % 64 olmuştur. Plan döneminde istinaf mahkemelerinin kurulacağı da göz önünde bulundurularak personel sayısının artırılmasına devam edilecektir.

Mahkemelerde ve ceza infaz kurumlarında görev yapan psikolog, pedagog, sosyal çalışmacı, sosyolog ve öğretmen gibi uzmanların sayısı da önemli oranda artırılmıştır. Bu uzmanlar başta aile ve çocuk mahkemeleri ile ceza infaz kurumlarında olmak üzere tüm teşkilatta önemli görevler yapmaktadır. Yeni dönemde adalet teşkilatında görev yapan uzmanların sayılarının artırılması ve daha etkin hizmet vermelerinin sağlanması hedeflenmektedir.

Diğer yandan taşra teşkilatında da, Bakanlık merkezinde oluşturulan adalet uzmanlığına benzer bir kadroya ihtiyaç duyulmaktadır. Adli hizmet uzmanlığı adı altında oluşturulması planlanan bu kadro, hâkim ve savcılara belli konularda yardımcı olmak suretiyle iş yükünün hafifletmesinin yanı sıra, yargının etkinliğinin artırılması açısından da önem taşımaktadır.

Yardımcı personelin de hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimlerine büyük önem verilmektedir. Adliyelerde görev yapan personelin eğitimi için eğitim merkezlerinin kurulmasına ilişkin düzenleme 2014 yılında kanunlaşmıştır. Bu eğitim merkezlerinin 2015 yılından itibaren faaliyete geçirilmesi hedeflenmektedir.

Adalet Hizmetlerinin Fiziki ve Teknik Altyapısı

Tüm yargı kurumlarına ayrılan toplam bütçenin beş yılda % 136 arttırıldığını biliyor muydunuz ?

Adalet hizmetlerinin bilişim altyapısı önemli gelişme kaydedilen alanların başında gelmektedir. Ülkemizin Bilgi Toplumu Stratejisi ve Eylem Planı ile somutlaşan e-dönüşüm stratejisinin önemli bir ayağını oluşturan Ulusal Yargı Ağı Projesi (UYAP), alanında öncü rol üstlenmiş ve küresel ölçekte örnek alınır bir hale gelmiştir.

Sistemin donanım ve yazılım alt yapısı sürekli güncellenebilir biçimde oluşturulmuş, iç otomasyon ile bilgi otomasyonu sistemleri kurulmuş ve dış birimlerle bütünleşmesi sağlanmıştır.

Birinci Plan döneminde; sistemin diğer kurumlarla bütünleşmesinin yanısıra, yararlanıcılara yönelik adalete erişimi güçlendiren birçok uygulama geliştirilmiştir. Bu Plan döneminde özellikle; bütünleşme kapasitesinin artırılması, güvenliğin güçlendirilmesi ile adalet kurumlarını birbirine bağlayan Sesli ve Görüntülü Bilişim Sisteminin (SEGBİS) yaygınlaştırılması hususlarına ağırlık verilecektir.

Son on yılda büyük aşama kaydedilen bir diğer alan ise adalet hizmet binalarının yenilenmesidir. 2003 yılı öncesine kadar adalet hizmetlerinin verildiği kapalı alan toplamı 569.059 metrekareyken, yapımı tamamlanarak hizmete açılan 199 adliye sarayının toplam kapalı alanı 3.000.000 metrekareyi aşmıştır. Çalışması devam edenlerin tamamlanması ile birlikte bu miktar 6.000.000 metrekareyi geçecektir.

Adalet hizmetlerinin etkin ve verimli bir şekilde sürdürülebilmesi bütçe ile yakından ilgilidir. Bundan hareketle Türkiye’de yargı bütçesi son yıllarda istikrarlı biçimde artırılmaktadır. Tüm yargı kurumlarına 2009 yılında toplam **3.843.852.305 TL** bütçe ayrılmışken, bu rakam 2015 yılında 9.078.129.000 TL olmuştur. Yani yargı bütçesi Birinci Plan döneminde **%136** oranında artırılmıştır. Avrupa Konseyi ülkelerinde ekonomik kriz nedeniyle yargı bütçelerinde kısıtlamaya gidilirken Türkiye’de aksine artış yaşanmıştır.

Bu Plan döneminde de güçlü bir mali yönetimin tesisi ile bütçenin ihtiyaçlar doğrultusunda her yıl artırılması hedeflenmektedir.

Adalet Sisteminde İş Yüğü

Türkiye’de yargıda zaman yönetimi ilkelerinin uygulanmaya başlandığını biliyor muydunuz?

Adli yargıda ilk derece mahkemelerinde hakim ve Cumhuriyet savcısı başına düşen dosya sayısı: 2010 yılında hakim başına düşen dosya sayısı 1.142, savcı başına düşen dosya sayısı 1.460 iken; bu rakam 2014 yılı için hakim başına 865, savcı başına 1.385 olmuştur.

Soruşturma evresi dosya sayıları ve ortalama görülme süresi: Bir önceki yıldan devredenlerle birlikte 2010 yılında Cumhuriyet savcılıklarındaki toplam dosya sayısı 3.553.372 iken ortalama görülme süresi 93 gündür. 2014 yılında ise dosya sayısı 3.347.772 iken, ortalama görülme süresi 99 gün⁽²⁾ olmuştur. Ortalama görülme süresi 2010 yılına oranla % 6.47 artmıştır.

İlk derece ceza mahkemelerindeki dosya sayıları ve ortalama görülme süresi: Bir önceki yıldan devredenlerle birlikte 2010 yılında ceza mahkemelerindeki toplam dosya sayısı 3.129.326 iken ortalama görülme süresi 266 gündür. 2014 yılında ise dosya sayısı 2.623.645 iken ortalama görülme süresi 231 gün olmuştur. Ortalama görülme süresi 2010 yılına oranla % 13.1 azalmıştır.

(2) Belirtilen sayılar faili meçhul dosyalardan arındırılmış soruşturma evresi dosya sayılarıdır. Faili meçhul dosyalarla birlikte soruşturma evresi dosya sayıları ve ortalama görülme süresi: Bir önceki yıldan devredenlerle birlikte 2010 yılında Cumhuriyet savcılıklarındaki toplam dosya sayısı 6.111.102 iken ortalama görülme süresi 311 gündür. 2014 yılında ise dosya sayısı 6.985.818 iken, ortalama görülme süresi 378 gün olmuştur

İlk derece hukuk mahkemelerindeki dosya sayıları ve ortalama görülme süresi: Bir önceki yıldan devredenlerle birlikte 2010 yılında hukuk mahkemelerindeki toplam dosya sayısı 2.904.853 iken ortalama görülme süresi 209 gündür. 2014 yılında ise dosya sayısı 3.293.090 iken ortalama görülme süresi 207 gün olmuştur. Ortalama görülme süresi 2010 yılına oranla % 0.95 azalmıştır.

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığında dosya sayıları ve ortalama görülme süresi: Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına bir önceki yıldan devredenlerle birlikte 2010 yılında 728.732 dosya gelmiş ve ortalama görülme süresi 482 gün olmuştur. 2014 yılında ise gelen dosya sayısı 714.303, ortalama görülme süresi 286 gün olmuştur. Ortalama görülme süresi 2010 yılına oranla % 40.6 azalmıştır.

Yargıtay'da dosya sayıları ve ortalama görülme süresi (Ceza): Yargıtay Ceza Daireleri ve Genel Kuruluna bir önceki yıldan devredenlerle birlikte 2010 yılında 573.576 dosya gelmiş ve ortalama görülme süresi 503 gün olmuştur. 2014 yılında ise gelen dosya sayısı 749.204, ortalama görülme süresi 354 gün olmuştur. Ortalama görülme süresi 2010 yılına oranla % 29.6 azalmıştır.

Yargıtay'da dosya sayıları ve ortalama görülme süresi (Hukuk): Yargıtay Hukuk Daireleri ve Genel Kuruluna bir önceki yıldan devredenlerle birlikte 2010 yılında 524.909 dosya gelmiş ve ortalama görülme süresi 159 gün olmuştur. 2014 yılında ise gelen dosya sayısı 725.665, ortalama görülme süresi 122 gün olmuştur. Ortalama görülme süresi 2010 yılına oranla % 23.27 azalmıştır.

Bölge İdare Mahkemelerinde dosya sayıları ve ortalama görülme süresi: Bölge idare mahkemelerine bir önceki yıldan devredenlerle birlikte 2010 yılında 120.372 dosya gelmiş ve ortalama görülme süresi 39 gün olmuştur. 2014 yılında ise 173.695 dosya gelirken ortalama görülme süresi 29 gün olmuştur. Ortalama görülme süresi 2010 yılına oranla % 25.64 azalmıştır.

İdare Mahkemelerinde dosya sayıları ve ortalama görülme süresi: İdare mahkemelerine bir önceki yıldan devredenlerle birlikte 2010 yılında 252.399 dosya gelmiş ve ortalama görülme süresi 183 gün olmuştur. 2014 yılında ise 259.830 dosya gelirken ortalama görülme süresi değişmemiştir.

Vergi Mahkemelerinde dosya sayıları ve ortalama görülme süresi: Vergi mahkemelerine bir önceki yıldan devredenlerle birlikte 2010 yılında 212.462 dosya gelmiş ve ortalama görülme süresi 229 gün olmuştur. 2014 yılında ise 148.658 dosya gelirken ortalama görülme süresi 166 gün olmuştur. Ortalama görülme süresi 2010 yılına oranla % 27.51 azalmıştır.

Danıştay'da dosya sayıları ve ortalama görülme süresi: Danıştay Dava Daireleri ve Kurullarına bir önceki yıldan devredenlerle birlikte 2010 yılında 295.502 dosya gelmiş ve ortalama görülme süresi 570 gün olmuştur. 2014 yılında ise gelen dosya sayısı 330.932, ortalama görülme süresi 486 gün olmuştur. Ortalama görülme süresi 2010 yılına oranla % 14.7 azalmıştır.

Rakamlardan da anlaşılacağı üzere yargı organlarına gelen iş yükü yıllara göre artış göstermektedir. Birinci Plan döneminde iş yükünün azaltılması ve iş yüküyle baş edebilecek bir yargı sisteminin oluşturulması yönünde önemli adımlar atılmıştır. Mahkeme ve savcılıkların gelen iş karşısında karar oranı yüksektir. CEPEJ'de 2014 yılı Avrupa Adalet Sistemleri Raporunda da buna işaret etmiştir.

Bu gelişmelere rağmen halen yargıya gelen iş miktarı oldukça fazladır. Plan döneminde iş yükünün azaltılması ve yargılamaların makul sürede çözümünün sağlanması için çalışmalara devam edilecektir.

Ceza İnfaz Sistemi

Ülkemizde tutukluluk oranında önemli bir düşüş yaşandığını ve Avrupa Birliği ülkelerinde tutukluluk oranının ortalama % 22,9 iken ülkemizde bu oranın % 13.5 olduğunu biliyor muydunuz ?

Türk Ceza Kanunu, Ceza Muhakemesi Kanunu, Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun ile Denetimli Serbestlik ve Yardım Merkezleri ile Koruma Kurulları Kanunuyla Ülkemizde modern infaz sisteminin kanuni alt yapısı oluşturulmuştur.

Belirtilen temel kanun değişikliklerinin yanısıra Birinci Plan döneminde ceza infaz kurumlarında bulunan tutuklu ve hükümlülerin haklarının geliştirilmesine yönelik önemli mevzuat değişiklikleri yapılmıştır.

Tutukluluk oranları ceza adaleti sisteminin iyi işleyip işlemediğinin ve adil yargılanma hakkının sağlanıp sağlanmadığının önemli bir göstergesidir. Sistemimizde tutukluluğa fazlaca başvurulduğu eleştirileri yoğun biçimde ifade edilmekteydi. Azami tutuklama sürelerinin indirilmesi, tutuklamada somut olgulara dayalı gerekçe zorunluluğunun getirilmesi ve adli kontrol uygulaması ile ceza infaz kurumlarındaki tutuklu oranı önemli oranda düşmüştür. Hâlihazırda Avrupa Birliği ülkelerinde tutukluluk oranı ortalama % 22,9 iken bu oran ülkemizde % 13.5 tir.

Bu dönemde yürütülen bir diğer çalışma ise standartlara uymayan kurumların kapatılması olmuştur. Bu kapsamda 61 ceza infaz kurumu kapatılmıştır.

Son on yılda sistemimize dahil olan bir uygulama da “denetimli serbestlik” tir. Hapis ve para cezasından oluşan ceza yaptırım sistemi, denetimli serbestlik ile genişletilmiştir. Son yıllarda önemli gelişmeler yaşanan denetimli serbestlik hizmetlerinin önümüzdeki dönemde daha da etkinleştirilmesi hedeflenmektedir.

Ceza infaz kurumlarımızın insan kaynakları kapasitesinde de önemli gelişmeler yaşanmıştır. Ceza infaz kurumu personel sayısı, 2010 yılında 29.348 iken Mayıs 2015 itibariyle 49.426 olmuştur. Personel sayısındaki artış % 69 dur. Personel sıkıntısının giderilmesindeki bu gelişmeye rağmen halen ihtiyaç devam etmektedir. Önümüzdeki süreçte bu konudaki çalışmalar sürdürülecektir.

Ceza infaz kurumu personelinin niteliğinin artırılması amacıyla Ankara, İstanbul, Erzurum ve Kahramanmaraş illerine ilave olarak bu dönemde Denizli'de de eğitim merkezi açılmıştır. Bu eğitim merkezlerinde, mesleğe öğrenci olarak alınanlara eğitim verilmekte ve çalışanlar ile yöneticilerin çağdaş infaz anlayışını benimseyerek hukuka ve insan haklarına saygıyı içselleştirmeleri amacıyla hizmet içi eğitim seminerleri düzenlenmektedir.

Ceza infaz kurumlarının iç ve dış güvenliği, birbirleriyle yakından ilgili, birbirini sürekli olarak etkileyen ve tamamlayan faaliyetlerdir. Bu görevlerin aynı kurum tarafından yürütülmesi hizmette etkinlik ve verimliliğin sağlanması bakımından faydalı olacaktır. Bu nedenle, dış güvenlik hizmetlerinin Bakanlık tarafından yürütülmesini düzenleyen Tasarının kanunlaşması durumunda öngörülen geçiş sürecinde hizmetler devralınacaktır.

Şüpheli, sanık ve hükümlülerin toplum içinde izlenmesinde, gözetiminde ve denetiminde elektronik izleme sisteminin (elektronik kelepçe) kullanılması yasal olarak mümkün hale getirilmiştir. Bu düzenlemeden sonra kurulan elektronik izleme sistemi geliştirilerek yaygınlaştırılmaktadır. Plan döneminde elektronik kelepçe uygulamasının yaygın biçimde kullanılmasının sağlanması hedeflenmiştir.

İcra İflas Sistemi

Borçlu ve aynı çatı altında yaşayan aile bireyleri için lüzumlu eşyaların haczinin yasaklandığını, vatandaşlarımızın mallarının sağlıklı biçimde muhafazasını sağlamak için yediemin depolarına lisans zorunluluğu getirildiğini, haczedilen malların gerçek değerinin altında satılmaması ve bu suretle borçlu ve alacaklının haklarının korunması için ihalelere elektronik teklif verme imkanı getirildiğini biliyor muydunuz ?

Türk Ceza Kanunu, Ceza Muhakemesi Kanunu, Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun ile Denetimli Serbestlik ve Yardım Merkezleri ile Koruma Kurulları Kanunuyla Ülkemizde modern infaz sisteminin kanuni alt yapısı oluşturulmuştur.

Belirtilen temel kanun değişikliklerinin yanısıra Birinci Plan döneminde ceza infaz kurumlarında bulunan tutuklu ve hükümlülerin haklarının geliştirilmesine yönelik önemli mevzuat değişiklikleri yapılmıştır.

Tutukluluk oranları ceza adaleti sisteminin iyi işleyip işlemediğinin ve adil yargılanma hakkının sağlanıp sağlanmadığının önemli bir göstergesidir. Sistemimizde tutukluluğa fazlaca başvurulduğu eleştirileri yoğun biçimde ifade edilmekteydi. Azami tutuklama sürelerinin indirilmesi, tutuklamada somut olgulara dayalı gerekçe zorunluluğunun getirilmesi ve adli kontrol uygulaması ile ceza infaz kurumlarındaki tutuklu oranı önemli oranda düşmüştür. Hâlihazırda Avrupa Birliği ülkelerinde tutukluluk oranı ortalama % 22,9 iken bu oran ülkemizde % 13.5 tir.

Bu dönemde yürütülen bir diğer çalışma ise standartlara uymayan kurumların kapatılması olmuştur. Bu kapsamda 61 ceza infaz kurumu kapatılmıştır.

Son on yılda sistemimize dahil olan bir uygulama da “denetimli serbestlik” tir. Hapis ve para cezasından oluşan ceza yaptırım sistemi, denetimli serbestlik ile genişletilmiştir. Son yıllarda önemli gelişmeler yaşanan denetimli serbestlik hizmetlerinin önümüzdeki dönemde daha da etkinleştirilmesi hedeflenmektedir.

Ceza infaz kurumlarımızın insan kaynakları kapasitesinde de önemli gelişmeler yaşanmıştır. Ceza infaz kurumu personel sayısı, 2010 yılında 29.348 iken Mayıs 2015 itibariyle 49.426 olmuştur. Personel sayısındaki artış % 69 dur. Personel sıkıntısının giderilmesindeki bu gelişmeye rağmen halen ihtiyaç devam etmektedir. Önümüzdeki süreçte bu konudaki çalışmalar sürdürülecektir.

Mevzuat Altyapısı

Son beş yılda hak arama yollarının artırılması için Anayasa Mahkemesi'ne bireysel başvuru hakkı ile Kamu Denetçiliği'ne (Ombudsmanlık) müracaat hakkının getirildiğini ve yeni Türk Borçlar Kanunu, Türk Ticaret Kanunu ile Hukuk Muhakemeleri Kanununun yürürlüğe girdiğini biliyor muydunuz ?

Geçtiğimiz dönemde mevzuat altyapısının güçlendirilmesi için önemli çalışmalar yapılmıştır. Bu değişikliklerin başında Anayasa değişikliği gelmektedir.

Anayasada 2010 yılında yapılan değişiklikle; bir yandan insan hak ve hürriyetleri alanında önemli gelişmeler kaydedilirken, diğer yandan hak aramanın önündeki anayasal engeller kaldırılmıştır. Ayrıca hak arama yolları da çoğaltılmıştır. Anayasa Mahkemesi'ne bireysel başvuru hakkı ile Kamu Denetçiliği'ne (Ombudsmanlık) müracaat hakkı bu alandaki en önemli yeniliklerdir.

Birinci Plan döneminde değiştirilen temel kanunlar Türk Borçlar Kanunu, Türk Ticaret Kanunu ve Hukuk Muhakemeleri Kanunu olmuştur.

Temel kanunların yanısıra mevzuatta yer alan yargılamaları yavaşlatıcı ve insan hakları alanında sorunlu hükümlerin ayrı ayrı ele alınmak suretiyle değiştirilmesi uygulanan bir yöntem olmuştur. Bu kapsamda Birinci Plan döneminde yargılamaların hızlandırılması ve insan haklarının en üst düzeyde korunması için değişiklik paketleri kanunlaştırılmıştır. Bu değişiklik paketleri ile tüketici haklarından ihtisas mahkemelerine, aile içi şiddetten idari yargıda istinafa kadar birçok konuda önemli yenilikler getirmiştir.

Mevzuat çalışmaları kapsamında; İnsan Hakları Daire Başkanlığı, Mağdur Hakları Daire Başkanlığı, İnsan Hakları Tazminat Komisyonu, Adalet Bakanlığı Yurtdışı Teşkilatı ve Personel Eğitim Merkezleri başta olmak üzere önemli kurumsal yapılanmalar gerçekleştirilmiştir.

Bu Plan döneminde de mevzuat alanındaki çalışmalara devam edilecektir. Çalışmalar sürdürülürken şimdiye kadar olduğu gibi bundan sonra da gerek akademik dünya gerekse ilgili kurumlarla işbirliği yapılacak ve katılımcılığa dikkat edilecektir.

Bu Plan döneminde ayrıca mevzuat değişikliklerinin uygulamadaki sonuçlarının ve etkinliğinin ölçülmesi için etki analizi çalışmaları da yapılacaktır.

Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yöntemleri

Artık bir kısım hukuki uyuşmazlıkların dava yoluna gitmeden arabulucuya başvurularak çözülebildiğini biliyor muydunuz ?

Toplumsal huzur ve barışı bozmadan uyuşmazlıkların çözülmesini sağlayan alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemleri dünya genelinde geniş biçimde kabul görmekte ve sistemlerde yer bulmaktadır.

Bu kapsamda ceza yargılamasında uzlaşma ve hukuk uyuşmazlıklarında arabuluculuk uygulamaları ülkemizde önem taşıyan çalışmalar olmuştur. 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nda 2006 ve 2009 yıllarında yapılan değişiklikler ile uzlaşma kurumunun ceza muhakemesi sisteminde daha etkin hale getirilmesine çalışılmıştır.

2012 yılında ise 6325 sayılı Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu ile uyuşmazlıkların alternatif çözüm yolları arasına arabuluculuk kurumu da katılmıştır. Bu düzenleme kapsamında 2013 yılında ilk sertifikalı arabulucular görevlerine başlamıştır.

Diğer yandan İstanbul Tahkim Merkezi'nin kurulmasını düzenleyen Kanunla ülkemize alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemleri konusunda yeni bir uygulama kazandırılmıştır.

Bu Plan döneminde alternatif uyuşmazlık çözüm yollarının daha da etkin uygulanması için çalışmalar yürütülecektir.

Denetim Sistemi

Adalet sisteminde performans esaslı çalışma sisteminin kurulduğunu biliyor muydunuz ?

Plan döneminde adalet teşkilatının denetimine ilişkin en önemli gelişme 2010 yılında gerçekleşen Anayasa değişikliği ile olmuştur.

Bu değişiklikte yargı bağımsızlığı konusunda kamuoyunda yöneltilen eleştirilerin giderilmesi için Bakanlık Teftiş Kurulu Başkanlığının yanı sıra HSYK ya bağlı Teftiş Kurulu Başkanlığı Kurulmuştur. Düzenlemeyle adalet hizmetleri ve Cumhuriyet savcılarının idarî görevleri yönünden Adalet Bakanlığınca denetiminin, adalet müfettişleri ile hâkim ve savcı mesleğinden olan iç denetçiler; araştırma, inceleme ve soruşturma işlemlerinin ise adalet müfettişleri eliyle yapılacağı hüküm altına alınmıştır.

Hâkim ve savcılarının görevlerini; kanun, tüzük, yönetmelik ve genelgelere (hâkimler için idarî nitelikteki genelgelere) uygun olarak yapıp yapmadıklarını denetleme, hâl ve eylemlerinin sıfat ve görevleri icaplarına uyup uymadığını inceleme ve soruşturma işlemlerinin ise HSYK ya bağlı Kurul müfettişlerince yapılacağı düzenlenmiştir.

Plan döneminde denetime ilişkin diğer bir gelişme ise performans ve sistem denetimine ilişkin arayışlar olmuştur. 2011 yılında HSYK Teftiş Kurulunca hazırlanan Teftiş Rehberinde ilk defa; performansa, çözüm önerileri getirmeye ve hatalı uygulamalardan vazgeçirici, etkin, verimli ve motive edici bir denetim sistemine vurgu yapılmış ve sadece hata arayan ve tenkit eden durağan teftiş sisteminin kabul edilmediği belirtilmiştir. Bununla birlikte denetimlerde hakim ve savcılar hakkında “Performans Değerlendirme ve Geliştirme Formlarının” doldurulması usulü getirilmiştir. Bu gelişmelerle birlikte denetim usulünde bazı konularda performans ve sistem denetiminin unsurları yerleşmeye başlamışsa da henüz bütünüyle bu denetimi yapmaya elverişli bir sistem hayata geçirilememiştir. Bu Plan döneminde performans ve sistem denetiminin tam olarak hayata geçirilmesi için çalışmalar yürütülmesi hedeflenmiştir.

Ceza İnfaz kurumlarının denetimi adalet müfettişlerinin yanısıra aynı zamanda Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü Kontrolörler Kurulu Başkanlığı tarafından yapılmaktadır. Hizmet alanı itibariyle farklılıklar gösteren icra ve iflas daireleri ile noterlerin denetiminde de bu doğrultuda uygulamalar geliştirilecektir.

Avrupa Birliği Süreci ve Uluslararası İlişkiler

Son beş yılda adli yardımlaşma anlaşmamız bulunmayan 25 ülke ile anlaşma yapıldığını ve yurtdışı misyonlarımıza hakim sınıftan adalet müşavirlerimizin görevlendirildiğini biliyor muydunuz ?

Son dönemde önemli gelişmeler kaydedilen alanlardan biri de Avrupa Birliği süreci ve adalet hizmetlerinde uluslararası ilişkiler olmuştur.

Bu kapsamda uluslararası kuruluşlarla ilişkilerin geliştirilmesi, yurtdışı teşkilatı kurulması ve diğer ülkelerle yürütülen ortak proje ya da çalışmaların artırılması sağlanmıştır.

Dışişleri Bakanlığı ile Adalet Bakanlığı arasında 2012 yılında imzalanan Protokole istinaden ilk defa bazı daimi temsilciliklerimiz ile büyükelçiliklerimiz nezdinde adalet müşavirleri görevlendirilmiştir.

Kanuni düzenleme ise 2013 yılında yapılarak Adalet Bakanlığı Yurtdışı Teşkilatı kurulmasının önü açılmıştır. Plan döneminde yurtdışı teşkilatının yaygınlaştırılması hedeflenmektedir.

Ülkemiz ile diğer ülkeler arasındaki adli işbirliğine ilişkin çalışmalar ikili düzeyde gerçekleştirilmekte olup birçok ülke ile cezai, hukuki ve ticari alanda karşılıklı adli yardımlaşma anlaşmaları yapılmıştır. Birinci Plan döneminde akdedilen adli yardımlaşma anlaşması sayısı 25 olmuştur. Bu Plan döneminde adli yardımlaşma hizmetlerinin daha nitelikli yürütülmesi için kurumsal kapasite artırılacaktır.

Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne üyelik süreci devam etmektedir. AB'nin ulusüstü yapılanması Birliğe uyumu ve hukuki çerçevenin ülke hukukuna uygulanmasını gerektirmektedir. AB mevzuatına uyum çalışmaları kapsamında son yıllarda önemli adımlar atılmıştır. Geçtiğimiz yıllarda müktesebatın üstlenebilme kapasitesinin artırılması için katılım öncesi mali yardım araçları etkili bir şekilde değerlendirilmiştir. AB Komisyonu tarafından hazırlanan "Türkiye İçin Endikatif Strateji Belgesi" ile Adalet Bakanlığı tüm yargı kurumlarının projeleri bakımından "lider kuruluş" olarak sorumlu kılınmıştır. Bu görevleri yerine getirmek için Avrupa Birliği Proje Uygulamaları Dairesi Başkanlığı kurulmuştur. Bu Plan döneminde de çalışmalar sürdürülecektir.

İnsan Hakları

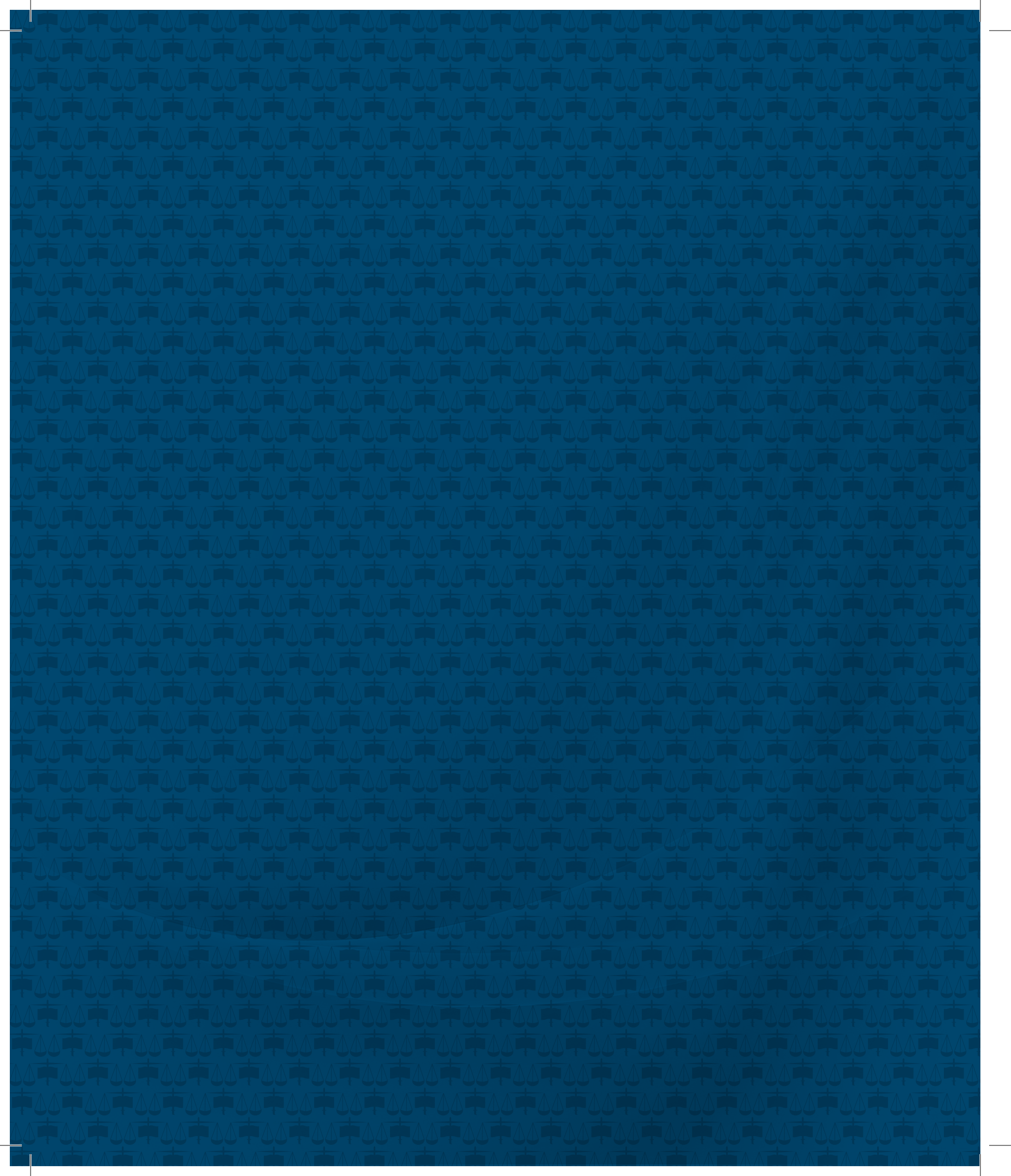
Ülkemizin AİHM istatistiklerindeki görünümünün her geçen gün iyiye gittiğini biliyor muydunuz ?

Son dönemin öne çıkan alanlarından biri de insan hakları olmuştur. Daha önce Dışişleri Bakanlığı tarafından yürütölen Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) nezdinde Türkiye aleyhine açılmış davalara ilişkin süreçler Plan döneminde Bakanlığımız tarafından üstlenilmiştir.

Bu kapsamda insan hakları konusundaki uygulamaların geliştirilmesi için önemli çalışmalar yapılmıştır. Anayasa Mahkemesi'ne bireysel başvuru yolunun getirilmesi ve İnsan Hakları Tazminat Komisyonunun kurulması bu reformlar arasında yer almaktadır.

Kamu Denetçiliği Kurumu'nun kurulmasının yanısıra ihlal kararı verilen birçok konuya özgü mevzuat değişiklikleri de yapılmıştır.

Ayrıca AİHM'in hak ihlali tespit ettiği konuların, AİHM içtihatlarına uygun hale getirilmesi maksadıyla hazırlanan "Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi İhlallerinin Önlenmesine İlişkin Eylem Planı" Bakanlar Kurulu Kararı ile uygulanmaya başlanmıştır.

GELECEĞE BAKIŞ

Misyon

Hukukun üstünlüğü, yargı bağımsızlığı ve tarafsızlığı ile insan haklarını esas alarak, adalet hizmetlerinin adil, hızlı ve etkili bir şekilde sunulmasını sağlayacak politikaları geliştirmek ve uygulamaktır.

Vizyon

Hak ve özgürlükleri koruyan, adil, güven veren, erişilebilir ve etkin bir adalet sistemi.

Temel Değerler

- Yargı tarafsızlığı ve bağımsızlığına saygı
  - İnsan hak ve özgürlüklerine saygı
    - Ehliyet ve liyakate bağlılık
  - Hesap verebilirlik ve saydamlık
    - Hizmette mükemmellik
  - Halkın beklentilerine duyarlılık
    - Yeniliğe açıklık
  - Çalışanlarına saygı

STRATEJİK AMAÇLAR VE TEMEL PERFORMANS GÖSTERGELERİ

Amaçlar ve Temel Performans Göstergeleri

Amaçlar

1. Hukuk ve Ceza Adaleti Sisteminin Kalitesini ve Etkinliğini Geliştirmek
2. Adalete Erişim ile Mağdurlara ve Dezavantajlı Gruplara Yönelik Uygulamaları Geliştirmek
3. Organizasyon Yapısı ile Fiziki ve Teknik Altyapıyı Güçlendirmek
4. İnsan Kaynakları Kapasitesini ve Mesleki Yetkinliği Güçlendirmek
5. Adalet Alanında Uluslararası İşbirliğini Geliştirmek ve AB Katılım Sürecinin Etkinliğini Artırmak
6. Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yollarının Etkinliğini Artırmak
7. İcra - İflas Sistemini Geliştirmek
8. Ceza İnfaz Sistemini Geliştirmek

Temel Performans Göstergeleri

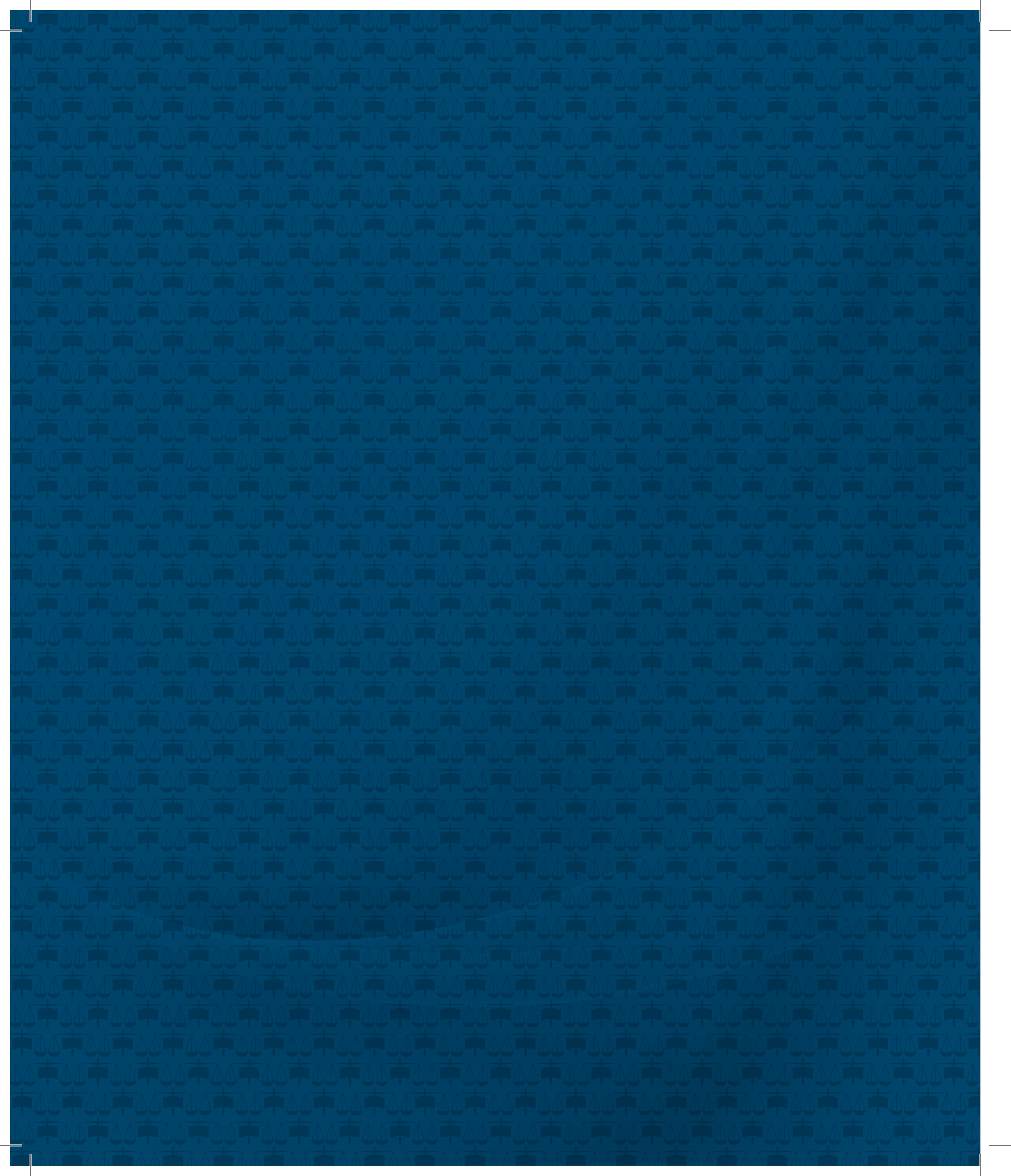
Performans göstergeleri, Stratejik Planlarda yer alan hedeflerin yerine getirilmesinde ulaşılan sonuçları ölçmek için kullanılan araçlardır. Planın başarılı olup olmadığı bu göstergelere dayalı olarak değerlendirilmektedir.

Stratejik Planda her bir hedefin uygulanma durumunun tespiti için performans göstergeleri ayrıca belirlenmiştir. Bu göstergeler dışında Planın genel başarısının ölçülmesi için temel performans göstergeleri konulmasının faydalı olacağı değerlendirilmiştir.

Aşağıda yer alan performans göstergeleri Stratejik Planın başarısının ölçülmesinde temel olacaktır. Bu performans göstergeleri Stratejik Planın son uygulanma yılıyla 2015 yılı verilerinin karşılaştırılması suretiyle değerlendirilecektir.

- 1- Yargıya güven ve memnuniyet oranındaki artış
- 2- Soruşturma ve davalar ile diğer adli iş ve işlemlerin ortalama görülme sürelerindeki düşüş
- 3- İş artış oranlarındaki düşüş
- 4- 100.000 kişi başına düşen hakim ve Cumhuriyet savcısı sayısındaki artış
- 5- Yargı çalışanı sayısındaki artış
- 6- Mükerrer suçluluk sayısındaki azalma

STRATEJİK AMAÇ 1

HUKUK VE CEZA ADALETİ SİSTEMİNİN
KALİTESİNİ VE ETKİNLİĞİNİ GELİŞTİRMEK

Yargı hizmetlerinde etkinlik ve verimlilik, Anayasa'da "davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılması" ifadesi ile yer almıştır.

Ceza ve hukuk adaleti sisteminin etkinlik ve verimliliği, yargılamanın kalitesi ile doğrudan ilgilidir. Adalet hizmetlerinde kalitenin en önemli ölçütlerinden biri de Avrupa Konseyi Rehber İlkeleri'dir. Buna göre adli kalite; isabetli kararlar, düşük temyiz oranları, zamanında verilen kararlar (makul sürede yargılama), düşük sayıda teknik hukuki hata ve adil yargılanma gibi ilkelerin bütünüdür.

Yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmaması, kişi ve kurumların yargıya güvenini etkileyen unsurların en önemlilerindendir.

Hukuk ve ceza adaleti sistemi yargı faaliyetinin ana gövdesini oluşturmaktadır. Şimdiye değin bu alanda Bakanlığımızca önemli çalışmalar yapılmış ve bu kapsamda gerek mevzuat altyapısında gerekse diğer alanlarda önemli mesafeler kat edilmiştir.

Soruşturmanın etkinliği ceza adalet sistemini doğrudan etkileyen önemli unsurlardan biridir. Soruşturmaların etkin bir şekilde yürütülmesi, maddi gerçeğin ortaya çıkmasına, yargılamaların kısa sürede ve isabetli kararlarla bitirilmesine hizmet etmektedir.

Her suç türüne göre soruşturma aşamalarının belirlenmesi, uygulanacak süreçlerin ve takip edilecek işlemlerin önceden bilinirliğinin sağlanması gerek uygulayıcılar gerekse adalet hizmetlerinden faydalananlar için hayati öneme sahiptir.

Bu amaç kapsamında ayrıca adli kolluğun daha işlevsel hale getirilmesi yönünde çalışmalar yapılacaktır.

Adalet hizmetlerinin etkinlik ve verimliliğinde yargılamanın sjelerinden biri olan avukatların önemi tartışmasıdır. Bu nedenle avukatlık mesleğine ilişkin olarak dünyada yaşanan değişim ve gelişimlere uygun mevcut sorunlara çözüm getiren yeni bir Avukatlık Kanunu Taslağı'nın ilerleyen süreçte yasalaştırılması planlanmaktadır.

Bu amaç kapsamında bilirkişilik sisteminin de ele alınması planlanmaktadır. Ülkemizde bilirkişilik sistemine yöneltilen eleştirilerin yanı sıra ayrıca ilerleme raporlarında da bilirkişilik sisteminin yargılamaların kalitesini artırmadığı yönünde değerlendirmeler bulunmaktadır. Eleştiriler; hukuki konularda dahi bilirkişi görüşü alındığı, aynı konuda birden çok kez bilirkişi görüşüne başvurulduğu, hakimlerce bilirkişi mütalaalarının aynen gerekçelere geçirildiği konularında yoğunlaşmaktadır. Önümüzdeki dönemde bilirkişilik denetim sisteminin oluşturulması, akreditasyon ve onaylama sürecini yönetecek bir kurumsal yapının kurulması gibi faaliyetler yürütülecektir.

Tanıklık, yargılama faaliyetinde en önemli delillerden biri olup maddi gerçeğe ulaşılmasında olduğu kadar aynı zamanda kamuoyu nezdindeki yargı algısı açısından da önemlidir. Tanıklık ücreti ve tanıklara yaklaşımla ilgili standart ilkelerin belirlenmesi, adliyelerde tanıklar için fiziki şartların iyileştirilmesi bu hedef doğrultusunda planlanan uygulamalardan bazılarıdır.

Yargı sistemimizin karşı karşıya bulunduğu sorunlardan biri de tebligata ilişkindir. Tebligatların gecikmesi ya da hatalı tebligat yapılması yargısal süreçlerin aksamasına neden olmaktadır. Tebligat sisteminin daha etkin hale getirilmesi yargılamaların daha kısa sürede sonuçlandırılmasını sağlayacaktır. Hedef doğrultusunda elektronik tebligatın tam olarak hayata geçirilmesi ve tebligat sisteminin sadeleştirilmesinin yanı sıra eğitim ve farkındalık çalışmaları yapılması planlanmaktadır.

Noterler toplumsal yaşamın hukuki güvenlik içerisinde sürdürülmesinde önemli işlevler görmektedir. Noterliklerde yapılan işlemler taraflarına güvence sunmakla birlikte aynı zamanda yargı kurumlarının da işlerini kolaylaştırmaktadır.

Geçtiğimiz süreç içerisinde mahkemelerin yanı sıra noterliklerin de veraset ilamı vermesine ilişkin düzenleme yapılmıştır. Bu uygulama vatandaşlarımızın işlerini kolaylaştırırken mahkemelerimizi de iş yükü açısından rahatlatmıştır. Plan döneminde uygulanmak üzere noterliklerin taşınmaz aynına ilişkin haklarda işlem yapabilmesi ve çekişmesiz yargı işlerine ilişkin görevlerinin artırılması gibi yeni hedefler belirlenmiştir.

Yargı alanında hizmet kalitesinin artırılmasının en önemli koşullarından biri de yargı üzerindeki iş yükünün azaltılmasıdır. Bu kapsamda, yargının iş yükünü olumsuz yönde etkileyen kamu kurum uygulamalarının belirlenerek çözümler getirilmesi gerekmektedir. Önümüzdeki süreçte davadan feragat, davayı kabul, temyiz ve karar düzeltme bakımından kamu görevlilerinin daha fazla inisiyatif almalarını sağlayacak düzenlemeler yapılması planlanmaktadır.

Ayrıca bu Amaç kapsamında ihtisas mahkemelerinin de yaygınlaştırılıp, yargıda ihtisaslaşmanın geliştirilmesi hedeflenmektedir.

Ülkemiz, temel hak ve özgürlüklere saygı temelinde, Avrupa'da ortak ve sürdürülebilir bir demokratik düzen oluşturma hedefiyle kurulan Avrupa Konseyi'ne 1949 yılında kurucu üye olarak katılmış ve 1990 yılında, AİHM'in yargı yetkisini kabul etmiştir. AİHM içtihatları ile uyum sağlamak ve bu suretle ülkemizde insan hakları standartlarının geliştirilmesi ve korunması amacıyla son dönemde önemli reformlar hayata geçirilmiştir. Bu reformlara ilişkin çalışmalar Plan döneminde de devam edecektir.

Hedef 1.1**Soruşturmaların Etkinliğinin Artırılması****Stratejiler:**

- Soruşturmaların tür ve niteliğine göre rehber ilkeler belirlenecektir.
- Bazı suç türlerinde uzmanlaşma sağlanacaktır.
- Cumhuriyet savcısının adli kolluk üzerindeki gözetim ve denetim yetkisi işlevsel hale getirilecektir.
- UYAP sistemi ile adli kolluk bilişim sistemlerinin bütünleşmesi sağlanacaktır.
- Lekelenmeme hakkı kapsamında soruşturma ve kamu davası açılması şartları gözden geçirilecektir.

Sorumlu Birim: CİGM	İşbirliği Yapılacak Birim: TAA - KGM - BİDB				
Performans Göstergeleri	2015	2016	2017	2018	2019
Rehber ilkelerin belirlenmesi	✓	✓			
Uzmanlık eğitimi alan Cumhuriyet savcısı sayısı	100	100	100	100	100
Adli kolluk uygulamasının durum analizinin yapılması için Cumhuriyet başsavcıları ile savcılarının katıldığı çalışma toplantısı yapılması	✓	✓			
UYAP sistemi ile adli kolluk bilişim sistemlerinin tam bütünleşmesi				✓	
Kamu davası açılması koşullarının değerlendirilmesi ve gerektiğinde mevzuat değişikliği taslağının hazırlanması	✓	✓			

Hedef 1.2**Avukatlık Kurumunun ve Savunmanın Güçlendirilmesi****Stratejiler:**

- Başta barolar olmak üzere yargı aktörlerinin de katılımı ile hedefin gerçekleştirilmesine yönelik adımların belirleneceği etkinlikler (toplantı, sempozyum, çalıştay vb.) düzenlenecektir.
- Avukatlık Kanunu gözden geçirilecek ve ihtiyaç duyulan alanlarda mevzuat taslağı hazırlanacaktır.
- Avukatlık mesleğine kabul esasları yeniden belirlenecektir.
- Savunmanın etkinliğinin artırılmasına yönelik çalışmalar yapılacaktır.
- Ceza yargılamasında çapraz sorgu yönteminin işlerliği artırılacaktır.

Sorumlu Birim: CİGM	İşbirliği Yapılacak Birim: TAA - HİGM - KGM				
Performans Göstergeleri	2015	2016	2017	2018	2019
Hedefin gerçekleştirilmesine yönelik etkinlik sayısı	1	-	1	1	1
Mevzuat değişikliği taslağının hazırlanması	✓	✓			
Çapraz sorgu yönteminin etkinliğine ilişkin yargı mensuplarına ve avukatlara anket yapılması	✓	✓	✓	✓	✓
Çapraz sorgu yönteminin işlevsel hale getirilmesi için eğitim çalışmaları düzenlenmesi	✓	✓	✓	✓	✓

Hedef 1.3**Bilirkişilik Müessesesinin Yeniden Yapılandırılması****Stratejiler:**

- Bilirkişilik sisteminde niteliğın artırılması ve yetkinliğın geliştirilmesi için eğitim ve denetim gibi konularda faaliyet göstermek üzere kurumsal yapılanmaya gidilecektir.
- Bilirkişilerin seçimi ve görevlendirilmesine yönelik standartlar belirlenecektir.
- Bilirkişilik uygulamasında sertifika sistemine geçilecektir.

Sorumlu Birim: HİGM	İşbirliğı Yapılacak Birim: CİGM - KGM				
Performans Göstergeleri	2015	2016	2017	2018	2019
Mevzuat değışikliğı taslağının hazırlanması	✓				
Standartların belirlenmesi		✓			
Sertifika sistemine geçilmesi		✓	✓		

Hedef 1.4**Tanıklık Kurumuna Yönelik Uygulamalar Geliştirilmesi****Stratejiler:**

- Tanıklık ücreti ve tanıklara yaklaşımla ilgili standart ilkeler belirlenecektir.
- Adliyelerde tanıklar için fiziki şartlar iyileştirilecektir. (tanık bekleme odaları ve tanıklara yönelik psiko-sosyal destek alanları)
- Tanıklığın gereğine ve önemine dair kamuoyu bilinci artırılacaktır.
- Tanık koruma programının etkinleştirilmesi sağlanacaktır.

Sorumlu Birim: CİGM	İşbirliği Yapılacak Birim: HİGM – EDB – SGB –İMİD – TİDB				
Performans Göstergeleri	2015	2016	2017	2018	2019
Standart ilkelerin belirlenmesi	✓	✓			
Fiziki şartları iyileştirilen adliye sayısı		26	50	50	50
Kamuoyu bilincinin artırılması için tanıtıcı broşür basımı	✓	✓	✓	✓	✓
Tanık koruma programının uygulanma durumunun ölçülmesi için ilgili kurumların katıldığı çalışma toplantılarının sayısı	1	1	1	1	1

Hedef 1.5**Tebliğat Sisteminin Güçlendirilmesi****Stratejiler:**

- Elektronik tebliğatın etkin biçimde kullanılması sağlanacaktır.
- Tebliğat sisteminin sadeleştirilmesine yönelik çalışmalar yapılacaktır.
- Yargı çalışanları ile tebliğat memurlarına eğitim verilerek hata payı azaltılacaktır.
- Hizmetten yararlananların farkındalığı arttırılacaktır.
- Uluslararası adli tebliğat işlemleri yeniden yapılandırılacaktır.

Sorumlu Birim: HİGM	İşbirliği Yapılacak Birim: KGM - EDB - BİDB				
Performans Göstergeleri	2015	2016	2017	2018	2019
Tüm adalet teşkilatında elektronik tebliğatın kullanılmaya başlanması		✓			
Düzenlenen eğitim sayısı	10	10	10	10	10
Uluslararası adli tebliğatın yeniden yapılandırılması	✓	✓			

Hedef 1.6**Hukuk Davalarında Sulh Müessesesinin Etkinleştirilmesi****Stratejiler:**

- Yargı mensuplarına farkındalık eğitimleri düzenlenecektir.
- Barolara yönelik farkındalık çalışmaları düzenlenecektir.
- Sulh'ün teşvik edilmesi için Harçlar Kanununda değişiklik taslağı hazırlanacaktır.

Sorumlu Birim: HİGM	İşbirliği Yapılacak Birim: TAA - KGM				
Performans Göstergeleri	2015	2016	2017	2018	2019
Düzenlenen eğitim sayısı	2	2	2	2	2
Sulh olunan uyuşmazlık sayısındaki artış (Bir önceki yıla göre)		% 5	% 10	% 10	% 10
Mevzuat değişikliği taslağı hazırlanması	✓	✓			

Hedef 1.7**Noterlik Sisteminin Yeniden Yapılandırılması****Stratejiler:**

- Türkiye Noterler Birliği ile işbirliği halinde noterliklerin görev tanımları ve yapısal durumları yeniden belirlenecektir.
- Noterliklerin taşınmaz aynına ilişkin haklarda işlem yapabilmesi için düzenleme yapılacak ve çekişmesiz yargı işlerine ilişkin görevleri artırılacaktır.
- Noterliklerin açılış kriterleri, noter, noter yardımcılığı ve noterlerde çalışanların niteliklerinin ve çalışma şartlarının gözden geçirilmesi sağlanacaktır.

Sorumlu Birim: KGM	İşbirliği Yapılacak Birim: HİGM – CİGM – PGM – TKB				
Performans Göstergeleri	2015	2016	2017	2018	2019
Mevzuat değişikliği taslağının hazırlanması	✓	✓			

Hedef 1.8**Kamudan Kaynaklanan İş Yükünün Azaltılması****Stratejiler:**

- Yüksek mahkemeler ve Maliye Bakanlığı ile işbirliği halinde kamu yöneticileri ve hazine avukatlarına davadan feragat, davayı kabul, temyiz ve karar düzeltme bakımından daha fazla inisiyatif verilmesine yönelik uygulamalar geliştirilecektir.

Sorumlu Birim: HİGM	İşbirliği Yapılacak Birim: SGB				
Performans Göstergeleri	2015	2016	2017	2018	2019
Sorunların tespiti ve geline aşamanın analizi için ilgili kurumların katılımı ile düzenlenen çalışma toplantısı sayısı	1	1	1	1	1

Hedef 1.9**Adli Süreçlerde İnsan Hakları Farkındalığının Geliştirilmesi****Stratejiler:**

- Soruşturma ve yargılama süreçleri ile infaz alanında insan haklarına yönelik farkındalık artırılacaktır.
- Bakanlar Kurulu tarafından kabul edilen “Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi İhlallerinin Önlenmesine İlişkin Eylem Planı”nın etkin bir şekilde uygulanması sağlanacaktır.
- AİHM kararlarında ihlale yol açan sebeplerin tespitiyle bunların ortadan kaldırılması amacıyla düzenli olarak ilgili kurum ve kuruluşların katılımıyla çalışmalar yapılacaktır.
- AİHM kararlarının Türkçe’ye çevrilerek adalet teşkilatına duyurulması sağlanacaktır.
- AİHM ve Avrupa Konseyinin ilgili komitelerinde tahsisli memur (secondmend) yöntemiyle yargı mensuplarının görevlendirilmesine devam edilecektir.
- AİHM süreçlerinde görev alan yargı mensuplarının AİHM nezdinde staj yapmaları sağlanacaktır.

Sorumlu Birim: UHDİGM	İşbirliği Yapılacak Birim: TAA ve tüm birimler				
Performans Göstergeleri	2015	2016	2017	2018	2019
İnsan haklarına yönelik farkındalığın artırılması için düzenlenen eğitim sayısı.	4	5	5	6	6
İlgili kurum ve kuruluşların katılımıyla yapılan toplantı sayısı.	2	3	3	3	3
AİHM ve Avrupa Konseyinin ilgili komitelerinde tahsisli memur (secondmend) yöntemiyle yargı mensuplarının görevlendirilmesi	✓	✓	✓	✓	✓
AİHM süreçlerinde görev alan yargı mensuplarının AİHM nezdinde staj yapmaları	✓	✓	✓	✓	✓

Hedef 1.10**Adalet Aktörleri Arasındaki İşbirliğinin Geliştirilmesi****Stratejiler:**

- Adalet aktörlerinin katılımı ile adalet hizmetlerinin değerlendirildiği toplantılar gerçekleştirilecektir.

Sorumlu Birim: SGB	İşbirliği Yapılacak Birim: Tüm birimler				
Performans Göstergeleri	2015	2016	2017	2018	2019
Toplantı düzenlenmesi	✓	✓	✓	✓	✓

Hedef 1.11**Adalet Dairelerindeki Delil Saklama Standartlarının Yükseltilmesi****Stratejiler:**

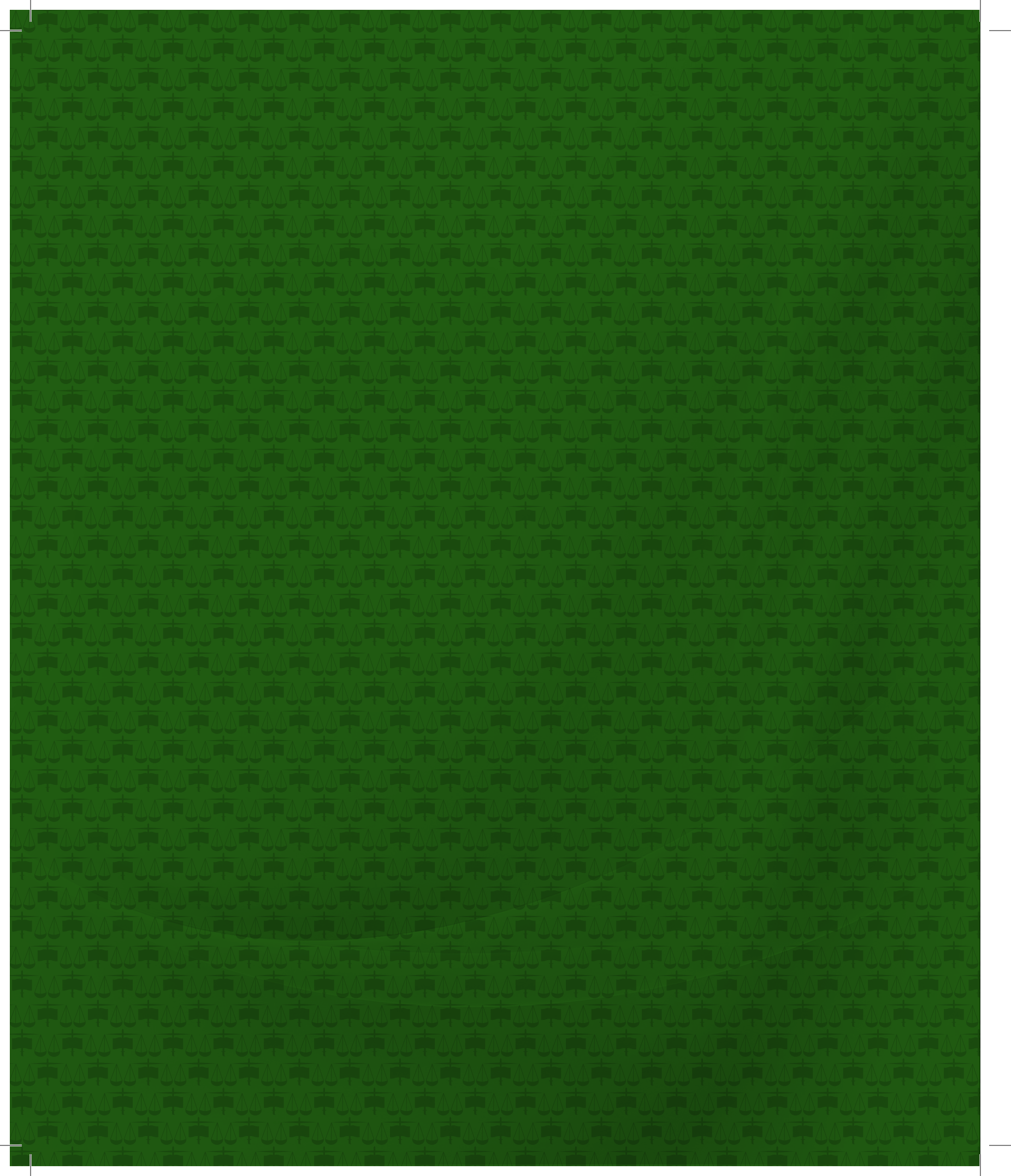
- Delil saklama ve tasfiye usullerini düzenleyen mevzuat gözden geçirilerek gerekli değişiklikler yapılacaktır.
- Adli emanet dairelerinde belirlenen yeni standartlar çerçevesinde iş akış süreçleri oluşturulacak ve fiziki yapıları düzenlenecektir.
- Emanet dairelerinde görev yapan personele yönelik eğitim çalışmaları yapılacaktır.

Sorumlu Birim: CİGM	İşbirliği Yapılacak Birim: SGB - TİDB - EDB - KGM				
Performans Göstergeleri	2015	2016	2017	2018	2019
Mevzuat çalışmalarının tamamlanması	✓				
İş akış süreçlerinin belirlenmesi	✓				
Eğitim çalışmasına katılan kişi sayısı	200	200	200	200	200
Emanet dairelerinin belirlenecek standartlara uygun olarak adliye içerisinde konumlandırılması	✓	✓	✓	✓	✓

Hedef 1.12**HSYK ile İşbirliği Halinde İhtisas Mahkemelerinin Etkinleştirilmesi****Stratejiler:**

- İhtisas mahkemelerinin çeşitliliği ile sayısı artırılabacaktır.
- Bazı ihtisas mahkemelerinin yetki alanı genişletilecektir.
- Yargı mensuplarının uzmanlaşmasının sağlanması amacıyla Türkiye Adalet Akademisi ile işbirliği içerisinde çalışmalar düzenlenecektir.
- Bazı ihtisas mahkemelerinde meslekten olmayan hakimlerin de görev alması konusunda etki analizi yapılacaktır.
- İhtisas mahkemelerinde görev yapan yargı mensuplarına yönelik düzenli eğitim çalışmaları yapılacaktır.

Sorumlu Birim: PGM	İşbirliği Yapılacak Birim: TAA - KGM - SGB				
Performans Göstergeleri	2015	2016	2017	2018	2019
Uzmanlık eğitimine alınan yargı mensubu sayısı.	300	300	300	300	300
Yeni ihtisaslaşma alanlarının belirlenmesi için yapılan çalıştay sayısı	1	2	1	1	2
Bazı ihtisas mahkemelerinde meslekten olmayan hakimlerin de görev alması hususunda etki analizi yapılması	✓				

STRATEJİK AMAÇ 2

ADALETE ERİŞİM İLE MAĞDURLARA VE
DEZAVANTAJLI GRUPLARA YÖNELİK
UYGULAMALARI GELİŞTİRMEK

Adalet erişim, kişilerin haklarını bilmeleri ve bu haklarına etkili biçimde erişebilmeleri için devletin desteğiyle her türlü önlemin hukuk sistemi tarafından alınmasıdır. Adalet erişimin güçlendirilmesinde başta meslek kuruluşları olmak üzere sivil toplum örgütlerinin katkıları büyük önem taşımaktadır.

Ülkemizde dünyadaki gelişmelerle uyumlu olarak adalet erişimi kolaylaştırmak ve geliştirmek için son yıllarda önemli değişiklikler yapılmıştır. Adli yardım sisteminin güçlendirilmesi için ceza yargılamasında belirli mağdur ve tüm sanıklara ücretsiz olarak avukatla temsil imkânı getirilmesi bunların en önemlilerindedir. Ayrıca hukuk yargılamasında Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarına uygun olarak adli yardıma daha kolay erişilebilmesi için de düzenlemeler yapılmıştır.

CEPEJ'in 2012 yılı verilerine dayalı olarak hazırladığı 2014 yılı Avrupa Yargı Sistemleri Raporuna göre; Türkiye dava başına tahsis ettiği adli yardım miktarı ile üye ülkeler arasında İngiltere, İrlanda ve Avusturya'dan sonra dördüncü sıradadır.

Tüm bu iyileştirmelere rağmen adli yardım sisteminin etkin bir şekilde işleminin sağlanması gerekmektedir. Plan döneminde adli yardım konusundaki kamuoyu bilincinin artırılması ve adli yardım sisteminin kalitesini ölçecek ve denetimini yapacak kurumsal bir yapılanmanın oluşturulması sağlanacaktır.

Ayrıca adliyelerin bir kısmında danışma masaları ve yön levhaları oluşturulmuş, engelliler için gerekli tedbirler alınmıştır.

İnternet üzerinden adli süreçler konusunda bilgilendirmeye yönelik uygulamalar da geliştirilmiştir. UYAP üzerinden elektronik imza ile dava açma ve dava bilgilerine ulaşma, SMS aboneliği ile bilgilendirme imkânları bu alanda önem taşıyan diğer çalışmalardır.

Belirtilen çalışmaların daha da geliştirilmesi yanında önümüzdeki süreçte dezavantajlı grupların adalete erişimini güçlendirmek için getirilecek yeniliklerden biri de hukuk klinikleri olacaktır. Bu sayede hukuk eğitiminin uygulama ile bağının güçlendirilerek dezavantajlı grupların adalete erişimi kolaylaştırılacaktır.

Maddi imkânı kısıtlı olan kişi veya kamu yararına çalışan gönüllü kuruluşlara, avukatlık ücreti almaksızın veya çok az bir ücret karşılığı hukuk hizmeti verilmesini öngören “toplum yararına (Pro bono) hukuk hizmeti” önümüzdeki dönemde diğer bir çalışma alanı olacaktır.

Kişilerin ödeyecekleri prim karşılığında, prim ödedikleri dönem içerisinde karşılaşılabilecekleri hukuki risklere karşı avukatlık hizmeti ve hukuki yardım almasını sağlayan hukuki himaye sigorta sistemi birçok ülkede başarı ile uygulanmaktadır. Adalete erişim olanaklarının geliştirilmesi için bu sistemin ülkemizde de etkin biçimde kullanılması sağlanacaktır.

Önümüzdeki süreçte ceza adalet sistemine yaklaşım mağdur odaklı olacaktır. Bunun için Adalet Bakanlığı bünyesinde Mağdur Hakları Daire Başkanlığı kurulmuştur. Önümüzdeki dönemde mağdur haklarının güçlendirilmesi için başta mevzuat düzenlemesi olmak üzere çeşitli müdahale programları geliştirilecek ve mağdur hakları kılavuzu ile mağdurlara yaklaşım kılavuzu gibi materyaller oluşturulacaktır.

Adalet sisteminde dezavantajlı gruplara yönelik uygulamaların etkin hale getirilmesi hayati öneme sahiptir. Bu alanda çocukların korunması, engellilerin gözetilmesi ve kadınlara yönelik uygulamalar öne çıkan konular olmaktadır. Günümüzde birçok ülkede dezavantajlı kesimlere yönelik özel bazı tedbirler alınmaktadır. Bu tedbirler hak arama mekanizmalarının güçlendirilmesi ya da hak arama yolları hakkında belirtilen kesimlerin bilgilerinin artırılması gibi önlemleri içermektedir.

Bu kapsamda, Avrupa Konseyine üye birçok ülkede çocukların “yüksek yararını” gözetmek ve onların “iyi olma halini ve esenliklerini destekleyici” stratejiler geliştirilmektedir.

Ülkemizde son on yılda, çocuklara yönelik mevzuat ve uygulamalarda önemli mesafeler katedilmiştir. Bu kapsamda; mevzuat güçlendirilmiş, örgütlenmede değişikliklere gidilmiş ve çocuk koruma uygulamalarında kalite standartlarının geliştirilmesine yönelik birçok önemli çalışma yapılmıştır.

Hukuk bilincinin sağlanması ve vatandaşlar arasında uyuşmazlıkların çıkmadan önlenmesi amacıyla, temel hukuk bilgilerinin ilköğretim çağından itibaren öğretilmesinin sağlanması hedeflenmiştir. Bunun için Milli Eğitim Bakanlığı ile Adalet Bakanlığı arasında düzenlenen Protokol uyarınca hazırlanan seçmeli “Hukuk ve Adalet Dersi” nin 2013-2014 Öğretim Yılından itibaren uygulanmasına başlanmıştır. Milli Eğitim Bakanlığı ile işbirliği halinde önümüzdeki süreçte bu dersin daha yaygın biçimde okutulması için çalışmalar yapılacaktır.

Geçtiğimiz süreçte yargısal süreçlerin kısaltılması ve hizmetin kalitesinin artırılması için uygulanmaya çalışılan yöntemlerden biri de “adli zaman yönetimi” olmuştur. Bu yöntemle yargısal süreçlerin hızlanması ve süreçlerin vatandaşlar için öngörülebilir yürütülmesi sağlanmaya çalışılmaktadır. Zaman yönetimi, gerek ülke genelinde gerekse mahkeme düzeyinde ideal yargılama sürelerinin belirlenmesini ve taraflara her bir dosyaya ilişkin zaman taahhüdünde bulunulmasını gerektirmektedir. Geciken dosyalar için takip sisteminin kurulması ve bu gibi dosyalara özgü çözümler üretilmesi de gerekmektedir. Bu yöntemle aksayan yönlerin dosya, mahkeme, yargı çevresi ya da ülke geneli için tüm yönleriyle ortaya konulması ve çözümler üretilmesi mümkün hale gelecektir. Pilot mahkeme düzeyinde yürütülen çalışmalar önümüzdeki süreçte ülke geneline yaygınlaştırılacaktır.

Hedef 2.1**Adli Yardım Sisteminin Güçlendirilmesi****Stratejiler:**

- Hukuk yargılamasında adli yardım konusundaki kamuoyu bilinci artırılacaktır.
- Adli yardım sisteminin kalitesini ölçecek ve denetimini yapacak kurumsal bir yapılanma oluşturulacaktır.

Sorumlu Birim: SGB	İşbirliği Yapılacak Birim: CİGM - HİGM - KGM				
Performans Göstergeleri	2015	2016	2017	2018	2019
Adli yardıma ilişkin etki analizinin yapılması ve ihtiyaç duyulması halinde mevzuat değişikliği taslağının hazırlanması	✓	✓			
Kamuoyu bilincinin artırılması için tanıtıcı broşür basımı	✓				

Hedef 2.2

Yargısal Süreçler Konusunda Yararlanıcıları Bilgilendirme Mekanizmalarının Kurulması

Stratejiler:

- Bakanlık ve adliye internet sitelerinin standartları belirlenecek ve internet sitelerinin bu standartlara uygun biçimde güncel tutulması sağlanacaktır.
- Adliyelerde yararlanıcılara sunulmak üzere yol gösterici ve kullanıcı dostu görsel materyaller hazırlanacaktır.

Sorumlu Birim: SGB	İşbirliği Yapılacak Birim: CİGM - HİGM - BİDB				
Performans Göstergeleri	2015	2016	2017	2018	2019
İnternet sitelerinin standartlarının belirlenmesi	✓				
İnternet sitelerinin standartlara uygun biçimde oluşturulması ve güncel tutulması	✓	✓	✓	✓	✓
Bilgilendirme materyallerinin hazırlanması ve adliyelere dağıtılması	✓	✓	✓	✓	✓

Hedef 2.3**Hukuki Yardım (Himaye) Sigortası Sisteminin Geliştirilmesi****Stratejiler:**

- Mevzuat analizi yapılacaktır.
- Kamuoyunda farkındalığın artırılması için çalışma yürütülecektir.

Sorumlu Birim: SGB	İşbirliği Yapılacak Birim: KGM – CİGM – HİGM				
Performans Göstergeleri	2015	2016	2017	2018	2019
İlgili kesimlerin katılımıyla ihtiyaç analizi yapılması için çalışma toplantısı düzenlenmesi	✓	✓			
Hukuki yardım sigortası uygulamasının etki analizinin yapılması ve gerektiğinde mevzuat altyapısının hazırlanması	✓	✓			
Bilgilendirme materyallerinin hazırlanması ve adliyelere dağıtılması	✓	✓	✓	✓	✓

Hedef 2.4**Zaman Yönetimi Uygulamasının Yerleştirilmesi****Stratejiler:**

- HSYK ile işbirliği yapılarak adli zaman yönetiminin tüm mahkeme ve savcılıklarda uygulanması sağlanacaktır.
- Zaman yönetiminin yüksek yargıda da uygulanması için çalışmalar yapılacaktır.

Sorumlu Birim: SGB	İşbirliği Yapılacak Birim: İDBB ve diğer birimler				
Performans Göstergeleri	2015	2016	2017	2018	2019
Adli zaman yönetiminin tüm adliyelerde uygulanması sağlanacaktır.	✓	✓	✓		

Hedef 2.5**Hukuk Kliniği Yöntemlerinin Geliştirilmesi****Stratejiler:**

- Hukuk Kliniği uygulamaları konusunda, başta hukuk fakülteleri ve barolar olmak üzere yargı aktörlerinin katıldığı bilimsel etkinlikler (konferans, çalıştay, toplantı vb.) düzenlenecektir.
- Hukuk Kliniği uygulamalarına ilişkin yasal altyapı ihtiyacı analiz edilecektir.
- Hukuk fakülteleriyle işbirliği yapılacaktır.
- Hukuk Kliniği uygulamalarının infaz kurumlarında da uygulanması sağlanacaktır.

Sorumlu Birim: SGB	İşbirliği Yapılacak Birim: KGM - CİGM - HİGM - CTE - PGM				
	2015	2016	2017	2018	2019
Performans Göstergeleri					
Düzenlenen bilimsel etkinlik sayısı	1	2	1	1	1
İhtiyaç durumu analizinin sonucuna göre mevzuat altyapısının hazırlanması	✓	✓			

Hedef 2.6**Çocuk Adaleti Sisteminin Güçlendirilmesi****Stratejiler:**

- Çocukla ilgili ceza ve özel hukuk mevzuatı uluslararası standartlara uygun şekilde yeniden düzenlenecektir.
- Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ile işbirliği halinde Çocuk Koruma Kanunu kapsamında oluşturulan koordinasyon mekanizmasının etkinliğini güçlendirmeye yönelik çalışmalar yapılacaktır.
- Başta uzlaşma olmak üzere onarıcı adalet sistemine ilişkin uygulamalar çocuklara özgü şekilde oluşturulacaktır.
- Bakanlık bünyesinde çocuk adalet sistemine ilişkin çalışmaları yürütecek bir birim oluşturulacaktır.

Sorumlu Birim: CİGM	İşbirliği Yapılacak Birim: Tüm birimler				
Performans Göstergeleri	2015	2016	2017	2018	2019
Çocuklara yönelik mevzuatın analizinin yapılması ve ihtiyaç olması halinde mevzuat değişikliği taslağının hazırlanması	✓	✓			
Çocuk Koruma Kanunu kapsamında oluşturulan koordinasyon mekanizmasının etkinliğinin analizi ve alınacak tedbirlerin belirlenmesi için ilgili kesimlerin katıldığı etkinlikler düzenlenmesi	✓	✓	✓	✓	✓
Başta uzlaşma olmak üzere onarıcı adalet sistemine ilişkin uygulamaların çocuklara özgü şekilde oluşturulması için ilgili kesimlerin katıldığı etkinliklerin düzenlenmesi.	✓	✓	✓	✓	✓
Birim kurulması.		✓			
Adli zaman yönetiminin tüm adliyelerde uygulanması sağlanacaktır.	✓	✓	✓		

Hedef 2.7

Çocuklara Yönelik Adli Süreçlerin Yeniden Yapılandırılması

Stratejiler:

- Dünya genelinde kabul gören uygulamalar ışığında çocuk yargılama ve çocuk infaz sistemi gözden geçirilecektir.
- Cumhuriyet savcılıklarına bağlı çocuk büroları daha da etkinleştirilecektir.
- Standartları belirlenen çocuk adli görüşme odaları yaygınlaştırılacaktır.
- Çocuk mahkemeleri yaygınlaştırılacak ve fiziki koşulları çocuk adaleti sisteminin amacına uygun hale getirilecektir.
- Çocuk mahkemelerinden verilen tedbir kararlarında oluşabilecek çelişki ve tekerrürleri önleyecek şekilde elektronik kayıt sistemi kurulacaktır.
- Sosyal inceleme raporlarının standartları belirlenecektir.
- Çocuk ve Gençlik Ceza İnfaz Kanunu Tasarısı hazırlanacak, çocuklar için ceza infazının sağlandığı eğitim evleri yaygınlaştırılacaktır.
- Savcılık çocuk bürolarında uzman personel istihdam edilecek, bu uygulama yaygınlaştırılarak etkinleştirilecektir.
- Çocuk Koruma Kanununda öngörülen çocuklara özgü tedbirlerin etkinliği artırılacaktır.

Sorumlu Birim: CİGM	İşbirliği Yapılacak Birim: Tüm birimler				
Performans Göstergeleri	2015	2016	2017	2018	2019
Cumhuriyet savcılıklarına bağlı çocuk bürolarının daha da etkinleştirilmesi	✓	✓	✓	✓	✓
Standartları belirlenen çocuk adli görüşme odalarının yaygınlaştırılması	✓	✓	✓	✓	✓
Çocuk mahkemelerinin yaygınlaştırılması ve fiziki koşullarının düzenlenmesi	✓	✓	✓	✓	✓
Sosyal inceleme raporlarının standartlarının belirlenmesi	✓				
Kanun Tasarısının hazırlanması	✓	✓			
Çocuk eğitim evlerinin yaygınlaştırılması	✓	✓	✓	✓	✓
Çocuklara özgü tedbirlerin etkinliğinin arttırılmasına yönelik çalışmalar yapılması.	✓	✓			
Savcılık çocuk bürolarında uzman personel istihdamına yönelik çalışmalar yapılması.	✓				
Çocuk mahkemelerinden verilen tedbir kararlarının takibine ilişkin elektronik kayıt sisteminde ASPB ile bütünleşmesinin tamamlanması.			✓		

Hedef 2.8**Aile İçi Şiddet Suçları Konusunda Adalet Sisteminin Kapasitesinin Güçlendirilmesi****Stratejiler:**

- Mevzuat ve uygulamanın analizi yapılacak ve ihtiyaç duyulması halinde mevzuat değişikliği taslağı hazırlanacaktır.
- Aile ve Sosyal Politikalar ve İçişleri Bakanlıkları ile etkili eşgüdüm sağlanacaktır.
- Aile içi şiddet kapsamındaki suçlarda aile mahkemesi uzmanlarından etkin ve verimli şekilde yararlanılması sağlanacaktır.
- Tedbir kararları yönünden aile mahkemesi uzmanlarının çalışma standartları belirlenecektir.

Sorumlu Birim: CİGM	İşbirliği Yapılacak Birim: SGB ve diğer birimler				
Performans Göstergeleri	2015	2016	2017	2018	2019
Mevzuat ve uygulamanın analizi ile ihtiyaç olması halinde mevzuat değişikliği taslağının hazırlanması.	✓				
Uzmanlardan etkin yararlanılması ve çalışma standartlarının belirlenmesi için rehber hazırlanması	✓				

Hedef 2.9**Dezavantajlı Gruplara Duyarlı Bir Sistem Oluşturulması****Stratejiler:**

- Dezavantajlı grupların adliyeler ile ceza infaz kurumlarında karşılaştıkları sorunlar tespit edilecek ve çözümü için çalışmalar yapılacaktır.
- Dezavantajlı gruplara özel yol gösterici dokümanlar hazırlanacak ve internet sitelerinde bilgilerin yer alması sağlanacaktır.
- Bakanlık merkez teşkilatında dezavantajlı gruplara yönelik sosyal politikalar üretecek bir birim kurulacaktır.

Sorumlu Birim: CİGM	İşbirliği Yapılacak Birim: Tüm birimler				
Performans Göstergeleri	2015	2016	2017	2018	2019
Sorunların tespiti için sivil toplum kuruluşlarının da katılımıyla bilimsel etkinlikler düzenlenecek ve etkinliklerin sonunda sonuç raporu yayınlanacaktır.	✓	✓			
Yol gösterici dokümanlar hazırlanması ve internet sitelerinin yenilenmesi	✓				
Birim kurulması		✓			

Hedef 2.10**Adalet Sisteminde Mağdur Odaklı Uygulamalar Geliştirilmesi****Stratejiler:**

- Mağdur Hakları Kanun Taslağı hazırlanacaktır.
- Mağdur hakları konusunda merkez dışı birimlerde kurumsal yapılanma oluşturulacaktır.
- Kolluk ve diğer kamu görevlileri için mağdura yaklaşım kılavuzu hazırlanacaktır.
- Suça maruz kalan mağdurların bilgilendirilmesi amacıyla mağdur hakları kılavuzu hazırlanacaktır.
- STK, barolar ve üniversitelerin mağdur hizmetlerini verebilmesi için çalışmalar yapılacak ve bu alanda standartlar belirlenecektir.
- Mağdur hizmetlerinde çalışacak uzmanların eğitimi için üniversitelerle ortak eğitim programları düzenlenecektir.
- Suçların mağdur üzerindeki etkisini azaltmak için sosyal rehabilitasyon programları geliştirilecektir.
- Cinsel suç mağdurlarına yönelik koruyucu düzenlemeler yapılacaktır.
- Çocuk ve kadınlara yönelik Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nca oluşturulan telefon hatları birleştirilerek etkinliği arttırılmak suretiyle hizmet veren tek bir mağdur hattı oluşturulacaktır.

Sorumlu Birim: CİGM	İşbirliği Yapılacak Birim: Tüm birimler				
Performans Göstergeleri	2015	2016	2017	2018	2019
Mağdur Hakları Kanun Taslağının hazırlanması	✓				
Merkez ve merkez dışı birimlerde kurumsal yapılanma oluşturulması		✓	✓	✓	✓
Mağdura yaklaşım kılavuzu hazırlanması	✓				
Mağdur hakları kılavuzunun hazırlanması	✓				
Çocuk ve kadınlara yönelik hizmet sunan telefon hatlarının birleştirilmesine yönelik çalışmalar yapılması				✓	

Hedef 2.11**“Toplum Yararına (Pro Bono) Hukuk Hizmetleri”nin Uygulamasının Sağlanması****Stratejiler:**

- “Toplum Yararına (Pro Bono) Hukuk Hizmetleri” konusunda bilimsel etkinlikler (Sempozyum, seminer, çalıştay vb.) düzenlenecektir.
- Mevzuat altyapısı ihtiyacı değerlendirilecek ve gerektiğinde mevzuat taslağı hazırlanacaktır.

Sorumlu Birim: SGB	İşbirliği Yapılacak Birim: KGM, HİGM ve diğer birimler				
Performans Göstergeleri	2015	2016	2017	2018	2019
Bilimsel etkinlik düzenlenmesi	1	1	1	1	2
Mevzuat altyapısı ihtiyacı değerlendirilmesi ve gerektiğinde mevzuat taslağı hazırlanması.	✓	✓			

Hedef 2.12**Yargı Harçlarının Yeniden Düzenlenmesi****Stratejiler:**

- Maliye Bakanlığı ile işbirliği halinde mevzuatta yer alan yargı harçlarına ilişkin hükümler ele alınacak ve değişiklik taslağı hazırlanacaktır.

Sorumlu Birim: KGM	İşbirliği Yapılacak Birim: SGB - HİGM ve diğer birimler				
Performans Göstergeleri	2015	2016	2017	2018	2019
Mevzuat taslağının hazırlanması	✓				

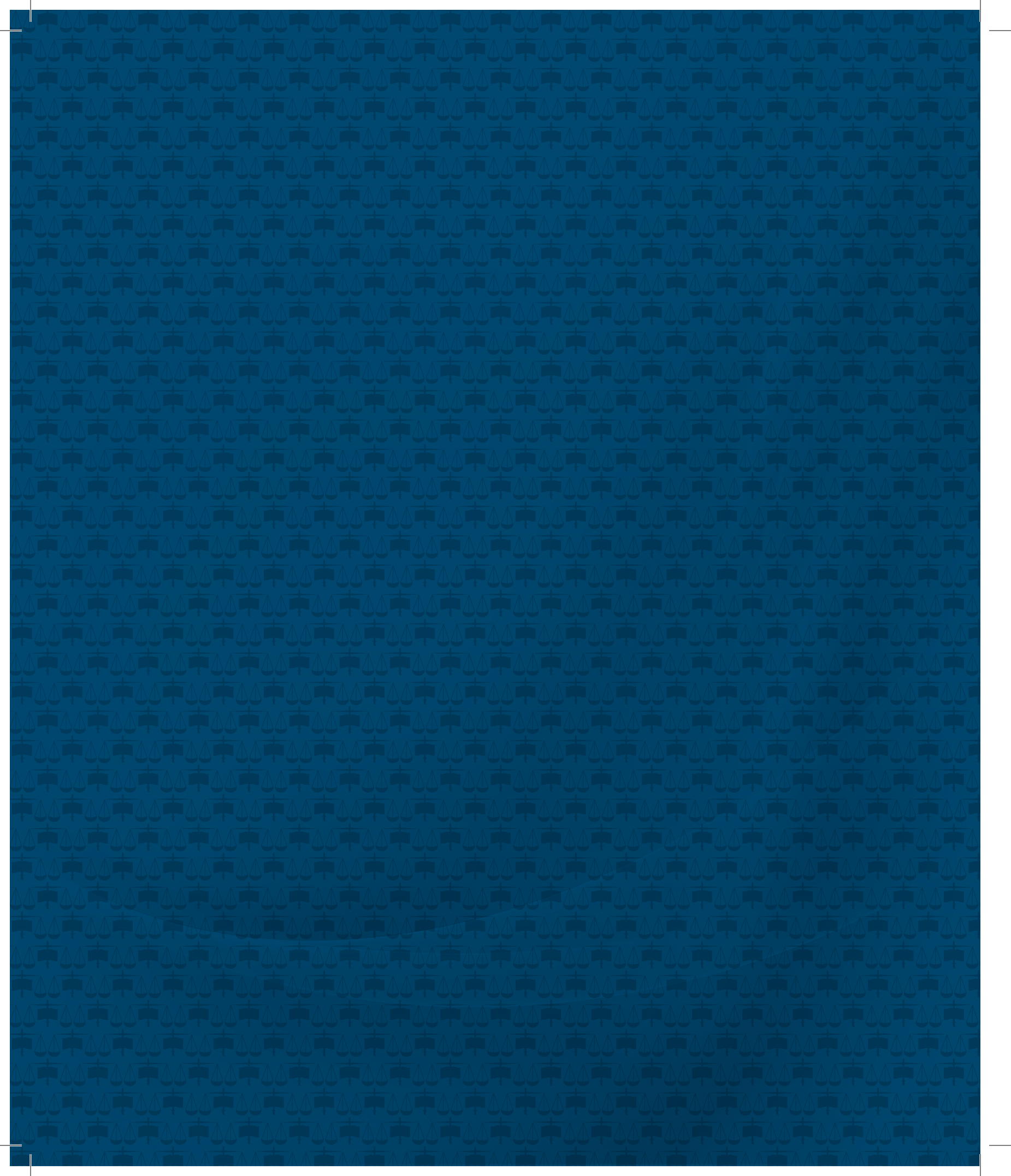
Hedef 2.13

Koruyucu Hukuk Uygulamalarının Geliştirilmesi

Stratejiler:

- Milli Eğitim Bakanlığı ile işbirliği halinde “Hukuk ve Adalet” dersinin uygulanma alanının genişletilmesi ve dersin zorunlu ders haline getirilmesi için çalışmalar yapılacaktır.
- Milli Eğitim Bakanlığı ile işbirliği halinde “Hukuk ve Adalet” konularına diğer derslerin müfredatında da yer verilmesi için çalışmalar yapılacaktır.
- Milli Eğitim Bakanlığı ile işbirliği halinde “Hukuk ve Adalet” dersini okutan öğretmenlere yönelik eğitim çalışmaları düzenlenecektir.

Sorumlu Birim: SGB	İşbirliği Yapılacak Birim: EDB				
Performans Göstergeleri	2015	2016	2017	2018	2019
Dersi seçen öğrenci sayısındaki artış oranı (yüzde)	10	10	10	10	10

STRATEJİK AMAÇ 3

ORGANİZASYON YAPISI İLE FİZİKİ VE
TEKNİK ALTYAPIYI GÜÇLENDİRMEK

Stratejik Planda öngörülen vizyona ulaşılması ve Planın başarısı için etkin bir organizasyon yapısının oluşturulması ile fiziki ve teknik altyapının güçlendirilmesi gerekmektedir. Bu kapsamda öncelikle yeni bir Teşkilat Kanununun hazırlanması, yine var olan fiziki ve teknik altyapının güçlendirilmesi çalışmalarına da hız verilmesi planlanmaktadır.

İlk Stratejik Planda gerek adli yargı gerekse idari yargıda istinaf mahkemelerinin faaliyete geçirileceği öngörülmüştür. Bu kapsamda, adli ve idari yargıda istinaf usulünü uygulayacak olan bölge mahkemelerine ilişkin çalışmalarda önemli mesafe kaydedilmiştir.

Bölge adliye mahkemelerinin kanuni alt yapısı 5235 sayılı Kanun ile 2004 yılında tamamlanmıştır. Bölge adliye mahkemeleri boyutu itibariyle yargı teşkilatında bugüne değin gerçekleştirilen en kapsamlı yapısal değışikliği öngörmektedir. Mahkemelerin sorunsuz biçimde faaliyete geçmesi için gerekli hazırlıklar yapılmış olup, 2014 yılı sonu itibariyle 15 ilde mahkeme kurulmuştur. Yine 2014 yılında 6545 sayılı Kanun ile halen 25 ilde bulunan bölge idare mahkemeleri yerine istinaf yargılaması yapacak bölge idare mahkemelerinin kurulması öngörülmüştür. Bu kapsamda bölge idare mahkemeleri 2014 yılında 8 ilde kurulmuştur. Yakın zamanda bu mahkemeler faaliyete geçirilecektir.

UYAP kapsamında tüm iş ve işlemlerin bilişim sistemi üzerinden yapılması ile başta yargı kurumları olmak üzere ilgili kurumlarla e-devlet kapsamında bütünleşmesinin sağlanması önem taşımaktadır.

Sesli ve Görüntülü Bilişim Sistemi (SEGBİS) ile yargı yerleri arasında ayrı bir iletişim ağı kurulmaktadır. Uzaktan ifade alma yöntemi yargı mensuplarının da işlerini kolaylaştırmakta ve ceza infaz kurumlarından adliyelere nakil de azalmış bulunmaktadır. Önümüzdeki süreçte sistemin kullanım alanı daha da genişletilecektir.

Adalet hizmetleri alanında önem taşıyan bir diğer alan ise Adli Tıp Kurumunca yürütölen hizmetlerdir. Hizmetlerin öлке geneline yaygınlaşması, teknolojik altyapı ile donanımın sürekli yenilenmesi ve öлке genelinde hizmet standartlarının oluşturulması, adli bilimler alanında uluslararası işbirliğinin geliştirilmesi, insan kaynaklarının nitelik ve nicelik olarak güçlendirilmesi bu alandaki çalışmalarını oluşturmaktadır.

Bu amaç kapsamında yürütölecek çalışmalardan biri de mahkeme ve savcılıkların adliye içerisindeki konumlarına ilişkindir.

Etkin bir denetim mekanizmasının oluşturulması, adalet teşkilatının mali yönetim kapasitesinin geliştirilmesi bu amaç altında yapılacak diğer çalışmalar olacaktır.

Yine performans kriterlerini gösterecek şekilde yüksek mahkemeler, bölge adliye ve bölge idare mahkemeleri ile ilk derece mahkemelerince faaliyet raporları hazırlanması ve yayınlanmasının sağlanması hedeflenmektedir.

Yargı-medya ilişkilerinin sağlıklı bir şekilde geliştirilmesi ve yargıya olan güvenin artırılması ile temel özgürlüklerin güçlendirilmesi amacıyla adliyelerde basın sözcülüğü kurumunun yapılandırılarak basın sözcülüğü bürolarının oluşturulması planlanmaktadır.

Hedef 3.1**Bölge Adliye ve Bölge İdare Mahkemelerinin Faaliyete Geçirilmesi****Stratejiler:**

- Bölge Adliye ve Bölge İdare Mahkemelerinin fiilen yargılama faaliyetine başlaması

Sorumlu Birim: PGM	İşbirliği Yapılacak Birim: HSYK - SGB - İMİD - TİDB ve diğer birimler				
Performans Göstergeleri	2015	2016	2017	2018	2019
Adli yargıda bölge adliye mahkemelerinin faaliyete geçirilmesi	✓				
İdari yargıda bölge idare mahkemelerinin faaliyete geçirilmesi	✓				

Hedef 3.2**Adalet Bakanlığının Teşkilat Yapısının Etkinliğinin Artırılması ve Adalet Komisyonlarının Yeniden Yapılandırılması****Stratejiler:**

- Bakanlık Teşkilat Kanunu teşkilatta gerçekleşen değişiklikler, yeni ihtiyaçlar ile yargı alanındaki temel sorunlar ve öncelikler gözetilerek stratejik yönetim anlayışı çerçevesinde yenilenecektir.
- Yerel düzeyde adalet hizmetlerinin işleyişinde ortaya çıkan sorunların giderilmesi ve hizmetlerin etkinliğin artırılması için adalet komisyonlarının yapısı ve çalışma alanlarını değiştiren mevzuat değişikliği taslağı hazırlanacaktır.

Sorumlu Birim: KGM	İşbirliği Yapılacak Birim: HSYK - PGM ve tüm birimler				
Performans Göstergeleri	2015	2016	2017	2018	2019
Mevzuat Tasarısı Taslağının Hazırlanması	✓	✓			

Hedef 3.3**Yargıda Bilişim Hizmetlerinin Geliştirilmesi / Adalet İstatistiklerine İlişkin Kapasitenin Güçlendirilmesi****Stratejiler:**

- Bilişim sisteminin teknolojik altyapısı ve insan kaynakları kapasitesi sürekli geliştirilecektir.
- Yargı hizmetlerinde SEGBİS uygulaması yaygınlaştırılacaktır.
- Duruşmaların sesli ve görüntülü olarak da kayıt altına alınması sağlanacaktır.
- UYAP'ın yargılamalar açısından önem taşıyan konularda diğer kurumlarla entegrasyonu artırılacaktır.
- Yargı bilişim sisteminin mobil uygulamaları geliştirilecektir.
- Adalet istatistiği üretilen alan sayısı artırılacaktır.

Sorumlu Birim: BİDB / ASİGM	İşbirliği Yapılacak Birim: ASİGM / BİDB ve diğer birimler				
Performans Göstergeleri	2015	2016	2017	2018	2019
Teknolojik altyapının ve insan kaynakları kapasitesinin geliştirilmesi	✓	✓	✓	✓	✓
SEGBİS sisteminin etkinleştirilmesi	✓	✓	✓	✓	✓
Duruşmaların sesli ve görüntülü olarak da kayıt altına alınması			✓		
Entegrasyonun tamamlandığı kurum sayısı	2	3	4	3	1
İhtiyaç duyulan tüm alanlarda istatistik üretilmeye başlanması		✓			
Mobil uygulamaların geliştirilmesi		✓	✓	✓	✓

Hedef 3.4**Adli Tıp Kurumunun Kapasitesinin Güçlendirilmesi****Stratejiler:**

- Tüm il merkezleri ile ihtiyaç duyulan ağır ceza merkezlerinde, adli tıp birimleri faaliyete geçirilecektir.
- İnsan kaynakları kapasitesi geliştirilecektir.
- Fiziki ve teknolojik altyapı yenilenecektir.
- Akredite olmuş laboratuvar sayısı artırılacaktır.
- Kapasiteyi artırmaya yönelik mevzuat taslağı hazırlanacaktır.

Sorumlu Birim: ATKB	İşbirliği Yapılacak Birim: PGM – KGM				
Performans Göstergeleri	2015	2016	2017	2018	2019
Oluşturulan taşra birimi sayısı	15	20	25	10	25
Akredite olmuş laboratuvar sayısı	2	3	2	3	5
Kuruma yeni başlayan uzman sayısındaki artış (yüzde)	5	5	10	10	5
Mevzuat taslağının hazırlanması	✓				

Hedef 3.5**Denetim Mekanizmasının Daha Etkin Hale Getirilmesi****Stratejiler:**

- Denetim sistemi performans ve sistem denetimini kapsayacak, rehberlik edici ve yol gösterici uygulamaları hayata geçirecek şekilde yeniden yapılandırılacaktır.
- Denetim uygulamalarının UYAP üzerinden de yapılması sağlanacaktır.
- İcra ve iflas müdürlükleri ile noterliklerin teftiş kuruluna bağlı denetmenler (Uzmanlar) aracılığı ile denetimi sistemine geçilecektir.

Sorumlu Birim: TKB	İşbirliği Yapılacak Birim: KGM - BİDB				
Performans Göstergeleri	2015	2016	2017	2018	2019
Performans ve sistem denetimi uygulamasının hayata geçirilmesi	✓				
Denetim uygulamalarının UYAP üzerinden de yapılması	✓	✓	✓	✓	✓
İcra ve iflas müdürlükleri ile noterliklerin teftiş kuruluna bağlı denetmenler (Uzman) aracılığı ile denetimi		✓			

Hedef 3.6**Adalet Teşkilatının Mali Yönetim Kapasitesinin Geliştirilmesi****Stratejiler:**

- Adalet teşkilatında gerçekleştirme görevlisi ve harcama yetkilisi olarak görev yapanlara yönelik eğitim çalışmaları sürekli ve düzenli hale getirilecektir.
- Mali yönetim konusunda teşkilata dağıtılmak üzere rehber hazırlanacaktır.

Sorumlu Birim: EDB	İşbirliği Yapılacak Birim: SGB				
Performans Göstergeleri	2015	2016	2017	2018	2019
Eğitim alan kişi sayısı	600	150	150	150	150
Rehber hazırlanması	✓				

Hedef 3.7**Adalet Teşkilatının Fiziki ve Teknik Kapasitesinin Geliştirilmesi****Stratejiler:**

- İhtiyaç durumuna göre önceliklendirme yapılarak adliye binası yapımına devam edilecektir.
- Adalet teşkilatının teknik altyapısının güçlendirilmesi çalışmalarına devam edilecektir.
- Yeni hizmet binalarında mahkeme ve savcılıkların fiziki mekân olarak ayrılması sağlanacaktır.

Sorumlu Birim: TİDB	İşbirliği Yapılacak Birim: SGB – İMİD –BİDB				
Performans Göstergeleri	2015	2016	2017	2018	2019
Yatırım Programında yer alan projeler tamamlanacaktır	✓	✓	✓	✓	✓

Hedef 3.8**İç kontrol Sisteminin Kurulması****Stratejiler:**

- İç kontrol sisteminin Bakanlık merkez ve taşra birimlerinin tamamında hayata geçirilmesi sağlanacaktır.
- İş tanımları, hizmet standartları belirlenecektir.

Sorumlu Birim: SGB	İşbirliği Yapılacak Birim: İDBB ve diğer birimler				
Performans Göstergeleri	2015	2016	2017	2018	2019
İç kontrol sisteminin Bakanlık merkez ve taşra birimlerinin tamamında hayata geçirilmesi sağlanacaktır.	✓				

Hedef 3.9**HSYK ile İşbirliği Halinde Bölge Adliye ve Bölge İdare Mahkemeleri ile İlk Derece Mahkemelerinin Faaliyet Raporları Hazırlamasının Sağlanması****Stratejiler:**

- Faaliyet raporlarında yer alacak hususlar ve performans kriterleri HSYK ile işbirliği halinde belirlenecektir.
- Faaliyet raporlarının her yıl hazırlanıp kamuoyuna duyurulması sağlanacaktır.

Sorumlu Birim: SGB	İşbirliği Yapılacak Birim: Tüm birimler				
Performans Göstergeleri	2015	2016	2017	2018	2019
Faaliyet raporlarında yer alacak hususların belirlenmesi	✓				
Faaliyet raporlarının her yıl hazırlanıp kamuoyuna duyurulması		✓	✓	✓	✓

Hedef 3.10**Mahkeme Yönetimi Sisteminin Güçlendirilmesi****Stratejiler:**

- Mahkeme yönetimi sistemi uygulaması ağır ceza merkezleri dışında da yaygınlaştırılacaktır.
- Adliyelerde danışma masası, ön bürolar ve kısıtlı alan uygulaması yaygınlaştırılacaktır.

Sorumlu Birim: PGM	İşbirliği Yapılacak Birim: SGB - KGM - TİDB - İMİD - BİDB				
Performans Göstergeleri	2015	2016	2017	2018	2019
Mahkeme yönetimi sistemi uygulamasının yaygınlaştırılması	✓	✓	✓	✓	✓
Danışma masası, ön büro ve kısıtlı alan uygulamasının yaygınlaştırılması	✓	✓	✓	✓	✓

Hedef 3.11**Yargı Alanında Halkla İlişkilerin Geliştirilmesi****Stratejiler:**

- Halkla ilişkiler konusunda standartlar geliştirilecek ve rehber hazırlanacaktır.
- HSYK ile işbirliği halinde yargı mensuplarına, çalışanlarına yönelik eğitim çalışması düzenlenecektir.
- Halkın adalet sistemine yaklaşımını öğrenmek ve beklentilerini tespit etmek amacıyla kamuoyu araştırmaları yapılacaktır.

Sorumlu Birim: SGB	İşbirliği Yapılacak Birim: TAA - EDB				
Performans Göstergeleri	2015	2016	2017	2018	2019
Standartların geliştirilmesi ve rehberin hazırlanması	✓				
Eğitim düzenlenmesi		✓	✓	✓	✓
Kamuoyu araştırması	✓	✓	✓	✓	✓

Hedef 3.12**Yargı Medya İlişkilerinin Kurumsal Hale Getirilmesi****Stratejiler:**

- Ağır ceza merkezlerinin tümünde basın sözcülüğü kurumu yaygınlaştırılacaktır.
- Büyük adliyelerde medya iletişim büroları kurulacaktır.
- HSYK ile işbirliği halinde eğitim çalışmaları sürekli hale getirilecektir.
- Düzeltme ve cevap hakkı istemlerinin yerine getirilmesi kolaylaştırılacak ve aykırılıklar yaptırıma bağlanacaktır.

Sorumlu Birim: SGB	İşbirliği Yapılacak Birim: TAA ve tüm birimler				
Performans Göstergeleri	2015	2016	2017	2018	2019
Basın sözcülüğü kurumunun yaygınlaştırıldığı ağır ceza merkezi sayısı	20	20	30	30	37
Basın sözcülüğü eğitimi alan kişi sayısı	120	50	50	50	50

Hedef 3.13**Arşiv Hizmetlerinin Geliştirilmesi****Stratejiler:**

- Adliye arşivlerinde teknolojik imkanların etkin kullanımı sağlanacaktır.
- Elektronik arşiv uygulaması başlatılacaktır.

Sorumlu Birim: İMİD	İşbirliği Yapılacak Birim: SGB - BİDB - EDB				
Performans Göstergeleri	2015	2016	2017	2018	2019
Arşivlerde teknolojik imkanların kullanılması	✓	✓	✓	✓	✓
Elektronik arşiv uygulaması		✓	✓	✓	✓
Arşiv konusunda eğitim verilmesi	✓	✓	✓	✓	✓

STRATEJİK AMAÇ 4

İNSAN KAYNAKLARI KAPASİTESİNİ VE
MESLEKİ YETKİNLİĞİ GÜÇLENDİRMEK

Yargı hizmetlerinin zamanında, doğru ve verimli bir şekilde yerine getirilmesi için insan kaynakları kapasitesinin güçlü olması gerekmektedir.

Son on yılda yargı mensubu sayısında önemli oranda artış sağlanmasına rağmen henüz istenilen düzeye gelinememiştir. Yargı mensubu sayısının artırılmasına ilişkin hedefimiz CEPEJ ortalamasına ulaşmaktır.

Yargı reformunun en önemli amaçlarından biri de mesleki yetkinliğin artırılmasıdır. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin Yargıçların Rolü Etkinliği ve Bağımsızlığına İlişkin Tavsiye Kararı'nda hâkimlerin seçimi ve kariyerinin; eğitime yönelik özellikleri ile dürüstlük, yetenek ve etkinliklerini de gözeterek liyakat esasına göre olması gerektiğine vurgu yapılırken; BM'nin "Yargı Bağımsızlığı Hakkında Temel İlkeler" belgesinde de hakimlik mesleğine seçilen kişilerin hukuk alanında yeterli eğitim veya niteliklere sahip dürüst kişiler olmaları gerektiği belirtilmiştir.

Adaletin yeterli bilgiye dayanılmadan dağıtılması, adil yargılanma hakkı ve hak arama özgürlüğünün zedelenmesine neden olacaktır. Bu nedenle adalet hizmetlerinde kaliteyi yükseltmenin önemli koşullarından biri de iyi eğitim ve öğrenim görmüş, hukuku özümsemiş, güncel gelişmeleri izleyen, sağlıklı yorum yapan, doğru sonuca varan hukukçuların varlığıdır. Diğer yandan hukukçularda mesleki etik ve objektiflik ancak iyi bir eğitimle sağlanabilir.

Eğitim yoluyla bu özelliklerin kazandırılması ve güçlendirilmesi için, hukuk fakültelerindeki eğitimin niteliği büyük önem taşımaktadır. Çağdaş bir hukuk eğitiminin amacı, kuvvetli muhakeme yeteneğine sahip, kendine güvenen, adalet duygusu gelişmiş ve hukukun üstünlüğüne inanan hukukçular yetiştirmek olmalıdır.

Yargı mensuplarına meslek öncesi ve meslek içi eğitimler verilmesi de nitelikli yargı faaliyetleri açısından büyük önem taşımaktadır. Nitekim Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin hâkimlerin bağımsızlığı, tarafsızlığı ve rolleri konusundaki tavsiye kararında, üye ülkelere hâkimlerin atanmadan önce ve atandıktan sonra uygun eğitim verilmesi gerektiği belirtilmiştir.

Hâkim ve Cumhuriyet savcılarının adaylık eğitimi mesleğe başlamanın ilk adımıdır. Akademisyenlerle uygulamacıların birlikte verdikleri eğitim, adayların mesleğe gerekli donanımla başlamalarını sağlamakta ve meslek kültürünün oluşmasına katkıda bulunmaktadır.

Günümüz dünyasında meydana gelen gelişmelerle birlikte, hukukî sorunlar ve uyuşmazlıklar da nitelik, nicelik yönünden büyük değişim göstermekte ve gittikçe karmaşık bir hal almaktadır. Belirtilen gelişmeler göz önünde bulundurulduğunda yargının görevini etkin biçimde yerine getirebilmesi için yargı mensuplarının hizmet içi eğitimi büyük önem taşımaktadır.

Yargıda mesleki yetkinliğin artırılmasında yabancı dil bilen yargı mensubu sayısının artırılması da önemli bir unsur olarak ortaya çıkmaktadır. İyi derecede dil bilen, mukayeseli hukuk uygulamalarını ve güncel hukuki gelişmeleri yakından takip eden yargı mensuplarının adalet hizmetlerine sağlayacakları katkı şüphesiz büyük olacaktır.

Yargı teşkilâtı için büyük bir kazanım olan Türkiye Adalet Akademisi, yargı mensuplarının eğitimi açısından hayati derecede öneme sahiptir. Akademinin kurulması, hizmet öncesi ve hizmet içi eğitime ivme kazandırmıştır.

Adalet hizmetlerinin yerine getirilmesinde hâkim ve Cumhuriyet savcılarının yanında önemli bir diğer unsur da yargı çalışanlarıdır. Bu personel iyi yetişmediği takdirde yargı hizmetlerinin etkili ve kaliteli bir şekilde yerine getirilmesi mümkün olmayacaktır. Bu nedenle yargı çalışanlarının hizmet öncesi ve hizmet içi eğitiminin etkinleştirilmesi hedeflenmektedir.

Yargı çalışanlarının eğitiminde adalet meslek yüksek okullarının katkısı büyüktür. Yargı çalışanlarının mesleki yetkinliğinin artırılması için adalet meslek yüksek okullarıyla işbirliğine gidilmesi hedeflenmektedir.

Hedef 4.1**Hakim ve Savcı Adaylık Döneminin Daha Etkin ve Verimli Hale Getirilmesi****Stratejiler:**

- HSYK ile işbirliği halinde adayların bazı alanlarda yetki ve sorumluluk almalarını sağlayacak yöntemler geliştirilecektir.

Sorumlu Birim: PGM	İşbirliği Yapılacak Birim: TAA - KGM				
Performans Göstergeleri	2015	2016	2017	2018	2019
Hakim ve savcı adaylarının yetki ve sorumluluklarını belirleyen mevzuat taslağının hazırlanması	✓	✓			

Hedef 4.2**Hakim ve Savcılara Yargısal Faaliyetlerinde Destek İmkânlarının Artırılması****Stratejiler:**

- Mahkemeler ve savcılıklarda görev yapmak üzere adli hizmet uzmanlığı kadrosu oluşturulacaktır.
- Adalet hizmetlerinde görev alan uzmanların (psikolog, pedagog ve sosyal çalışmacı gibi) sayıları artırılacak ve hizmetin verimliliğinin artırılmasına yönelik çalışmalar yapılacaktır.

Sorumlu Birim: PGM	İşbirliği Yapılacak Birim: KGM - EDB				
Performans Göstergeleri	2015	2016	2017	2018	2019
Adli hizmet uzmanlığına ilişkin mevzuat taslağının hazırlanması		✓			
Adalet hizmetlerinde görev yapmak üzere atanan uzman (psikolog, pedagog ve sosyal çalışmacı gibi) sayısı	50	50	50	50	50

Hedef 4.3**Hakim, Cumhuriyet Savcısı ve Yardımcı Personel Sayısının Uluslararası Standartlar Gözetilerek Artırılması****Stratejiler:**

- Yüz bin kişi başına düşen hakim sayısı 21'e, savcı sayısı 11'e çıkartılacaktır.
- Yardımcı personel sayısı ihtiyaç durumu gözetilerek artırılabacaktır.

Sorumlu Birim: PGM	İşbirliği Yapılacak Birim:				
Performans Göstergeleri	2015	2016	2017	2018	2019
Hakim ve savcı adayı alımı	✓	✓	✓	✓	✓
Personel alımı	✓	✓	✓	✓	✓

Hedef 4.4**Yargı Çalışanlarına Yönelik Eğitim Faaliyetlerinin Güçlendirilmesi****Stratejiler:**

- Eğitici havuzu oluşturulacak ve eğitimcilerin eğitimleri gerçekleştirilecektir.
- Eğitim modülleri ve eğitim programları hazırlanacaktır.
- Eğitimlerde yeni ve etkin yöntem ve tekniklerinin kullanılmasına yönelik projeler yürütülecektir.
- Diğer ülke ve uluslararası kuruluşlarla işbirliği yapılarak uygulamaların yerinde görülmesi ve tecrübelerin paylaşılması sağlanacaktır.
- Personel Eğitim Merkezleri faaliyete geçirilecektir.
- Personel Eğitim Merkezlerinin ve verilecek eğitimlerin ulusal ve uluslararası alanda kabul edilebilirliğine yönelik akreditasyon çalışmaları başlatılacaktır.
- Personel Eğitim Merkezlerinde yabancı ülke adalet personeline de eğitim verilmesi sağlanacaktır.

Sorumlu Birim: EDB	İşbirliği Yapılacak Birim: Tüm birimler				
Performans Göstergeleri	2015	2016	2017	2018	2019
Eğitici havuzunun oluşturulması ve eğitici eğitimlerinin verilmesi	✓	✓	✓	✓	✓
Eğitim modüllerinin ve eğitim programlarının hazırlanması	✓	✓			
Eğitimlerden memnuniyet oranı (yüzde)	80	80	80	85	85
Yurt dışı inceleme gezisine katılan yargı çalışanı sayısı		60	100	150	200
Faaliyete geçirilen eğitim merkezi sayısı	2	2			
Akreditasyon çalışmalarının başlatılması					✓
Personel eğitim merkezlerinde yabancı ülke yargı çalışanına eğitim verilmesi.				✓	✓
Eğitimlerin uygulamaya yansımaları ölçecek sistem kurulması	✓				

Hedef 4.5**Yargı Mensuplarına Yönelik Yurtdışı Eğitim Faaliyetlerinin Geliştirilmesi****Stratejiler:**

- Hakim ve Savcıların yabancı dil bilgi ve becerilerinin geliştirilmesine yönelik eğitim programları düzenlenecektir.
- Yurtdışında lisansüstü eğitim imkanı sağlanacaktır.

Sorumlu Birim: ABGM	İşbirliği Yapılacak Birim: Tüm birimler				
Performans Göstergeleri	2015	2016	2017	2018	2019
Yurtdışında yabancı dil eğitim programına katılan sayısı	50	100	120	140	150
Yurtdışında lisansüstü eğitime katılan sayısı		20	40	40	50

Hedef 4.6**Hukuk Eğitimi Ve Öğretimini Geliştirilmesi ve Kalitesinin Artırılmasını İçin Yükseköğretim Kurulu ve Üniversitelerle İşbirliği Yapılması****Stratejiler:**

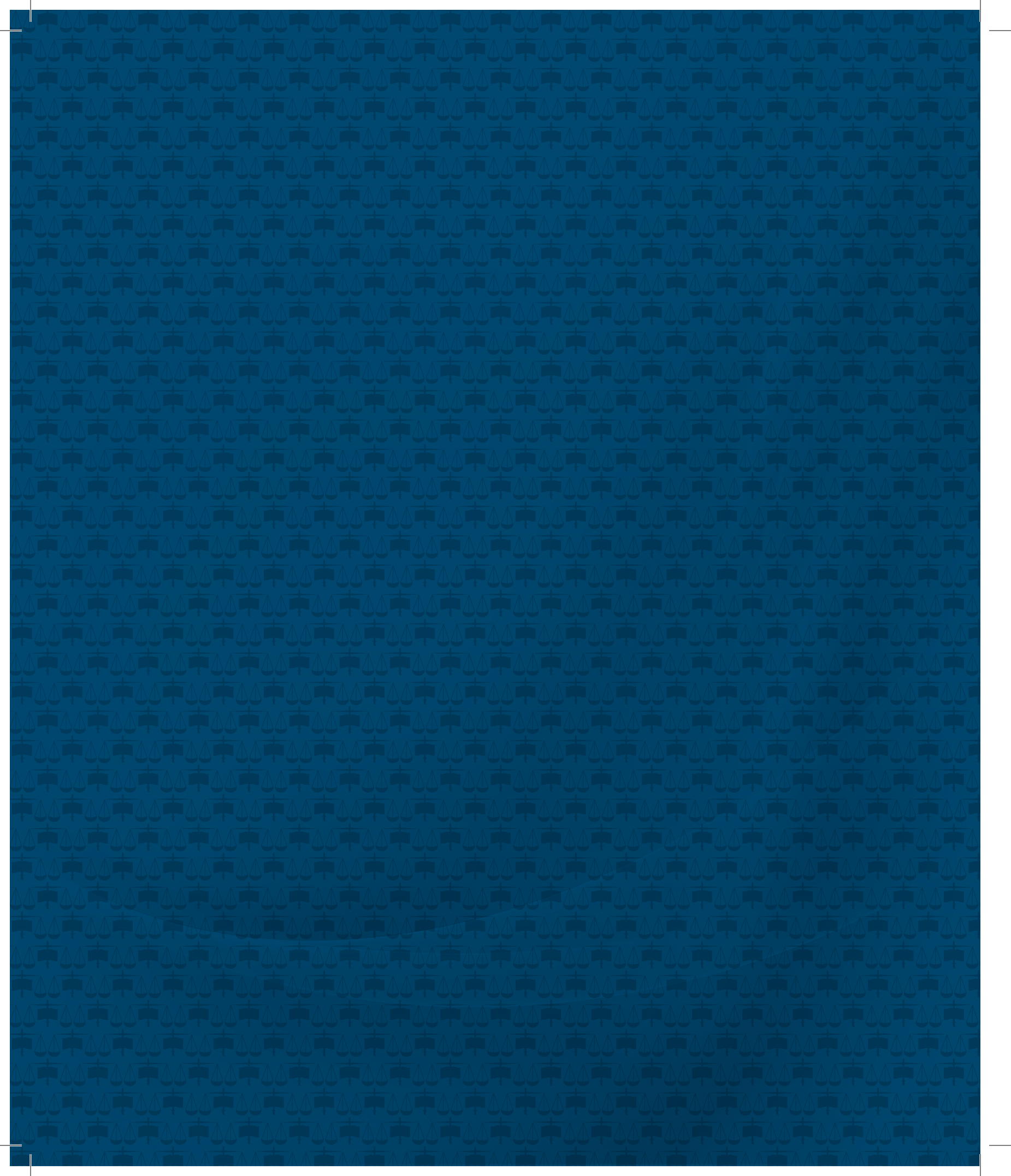
- Hukuk eğitiminin gözden geçirilmesi ve müfredatın geliştirilmesi için ilgili kurumlarla işbirliği yapılacaktır.
- Hukuk fakültesi öğrencilerine mahkemelerde, barolarda, meslek kuruluşlarında staj yapma imkânının getirilmesi için çalışmalar yapılacaktır.

Sorumlu Birim: EDB	İşbirliği Yapılacak Birim: SGB – diğer birimler				
Performans Göstergeleri	2015	2016	2017	2018	2019
Hukuk Fakülteleri ve ilgili kurumların katılımıyla gerçekleştirilen etkinlik sayısı	1	1	2	1	2

Hedef 4.7**Adalet Meslek Yüksek Okullarında Verilen Eğitimin Geliştirilmesi İçin Yükseköğretim Kurulu ve Üniversitelerle İşbirliği Yapılması****Stratejiler:**

- Adalet meslek yüksek okullarında uygulanan müfredatın yeknesak hale getirilmesi için ilgili kurumlarla işbirliği yapılacaktır.
- Yüksekokullarda uygulanan programın sektörün ihtiyaçlarına göre çeşitlendirilmesi (mahkeme katipliği, savcılık katipliği, avukat katipliği, icra katipliği gibi) için çalışılacaktır.
- Adalet teşkilatında ihtiyaç duyulan alanlarda (ceza infaz kurumlarının güvenlik hizmetleri gibi) program açılması ya da müfredatta gerekli değişikliğin yapılması sağlanacaktır.

Sorumlu Birim: EDB	İşbirliği Yapılacak Birim: SGB – diğer birimler				
Performans Göstergeleri	2015	2016	2017	2018	2019
Adalet meslek yüksek okulları ve ilgili kurumların katılımıyla gerçekleştirilen etkinlik sayısı	1	1	2	1	2

STRATEJİK AMAÇ 5

ADALET ALANINDA ULUSLARARASI
İŞBİRLİĞİNİ GELİŞTİRMEK VE AB KATILIM
SÜRECİNİN ETKİNLİĞİNİ ARTIRMAK

Günümüzde gittikçe artan ekonomik, sosyal ve teknolojik ilişkiler uluslararası ilişkileri yoğunlaştırmış ve ülkelerin etkin işbirliğini zorunlu kılmıştır. Diğer yandan bu durum uluslararası işbirliğinin kurumsal yapılanmaları olan ulusüstü ve uluslararası kuruluşların önemini artırmış, devletlerin bu kurumları da dikkate almasını ve işbirliği geliştirmesini kaçınılmaz hale getirmiştir. Ülkemiz de bu doğrultudaki oluşum ve gelişmeleri yakından takip ederek birçok uluslararası örgüt içinde yer almış ve karşılıklı anlaşmalara taraf olmuştur.

Özellikle küresel bir sorun haline gelen ve uluslararası ortak mücadeleyi zorunlu kılan terörizm ve finansmanı, sanal ortamda işlenen suçlar, insan ticareti, göçmen kaçakçılığı ve uyuşturucu ve uyarıcı madde ticareti gibi alanlarda etkin ve verimli bir adli yardımlaşmanın hayati önemi bulunmaktadır. Adalet alanında uluslararası ilişkiler ve bu kapsamda adli işbirliği; buna ilişkin iş ve işlemlerin gecikmeksizin ve yerinde gerçekleştirilmesini gerektirmektedir.

Bu kapsamda adli işbirliğinin etkinleştirilmesi için Bakanlığımız ile Dışışleri Bakanlığı arasında imzalanan Protokole istinaden ilk defa bazı daimi temsilciliklerimiz ile büyükelçiliklerimiz nezdinde adalet müşavirleri görevlendirilmiştir. Plan döneminde yurtdışı teşkilatının yaygınlaştırılması hedeflenmektedir.

Adalet hizmetlerinin yararlanıcılara en iyi şekilde sunulması için diğer ülke uygulamalarının takip edilmesi, tecrübenin paylaşılması ve mukayeseli hukuk çalışmalarının da yapılması gerekmektedir.

Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne üyelik süreci devam etmektedir. Birliğe üyelik sürecinin adalet sistemimize etkisi tartışmasızdır. Avrupa Birliğinin ulusüstü yapılanması Birliğe uyumu ve oluşturulan hukuki çerçevenin ülke hukukuna uygulanmasını öngörmektedir. AB mevzuatına uyum çalışmaları kapsamında son yıllarda önemli adımlar atılmış olup çalışmalar halen sürmektedir.

Hedef 5.1**Adli Yardımlaşma ve Adli İşbirliğinin Geliştirilmesi****Stratejiler:**

- Adli yardımlaşma mevzuatı hazırlanacaktır.
- Adli yardımlaşma konusunda yararlanıcıların bilgilendirilmesi sağlanacaktır.
- Adli yardımlaşma konusunda adalet komisyonlarında irtibat noktaları belirlenecek adaylık eğitimi ve hizmet içi eğitim faaliyetleri artırılabacaktır.
- Küresel ve bölgesel uluslararası kuruluşlarda görev alanımızla ilgili Türkiye'nin etkinliği artırılabacaktır.
- Bölgesel ve ikili düzeyde toplantılar düzenlenerek sorunların tespit edilmesi ve çözüm önerileri geliştirilmesi sağlanacaktır.
- Adalet müşavirlikleri etkinleştirilecek ve sayıları artırılabacaktır.
- İhtiyaç duyulan ülkelerle adli yardımlaşma anlaşmaları imzalanacaktır.

Sorumlu Birim: UHDİGM	İşbirliği Yapılacak Birim: TAA - KGM - EDB -PGM				
Performans Göstergeleri	2015	2016	2017	2018	2019
Adli yardımlaşma konusunda mevzuat taslağının hazırlanması		✓			
Adalet komisyonlarında irtibat noktalarının belirlenmesi		✓			
Meslek içi eğitimlerden memnuniyet oranı (yüzde)		75	80	85	85
Düzenlenen meslek içi eğitim sayısı	1	1	1	1	1
Yeni kurulan adalet müşavirliği sayısı	3	3	3	3	5
Akdedilen yeni uluslararası sözleşme sayısı	2	2	2	2	2

Hedef 5.2

Sınır Aşan Örgütlü Suçlar, Terör, Terörizmin Finansmanı, Sanal Ortamda İşlenen Suçlar, İnsan Ticareti, Göçmen Kaçakçılığı ve Uyuşturucu Madde Ticareti Suçları Alanlarında Uluslararası İşbirliğinin Geliştirilmesi

Stratejiler:

- İlgili kurum ve kuruluşlar arasındaki koordinasyon geliştirilecektir.
- Yabancı ülkeler ile adli işbirliğinin etkinliği artırılacaktır.
- Soruşturma ve kovuşturmaların yürütülmesinde uluslararası standartlar konusunda temel eğitim materyali oluşturulup, eğitim programları düzenlenecektir.
- Sanal Ortamda İşlenen Suçlar Sözleşmesi ile kanuni düzenlemelerimizin uyumunun sağlanması için mevzuat taslağı hazırlanacaktır.

Sorumlu Birim: UHDİGM	İşbirliği Yapılacak Birim: TAA ve tüm birimler				
Performans Göstergeleri	2015	2016	2017	2018	2019
İkili işbirliği çerçevesinde toplantılar düzenlenmesi	✓	✓	✓	✓	✓
Uluslararası standartlar konusunda eğitim materyali hazırlanması		✓			
Düzenlenen meslek içi eğitim sayısı	1	1	1	1	1
Mevzuat Taslağının hazırlanması			✓		

Hedef 5.3**AB Hukuku Konusunda Farkındalığın Artırılması****Stratejiler:**

- AB hukuku alanında yargı mensuplarına yönelik el kitapçığı hazırlanacaktır.
- AB'ye üye ülkelerin yargı alanındaki iyi uygulamalarının incelenmesi için yurt dışı çalışma ziyaretleri düzenlenecektir.
- AB Adalet Divanı'nın önemli kararlarının tercümesi yapılacaktır.
- AB Hukuku ile ilgili temel kaynaklar Türkçe'ye çevrilerek yayınlanacaktır.
- AB Hukuku konusunda ulusal ve uluslararası kuruluşlarla işbirliği halinde hâkim ve savcı adayları ile yargı mensuplarına yönelik eğitim faaliyetleri düzenlenecektir.

Sorumlu Birim: ABGM	İşbirliği Yapılacak Birim: TAA ve tüm birimler				
Performans Göstergeleri	2015	2016	2017	2018	2019
El kitapçığı hazırlanması		✓			
Yurtdışı çalışma ziyaretine katılan sayısındaki artış (yüzde)	10	10	10	10	10
AB Adalet Divanı kararlarının tercümesi	✓	✓	✓	✓	✓
Düzenlenen eğitim sayısı	1	3	2	3	2
Mevzuat çevirileri	✓	✓	✓	✓	✓

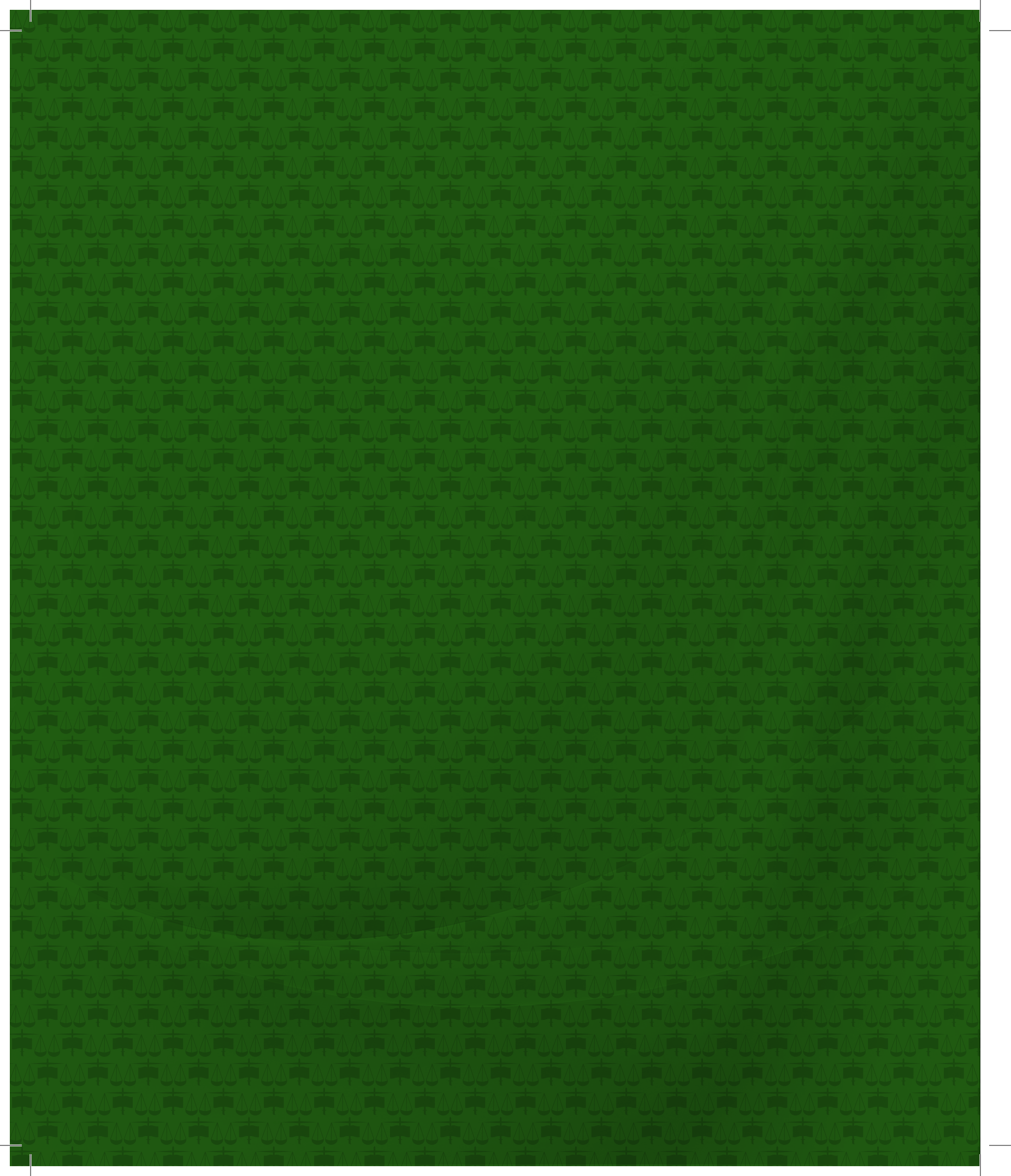
Hedef 5.4

AB Katılım Sürecinde Proje Geliştirme ve Uygulama Kapasitesinin Artırılması

Stratejiler:

- AB Proje Uygulamaları Dairesi Başkanlığının kurumsal kapasitesi geliştirilecek ve akreditasyon (denklik) süreci tamamlanacaktır.
- Proje konusunda mesleki becerinin geliştirilmesi için yurt içinde ve yurt dışında eğitim çalışmaları düzenlenecektir.
- Yargı aktörleri, sivil toplum örgütleri ve Bakanlık birimleri arasında etkin işbirliği sağlanacaktır.
- Projelerin etkinliğinin ölçülmesi ve değerlendirilmesine yönelik izleme ve kontrol kapasitesi geliştirilecektir.

Sorumlu Birim: ABGM	İşbirliği Yapılacak Birim: TAA ve tüm birimler				
Performans Göstergeleri	2015	2016	2017	2018	2019
Akreditasyon (denklik) sürecinin tamamlanması	✓	✓	✓		
Yurt içi ve yurt dışı eğitim çalışmalarına katılan sayısındaki artış oranı (yüzde)	10	10	10	10	10
Projeler için izleme ve kontrol mekanizmalarının oluşturulması ve geliştirilmesi		✓	✓	✓	✓
Uygulanan aktivitelerin sayısının ve bütçelerinin artış oranı (yüzde)	5	5	5	5	5

STRATEJİK AMAÇ 6

ALTERNATİF UYUŞMAZLIK ÇÖZÜM
YOLLARININ ETKİNLİĞİNİ ARTIRMAK

Dünya genelinde yargı reformuna ilişkin yapılan çalışmalarda mahkemelerin iş yükünün fazlalığı nedeniyle adaletin gecikmesi en önemli sorunlardan biri olarak gösterilmektedir. Alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemleri, yargı organlarının iş yükünü azaltarak yargıya hizmet etmekte ve bu nedenle adalet reformunun önemli bir parçası olmaktadır.

Söz konusu yöntemler, uygulandıkları ülkelerde başlangıçta basit uyuşmazlıkların çözümü için düşünülmüş, ancak zaman içerisinde daha kapsayıcı hale geldiği görülmüştür. Pek çok ülkede hukuki uyuşmazlıkların önemli bir kısmının bu usullerle çözüldüğü görülmektedir.

Alternatif çözüm yöntemlerinin en yaygını tahkim kurumudur. Tahkim, hukuki uyuşmazlığın çözümünün devlet yargısı yerine hakem ya da hakemlerce gerçekleştirilmesi hususunda tarafların iradesini ifade etmektedir. Uzun yıllardır hukuk sistemimizde yer alan tahkim müessesesinin bu süreçte daha etkin hale getirilmesi planlanmaktadır.

Bu anlamda İstanbul Tahkim Merkezi'nin kurulmasını düzenleyen Kanunla ülkemize alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemleri konusunda yeni bir kurum kazandırılmıştır.

2012 yılında kanunlaşan 6325 sayılı Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu ile uyuşmazlıkların alternatif çözüm yolları arasına arabuluculuk da katılmıştır. Yapılan kanuni değişiklikle getirilen hukuk uyuşmazlıklarında arabuluculuk sayesinde hukuki sorunları çözenin tek yolu çekişmeli dava usulü olmaktan çıkmıştır. 2013 yılında ilk arabulucular görevlerine başlamıştır. Önümüzdeki dönemde bu uygulamanın yaygınlaştırılması ve etkinleştirilmesi için mevzuat değişikliği yapılarak bazı alanlarda arabuluculuğun zorunlu hale getirilmesi hedeflenmektedir.

Ülkemizde 2005 yılında ceza adaleti sisteminde köklü değişikliklere gidilmiştir. Bu kapsamda getirilen önemli yeniliklerden biri de uzlaşma kurumudur. Ceza yargılamasında uzlaşmanın geniş ve etkin biçimde uygulanması önem taşımaktadır. Stratejik Plan kapsamında bu kurumun tüm yönleriyle tartışılması, sorunlu noktaların tespit edilmesi ve çözümü için gerekenlerin yapılması tasarlanmaktadır. Ceza yargılaması alanında önümüzdeki dönemde soruşturmaların fail ile kamu arasında anlaşarak sonlandırılması uygulaması gündeme getirilecektir.

Alternatif çözüm yöntemlerinin kamuoyu tarafından bilinmesi büyük önem taşımaktadır. Bu nedenle kamuoyundaki farkındalığın geliştirilebilmesi için faaliyetler yürütülmesi ve bu uygulamaların yaygınlaştırılması planlanmaktadır.

Alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerinin, idare hukukunda da daha geniş uygulanması için çalışmalar yürütülecek ve zorunlu uzlaşma usulü getirilecektir.

Hedef 6.1

Hukuki Uyuşmazlıklarda Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yöntemlerinin Geliştirilmesi

Stratejiler:

- Bazı dava türlerinde ve belirli miktara kadar olan alacak davalarında “Zorunlu Arabuluculuk” müessesesinin ihtiyaç analizi yapılacaktır.
- Adli yardım hizmetlerinden arabuluculuğa başvuracakların da faydalandırılması sağlanacaktır.
- Arabuluculuğa başvurmayı teşvik edecek hukuki ve mali avantajlar sağlanacaktır.
- Arabuluculuk eğitim modülünün oluşturulması, geliştirilmesi ve arabuluculuk eğitiminin etkinliğinin artırılması sağlanacaktır.
- Arabuluculuk bilincinin artırılması için yargı mensupları, çalışanları ve kamuoyuna yönelik farkındalık artırma ve eğitim çalışmaları yapılacaktır. (memnuniyet anketleri, toplantı, seminer, kamu spotu, kitap, afiş, broşür vb.)
- Arabuluculuğun etkin şekilde uygulanmasına yönelik olarak adliyeler ve barolarda arabuluculuk merkezleri kurulacaktır.
- Arabulucuların mesleki sorumluluk sigortası kapsamına dahil edilmesi sağlanacaktır.

- Sicile kayıtlı arabulucu sayısı artırılabacaktır.
- İlköğretimden itibaren arabuluculuk kültürünün oluşması için Milli Eğitim Bakanlığı ile işbirliği yapılarak, akran arabuluculuğu müessesesinin yaygınlaştırılması sağlanacaktır.
- Zorunlu hakem heyeti uygulamasını öngören yasal düzenlemeler artırılabacaktır.
- Tahkimin etkinleştirilmesi için özendirici tedbirler alınacaktır.

Sorumlu Birim: HİGM	İşbirliği Yapılacak Birim: TAA - KGM ve diğer birimler				
Performans Göstergeleri	2015	2016	2017	2018	2019
İhtiyacın tespiti halinde mevzuat taslağının hazırlanması	✓	✓			
Arabuluculuk bilincinin artırılması için yargı mensupları, çalışanları ve kamuoyuna yönelik farkındalık artırma ve eğitim çalışmaları	✓	✓	✓	✓	✓
Sicile kayıtlı arabulucu sayısındaki artış (yüzde)	10	10	10	20	20

Hedef 6.2

Ceza Alanında Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yöntemlerini Geliştirilmesi

Stratejiler:

- Uzlaşma müessesesinin kapsamının genişletilmesi ve etkinliğinin artırılması amacıyla mevzuat değişikliği hazırlanacaktır.
- Uzlaşmanın etkin bir şekilde uygulanması amacıyla hakim, savcı ve uzlaştırmacılara yönelik eğitim faaliyetlerinin yapılması sağlanacaktır.
- Cumhuriyet başsavcılıkları bünyesinde kurulan uzlaşma büroları etkin hale getirilecektir.

- HSYK ile işbirliği halinde terfi sisteminde Cumhuriyet savcılarının uzlaşma ve kamu davasının açılmasının ertelenmesi ile sonlandırdıkları uyuşmazlıklara özel uygulamalar getirilecektir.
- Soruşturmaların fail ile kamu arasında anlaşarak sonlandırılabilmesine yönelik çalışmalar yapılacaktır.

Sorumlu Birim: CİGM	İşbirliği Yapılacak Birim: TAA - KGM ve diğer birimler				
Performans Göstergeleri	2015	2016	2017	2018	2019
Mevzuat taslağının hazırlanması	✓	✓			
Uzlaşma bilincinin artırılması için yargı mensupları ve kamuoyuna yönelik farkındalık artırma çalışmaları	✓	✓	✓	✓	✓
Terfi sisteminde Cumhuriyet savcılarının uzlaşma ve kamu davasının açılmasının ertelenmesi ile sonlandırdıkları uyuşmazlıklara özel uygulamalar getirilmesi için HSYK ile işbirliği yapılması		✓			
Cumhuriyet başsavcılıkları bünyesindeki uzlaşma bürolarının etkin hale getirilmesi	✓	✓	✓	✓	✓

Hedef 6.3

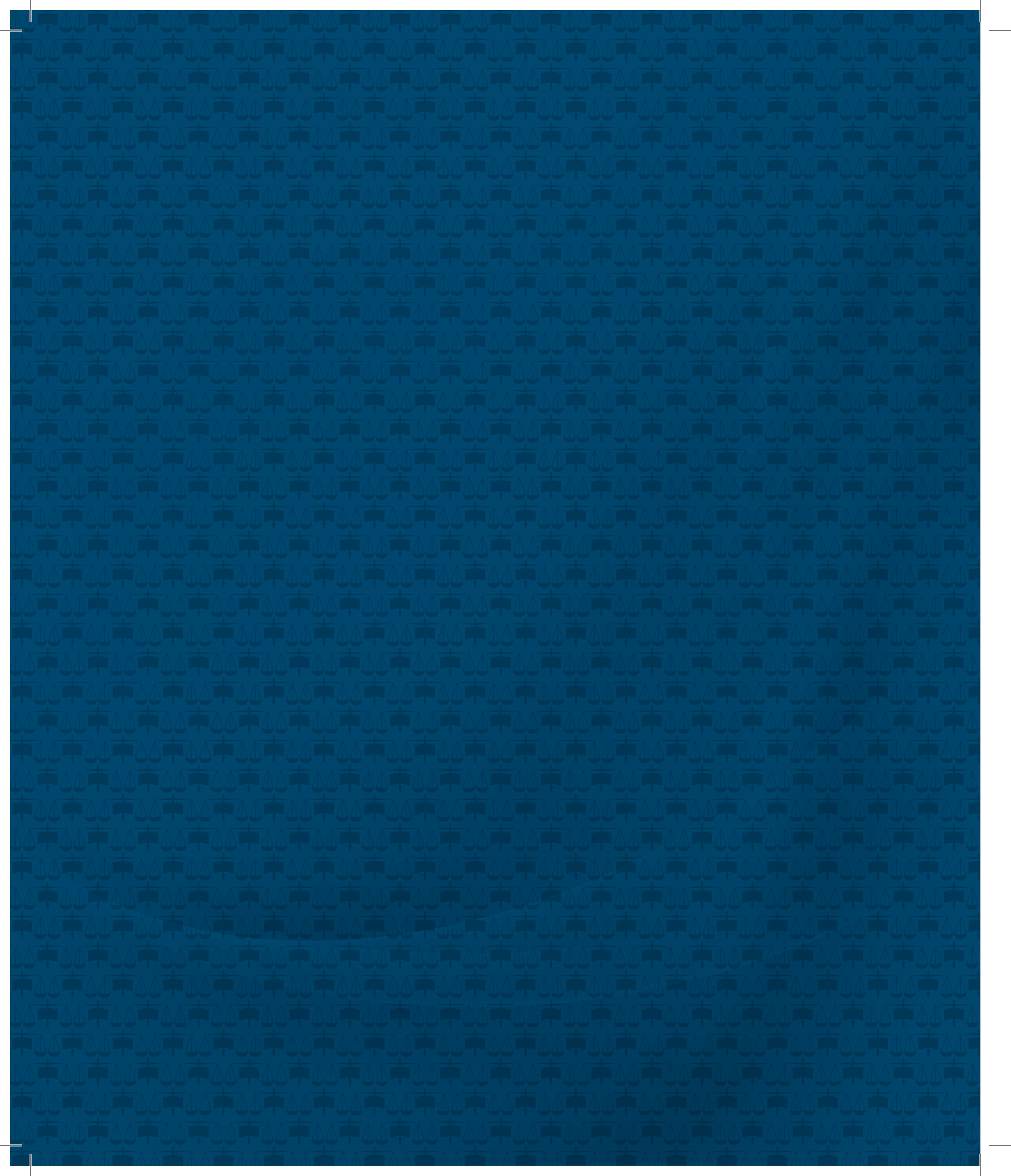
İdari Yargıda Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yollarının Geliştirilmesi

Stratejiler:

- İdari uyuşmazlıkların yargılama öncesi çözüm uygulamaları geliştirilecektir.
- 659 sayılı KHK kapsamında getirilen sulh kurumunun geliştirilmesi için Maliye Bakanlığı ile işbirliği halinde eğitim çalışmaları düzenlenecektir.

Sorumlu Birim: HİGM	İşbirliği Yapılacak Birim: KGM ve diğer birimler				
Performans Göstergeleri	2015	2016	2017	2018	2019
Mevzuat taslağının hazırlanması	✓	✓			
Eğitim çalışması yapılması	✓	✓	✓	✓	✓

STRATEJİK AMAÇ 7

İCRA VE İFLAS SİSTEMİNİ GELİŞTİRMEK

Yargının etkinliği için iyi işleyen bir cebri icra sisteminin mevcut olması zorunludur. İcra sisteminin işleyişı adalete olan güveni etkileyen unsurların en önemlilerindendir. Bu nedenle Planda ayrı bir amaç olarak düzenlenmiştir.

İcra ve iflâs dairelerinde yapılan tüm işlemlerin elektronik ortamda yapılmasının yanı sıra, icra ve iflâs dairelerine yapılacak her türlü tahsilat ve reddiyatın banka aracılığıyla yapılarak nakit para alış verişinin önüne geçilmiştir. Plan döneminde icra satışlarına UYAP aracılığıyla elektronik teklif yoluyla katılma usulü getirilmiştir. Bunlar dışında icra dairelerinin etkinliğinde en önemli unsur olan insan kaynakları kapasitesi de geliştirilmiştir.

İcra iflâs sisteminde etkinlik ve verimliliğin artırılması amacıyla icra dairelerinin yeniden yapılandırılması için de çalışma yürütülmüştür. Bu kapsamda aynı mahalde birden fazla icra dairesi uygulaması yerine, tek bir icra dairesi kurulması ve icra hizmetlerinin uzmanlaşmış alt bürolar eliyle yürütülmesi hedeflenmiş; “yeni icra dairesi” modeli pilot adliyelerde uygulanmaya başlanmıştır.

Avrupa Birliği süreci, ekonomik ve ticari hayatta meydana gelen değişimler hukukun tüm alanlarında olduğu gibi icra ve iflas sisteminde de reformu zorunlu kılmaktadır. Geçtiğimiz süreçte özel hukuk alanında temel kanunlarımız yenilenmişken, yeni bir İcra ve İflas Kanunu hazırlanmamıştır. Hali hazırda İcra ve İflâs Kanunu hazırlanması için Bilim Komisyonu oluşturulmuş olup, Komisyon çalışmalarına devam etmektedir.

İcra dairelerinin iş yükünde abonelik sözleşmelerinden doğan icra takipleri gibi küçük alacaklar önemli bir yer tutmaktadır. Önümüzdeki süreçte bu tür alacakların başka alternatif usullerle tahsili sağlanacaktır.

Hedef 7.1**İcra ve İflas Sisteminin Yönetim ve Teşkilat Yapısının Geliştirilmesi****Stratejiler:**

- İcra ve İflas Kanunu ile Teşkilat Kanunu taslakları hazırlanacaktır.
- İcra ve iflas sistemi meslek mensuplarından denetim elamanı gurubu oluşturulacaktır.
- İş süreçleri belirlenecek ve görev tanımları yapılacaktır.
- Merkezi birimin yetki alanı güçlendirilecektir.
- Lisanslı yediemin depo uygulamasına geçilecektir.
- İcraya gelen iş yükünün azaltılmasına yönelik mevzuat çalışması yapılacaktır.
- Çocuk teslimi gibi konuların icra dairelerinin görev alanından çıkarılmasına yönelik mevzuat değişiklikleri yapılacaktır.
- Küçük alacakların tahsilinde alternatif usuller geliştirilecektir.

Sorumlu Birim: PGM	İşbirliği Yapılacak Birim: KGM ve diğer birimler				
Performans Göstergeleri	2015	2016	2017	2018	2019
Mevzuat taslağının hazırlanması	✓	✓			
İş süreçleri ve görev tanımlarının hazırlanması			✓		
Lisanslı yediemin deposu uygulamasının hayata geçirilmesi		✓			
İcra dairelerinin uzmanlık alanına girmeyen uygulamaların görev alanından çıkarılması		✓			

Hedef 7.2**İnsan Kaynakları Kapasitesinin Artırılarak Mesleki Performansın İyileştirilmesi****Stratejiler:**

- İhtiyaca göre icra ve iflas personelinin alımına devam edilecektir.
- İcra ve iflas personelinin hizmet öncesi eğitime tabi tutulması sağlanacaktır.
- Eğitim programları geliştirilecek ve icra ve iflas personeline düzenli aralıklarla hizmet içi eğitim verilecektir.
- Etik kurallar belirlenerek, kurallara ilişkin farkındalık artırılacaktır.

Sorumlu Birim: PGM	İşbirliği Yapılacak Birim: KGM – EDB ve diğer birimler				
Performans Göstergeleri	2015	2016	2017	2018	2019
Personel alımı	✓	✓	✓	✓	✓
Hizmet içi eğitim sayısı	3	3	3	3	3
Etik kuralların belirlenmesi	✓				
Hizmet öncesi eğitim verilmesi		✓	✓	✓	✓

Hedef 7.3**Yeni İcra Dairesi Modelinin Yaygınlaştırılması****Stratejiler:**

- Yeni icra dairesi modeli küçük ve orta ölçekli mahallerde her yıl yaygınlaştırılacaktır.
- Yeni icra dairesi modelinin uygulanmasına yönelik alt yapı çalışmaları tamamlanacaktır.
- Yeni yapılacak adliye binalarında uygulanmak üzere standart icra dairesi projesi oluşturulacaktır.
- Yeni icra dairesi modeli büyük merkezlerde yaygınlaştırılacaktır.

Sorumlu Birim: PGM	İşbirliği Yapılacak Birim: İMİD - TİDB - SGB				
Performans Göstergeleri	2015	2016	2017	2018	2019
Yeni icra dairesi modelinin yaygınlaştırılması	✓	✓	✓	✓	✓

STRATEJİK AMAÇ 8

CEZA İNFAZ SİSTEMİNİ GELİŞTİRMEK

Son on yılda yapılan reformlarla Avrupa Birliği müktesebatı ile uyum gösteren, çağa ve insan hakları alanındaki gelişmelere uygun, toplumsal ihtiyaçlara cevap verebilen bir ceza infaz sistemi oluşturulması sağlanmıştır.

Eğitimi, değişime açık, insan haklarına saygılı ve motive olmuş infaz personeli ceza infaz sisteminin başarısında önemli bir unsurdur. Bu kapsamda önümüzdeki dönemde ceza infaz politikası açısından büyük bir önem taşıyan eğitim merkezlerinin teknik ve fiziki kapasitelerinin artırılması planlanmaktadır.

Denetimli serbestlik hizmetlerinin daha da etkin ve verimli olması büyük önem taşımaktadır. Sistemin etkinliğini daha da artırmak için uygulamada yaşanan sorunlara ve ihtiyaçlara göre yasal değişiklik yapılması, gönüllü personel sayısının artırılması, sivil toplum kuruluşları ile işbirliğinin geliştirilmesi ve koruma kurullarının güçlendirilmesi hedeflenmiştir.

Tutuklu ve hükümlülere sunulan sağlık hizmetlerinin geliştirilmesi ve kurumların fiziki koşullarının iyileştirilmesi insan odaklı bir infaz sistemi için büyük önem taşımaktadır. Bunun sağlanması amacıyla ilgili sağlık kurumlarıyla işbirliği halinde oluşturulan donanımlı sağlık birimlerinin daha da geliştirilmesi hedeflenmektedir.

Önümüzdeki süreçte hükümlülerin meslek ve sanat öğrenmeleri, bu yolla rehabilite edilmeleri amacıyla oluşturulmuş iş yurtlarında; iş kolları çeşitlendirilerek artırılabilecek; buralarda çalışan hükümlü ve tutuklu sayısı artırılabilecektir. Bu şekilde hükümlülerin kazanç sağlaması ve infaz sonrasında topluma kazandırılmaları amaçlanmaktadır.

İnfaz alanında yapılan çalışmalara kamu kurumları, sivil toplum kuruluşları ve gönüllü kişilerin aktif katılımı önem taşımaktadır. Bu durum infaz sisteminin şeffaflığını da güçlendirmektedir. Bu nedenle önümüzdeki süreçte belirtilen doğrultudaki çalışmalar artırılarak sürdürülecektir.

Hedef 8.1**İnsan Kaynakları ve Yönetim Kapasitesinin Geliştirilmesi****Stratejiler:**

- İş tanımları, hizmet standartları belirlenecek ve bu standartlar işe alım, iş gücü plânlaması ve performans yönetiminde dikkate alınacaktır.
- Uzman personel ve diğer personel sayısı artırılabacaktır.
- Kontrolörler Kurulunun kapasitesi artırılabacaktır.
- İlgili kanun tasarısının yasalaşma sürecinin tamamlanması halinde ceza infaz kurumlarının dış güvenliği (sevk ve nakilleri de kapsayacak şekilde) İçişleri Bakanlığında devralınacaktır.

Sorumlu Birim: CTE	İşbirliği Yapılacak Birim:				
Performans Göstergeleri	2015	2016	2017	2018	2019
İş tanımları ve hizmet standartları		✓			
Personel sayısında artış oranı (yüzde)	5	5	20	20	10

Hedef 8.2**Sağlık Hizmetlerinin Geliştirilmesi****Stratejiler:**

- Kurumlardaki sağlık birimlerinin kapasitesi ve teknolojik donanımı yenilenecek ve ambulans sayısı artırılabacaktır.
- Hastanelerde hasta hükümlü koşullarının standartlarının yükseltilmesi ve kapasitelerin artırılması sağlanacaktır.
- Kurum dışı sağlık hizmetlerinde ilgili sağlık kuruluşları ile koordinasyonun geliştirilmesi sağlanacaktır.
- Ağır ve sürekli hastalığı veya bakıma muhtaç olması nedeniyle ceza tehirinden faydalanacak hükümlü ve tutukluların işlemleri daha da hızlandırılacaktır.
- Ceza infaz kurumlarında ilk kabul muayeneleri daha kapsamlı hale getirilecektir.

Sorumlu Birim: CTE	İşbirliği Yapılacak Birim: ATK ve diğer birimler				
Performans Göstergeleri	2015	2016	2017	2018	2019
Revirlerin kapasitesindeki artış oranı (Yüzde)	5	10	5	10	15
Ambulans sayısında artış oranı (yüzde)	5	5	20	20	10
İlk kabul muayenelerinin kapsamlı hale getirilmesi	✓				

Hedef 8.3

Ceza İnfaz Kurumlarının Fiziki Dönüşümünün Sürdürülmesi

Stratejiler:

- Kapasitesi yeterli olmayan ve fiziki şartları itibariyle eğitim ve iyileştirme faaliyeti imkânı olmayan kurumlar kapatılacaktır.
- İhtiyaç durumuna göre önceliklendirme yapılarak eğitim ve iyileştirme çalışmalarını daha etkin yapmayı kolaylaştıran modern ceza infaz usullerinin uygulanabileceği kurumlar açılacaktır.

Sorumlu Birim: CTE	İşbirliği Yapılacak Birim: TİDB				
Performans Göstergeleri	2015	2016	2017	2018	2019
Kapatılan kurum sayısı	32	16	37	27	31
Açılan kurum sayısı	41	28	51	39	30
Açılan açık ceza infaz kurumu sayısı	21	9	20	12	13

Hedef 8.4**Alternatif Ceza İnfaz Yöntemlerinin Geliştirilmesi****Stratejiler:**

- Uluslararası alanda alternatif ceza infaz yöntemlerinin en iyi uygulama örnekleri araştırılarak ülkemizde uygulama olanakları tespit edilecektir.
- Mevcut alternatif infaz yöntemlerinin aktif şekilde uygulanması sağlanacaktır.
- Denetimli serbestlik tedbiri uygulamaları geliştirilecektir.
- Elektronik kelepçe uygulaması yaygınlaştırılacaktır.
- Ceza infaz kurumlarındaki dezavantajlı gruplara yönelik uygulamalarda özel önlemler alınmasına devam edilecektir.

Sorumlu Birim: CTE	İşbirliği Yapılacak Birim:				
Performans Göstergeleri	2015	2016	2017	2018	2019
Denetimli serbestlik tedbiri uygulama oranı (yüzde)	20	20	10	10	10
Elektronik kelepçe uygulamasında artış oranı (yüzde)	40	20	20	10	10

Hedef 8.5**Ceza İnfaz Sisteminin Mükerrer Suçluluğu Önleyecek Şekilde Etkili Hâle Getirilmesi****Stratejiler:**

- Mükerrer suçluluğa ilişkin istatistiki veriler toplanacaktır.
- Tutuklu ve hükümlülerin tahliye olduktan sonra yeniden suç işlemelerinin önüne geçilmesi için eğitim ve iyileştirme çalışmaları yürütülecektir.

- Hükümlü ve tutukluların ceza infaz kurumlarında meslek edinmelerine yönelik programları geliştirerek çalışan hükümlü sayısı artırılabacaktır.
- Eğitim ve iyileştirme faaliyetlerinden tüm hükümlü ve tutukluların faydalanması sağlanacaktır.
- Hükümlü ve tutuklulara yönelik psiko-sosyal destek ve sosyal yaşama yeniden uyum programları geliştirilecektir.
- Risk değerlendirme sistemi hayata geçirilecektir.

Sorumlu Birim: CTE	İşbirliği Yapılacak Birim: ASİGM				
Performans Göstergeleri	2015	2016	2017	2018	2019
İyileştirme faaliyetlerinden (bireysel, grup ve diğer çalışmalardan) yararlanan hükümlü ve tutukluların artış oranı (yüzde)	10	10	10	10	10

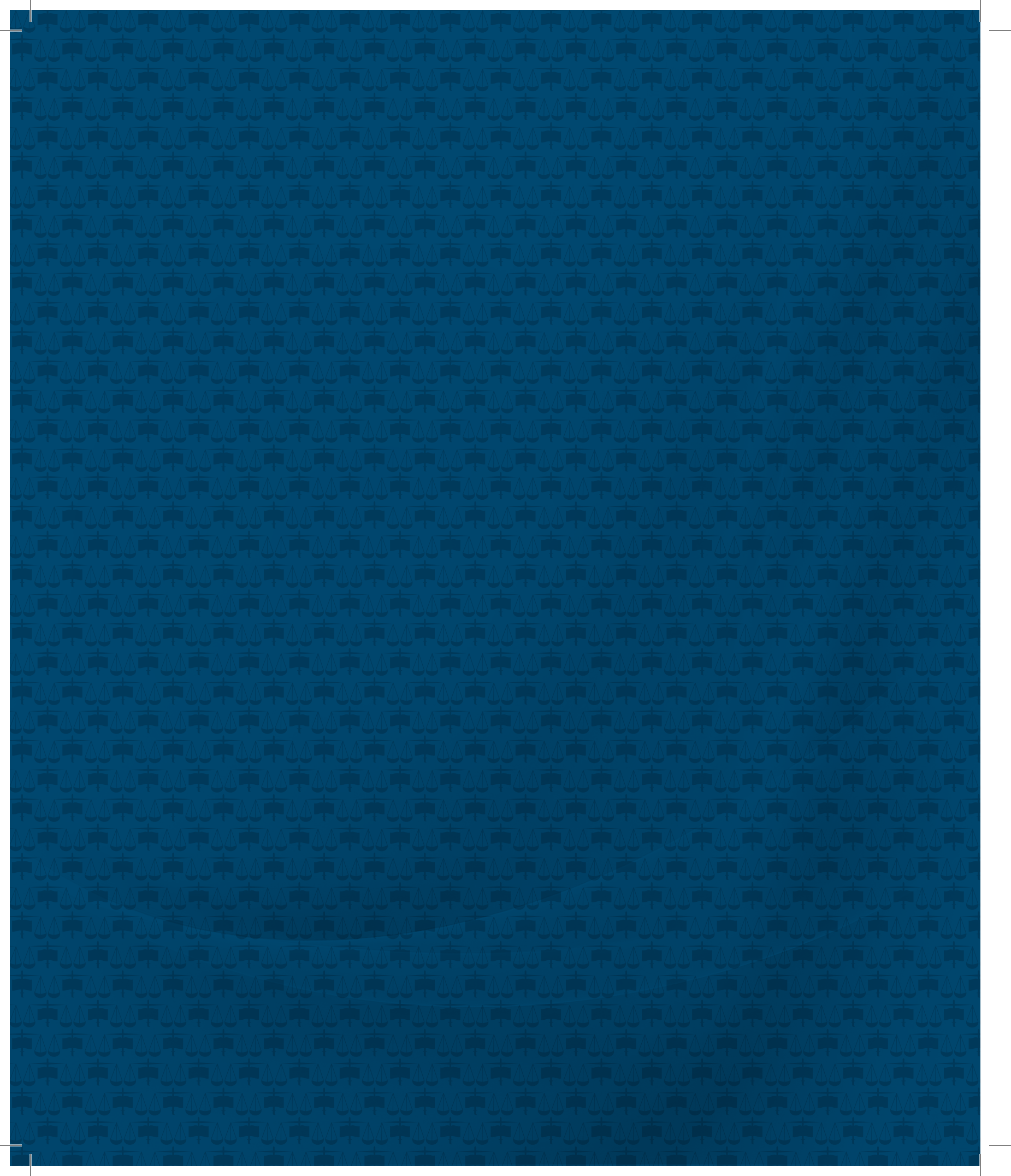
Hedef 8.6

İnfaz Sisteminin Şeffaflığının Artırılması

Stratejiler:

- İzleme kurulları ile il ve ilçe insan hakları kurullarının etkinliği artırılabacaktır.
- Sivil toplum kuruluşları ile işbirliği geliştirilecektir.

Sorumlu Birim: CTE	İşbirliği Yapılacak Birim:				
Performans Göstergeleri	2015	2016	2017	2018	2019
Sivil toplum kuruluşları ile işbirliği	✓	✓	✓	✓	✓

İZLEME VE DEĞERLENDİRME

Stratejik Planın başarıya ulaşması kurum içi koordinasyonun etkinliğine bağlıdır. Birbirinden kopuk ve disiplin içerisinde yürütülmeyen çalışmalar vizyona ulaşılmasını engelleyecektir.

Bundan hareketle Plan'ın uygulama aşamasında etkin bir koordinasyon çalışması yapılması zorunluluk arz etmektedir.

Bu nedenle Bakanlığımız, 2015-2019 yılları arasında;

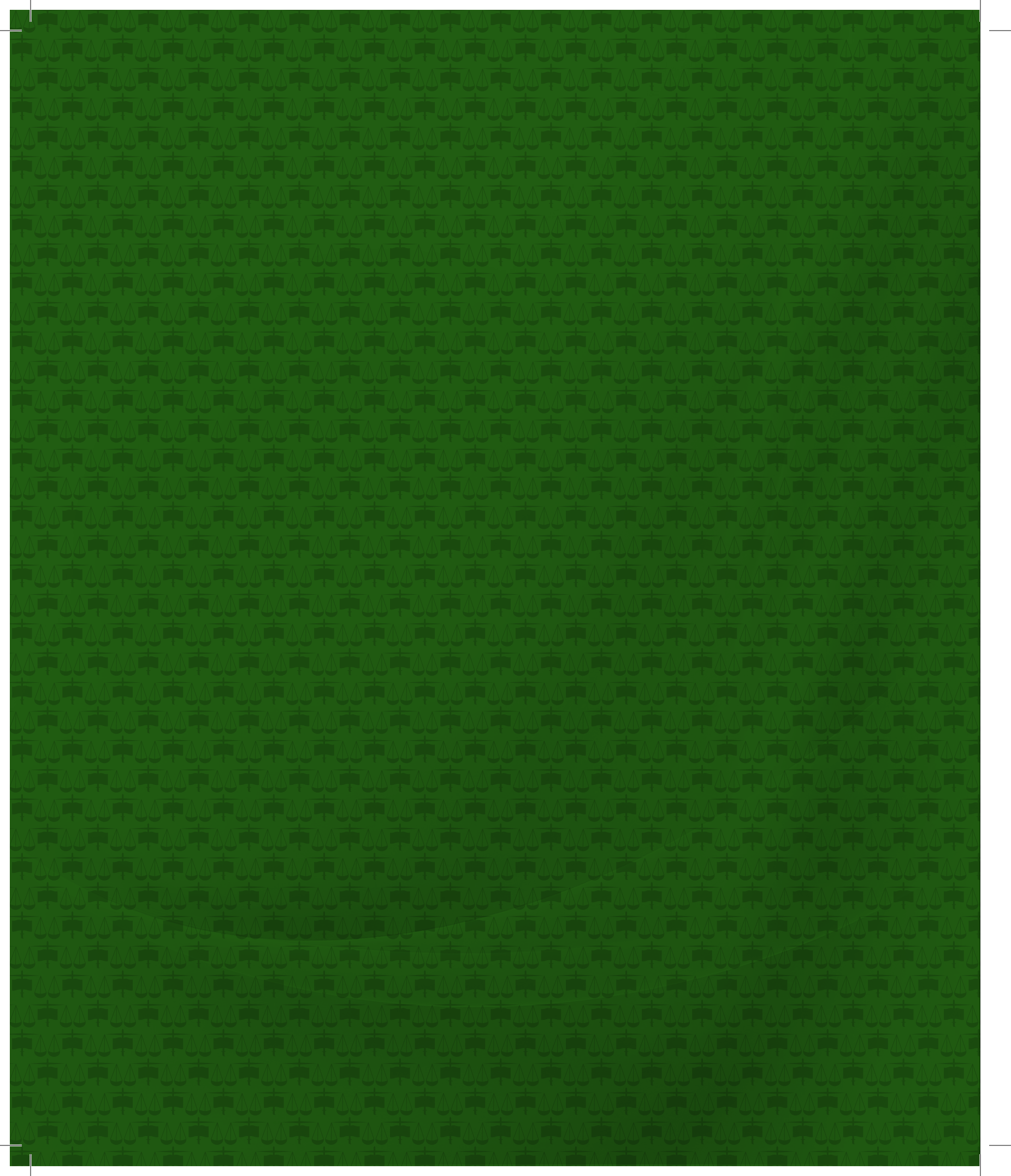
- Birim Stratejik Plan Ekipleri,
- Bakanlık Stratejik Plan Ekibi,
- Yönlendirme Kurulu,
- Strateji Geliştirme Kurulu,

şeklinde belirlenmiş organizasyon yapısının izleme ve değerlendirme çalışmasını yürütmesi sağlanacaktır.

İzleme ve değerlendirme çalışmalarının sonuçları faaliyet raporları vasıtası ile ilgili kurumlara bildirilecek ve kamuoyuna duyurulacaktır.

Yıllık faaliyet raporları dışındaki izleme ve değerlendirme raporları Strateji Geliştirme Başkanlığının koordinasyonu ile uer aylık periyotlar halinde hazırlanacak ve Strateji Geliştirme Kuruluna sunulacaktır. Raporların hazırlanmasında izleme ve değerlendirme sistemi için oluşturulacak bilişim sistemi kullanılacaktır.

İzleme ve değerlendirme çalışmaları kapsamında bu Stratejik Planda bir yenilik ngrlmş ve Planda temel performans göstergeleri düzenlenmiştir. Bu temel performans göstergeleri, 2020 yılındaki verilerin 2015 yılına kıyaslaması yapılarak değerlendirilmesini sağlayacak ve Planın başarisına esas olacaktır.

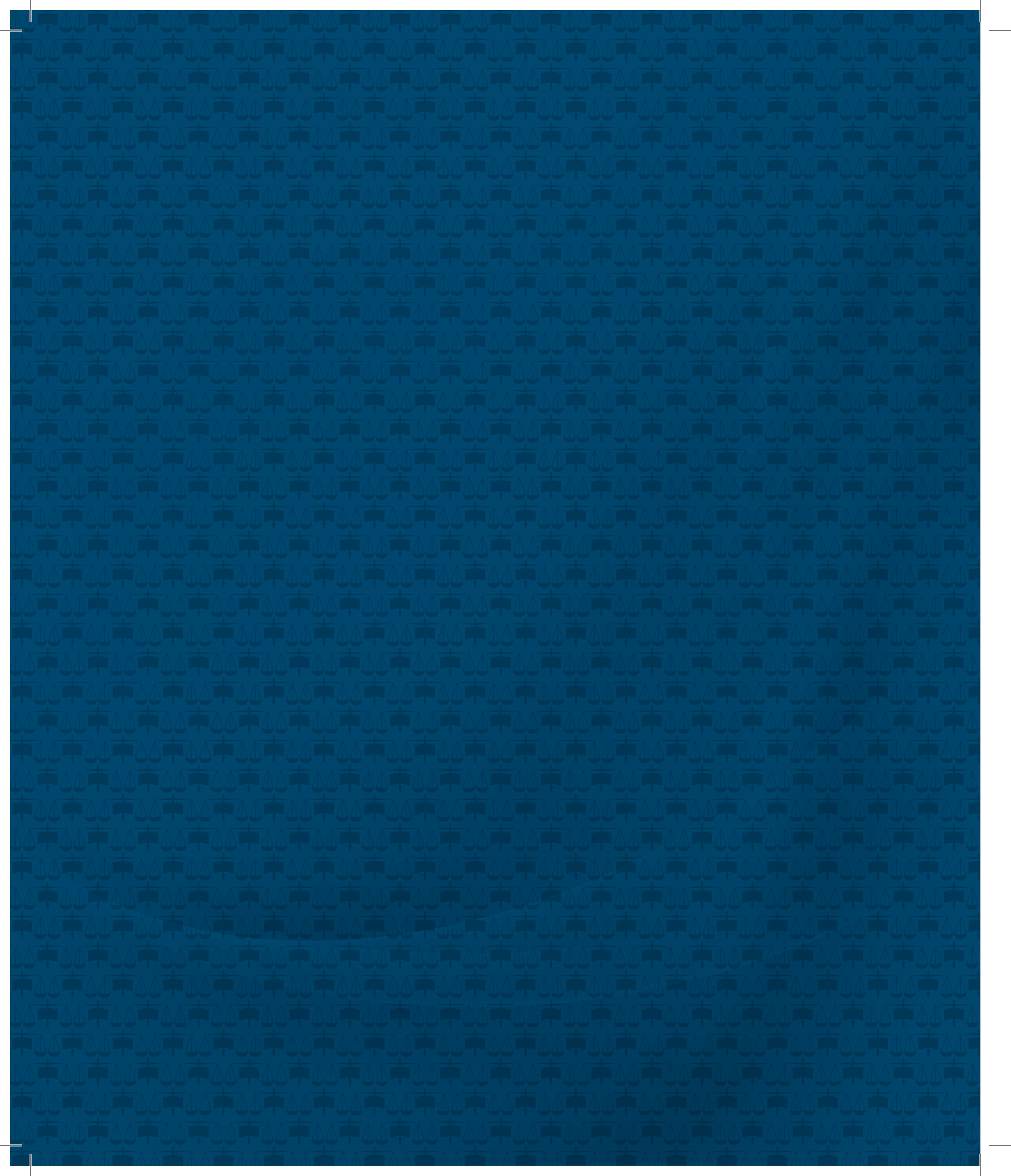
STRATEJİK PLAN
KALKINMA PLANI
İLİŞKİSİ

2015-2019 Stratejik Planda yer alan amaç ve hedefler belirlenirken 10. Kalkınma Planı dikkate alınmış olup, Kalkınma Planı'nda yer alan amaç, hedef ve politikalarla doğrudan ilişkili olan amaç ve hedeflere aşağıda tablo halinde yer verilmiştir.

10. Kalkınma Planı	Stratejik Plan
Evrensel Hukuk Normları Ve Hukuk Devleti Gereklere Doğrultusunda İyi İşleyen Etkili Bir Adalet Sisteminin Oluşturulması (Kalkınma Planı Paragraf 188)	A.1-A.2- A.3-A.4-A.5-A.6-A.7-A.8,
Yargıya Ulaşılabilirliği Kolaylaştırmak Amacıyla Savunma Hakkı Ve Adli Yardımın Güçlendirilmesi (Kalkınma Planı Paragraf 189)	H.1.2 H.2.1-2.2-2.3-2.4-2.5-2.9-2.10-2.11- 2.12.
Koruyucu Ve Önleyici Hukuk Yaklaşımının Yaygınlaştırılması (Kalkınma Planı Paragraf 190)	H.2.2-2.4-2.10-2.11-2.13
İcra Sisteminin Mahkemeye Bağımlılığının Azaltılması (Kalkınma Planı Paragraf 193)	H.7.1-7.2-7.3
Etkin İşleyen Bilirkişilik Kurumunun Oluşturulması (Kalkınma Planı Paragraf 192)	H.1.3
Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yollarına Ağırlık Verilmesi (Kalkınma Planı Paragraf 194)	H.6.1-6.2-6.3
Yargı Mensuplarının Etik Ve Davranış Kurallarının Uluslar Arası Ölçütlere Göre Belirlenmesi (Kalkınma Planı Paragraf 195)	H.3.5-4.1-4.6

Adalet Erişimin Arttırılması İçin Bilişim Teknolojilerinin Kullanılması (Kalkınma Planı Paragraf 196)	H. 3.3,
Adliyelerin Ve Ceza İnfaz Kurumlarının Altyapı İhtiyaçlarının Karşlanması Ve Bölge Adliye Mahkemelerinin Faaliyete Geçirilmesi (Kalkınma Planı Paragraf 197)	H.3.1-3.7 H.8.1
Temel Hak Ve Özgürlüklerin Evrensel Ölçütler Ve Uygulamalar Işığında Geliştirilmesi (Paragraf 231)	H.1.1-1.2-1.4-1.9 H.2.1-2.3-2.4-2.5-2.8-2.9-2.10-2.11 H.5.4-5.5
Kadınların Sosyal, Ekonomik, Kültürel Yaşamdaki Rolünün Güçlendirilmesi (Kalkınma Planı Paragraf 249,251,255)	H.2.8-2.9- 2.10-2.11
Çocuk Koruma Ve Adalet Sistemleri nin Kalitesinin Arttırılması (Paragraf 266)	H.2.6-2.7,
Fikri Mülkiyet'in Korunması Ve Hakların Kullanılması İçin Etkin Yaygın Bir Fikri Mülkiyet Hakları Sisteminin Oluşturulması (Paragraf 706,707)	H.12

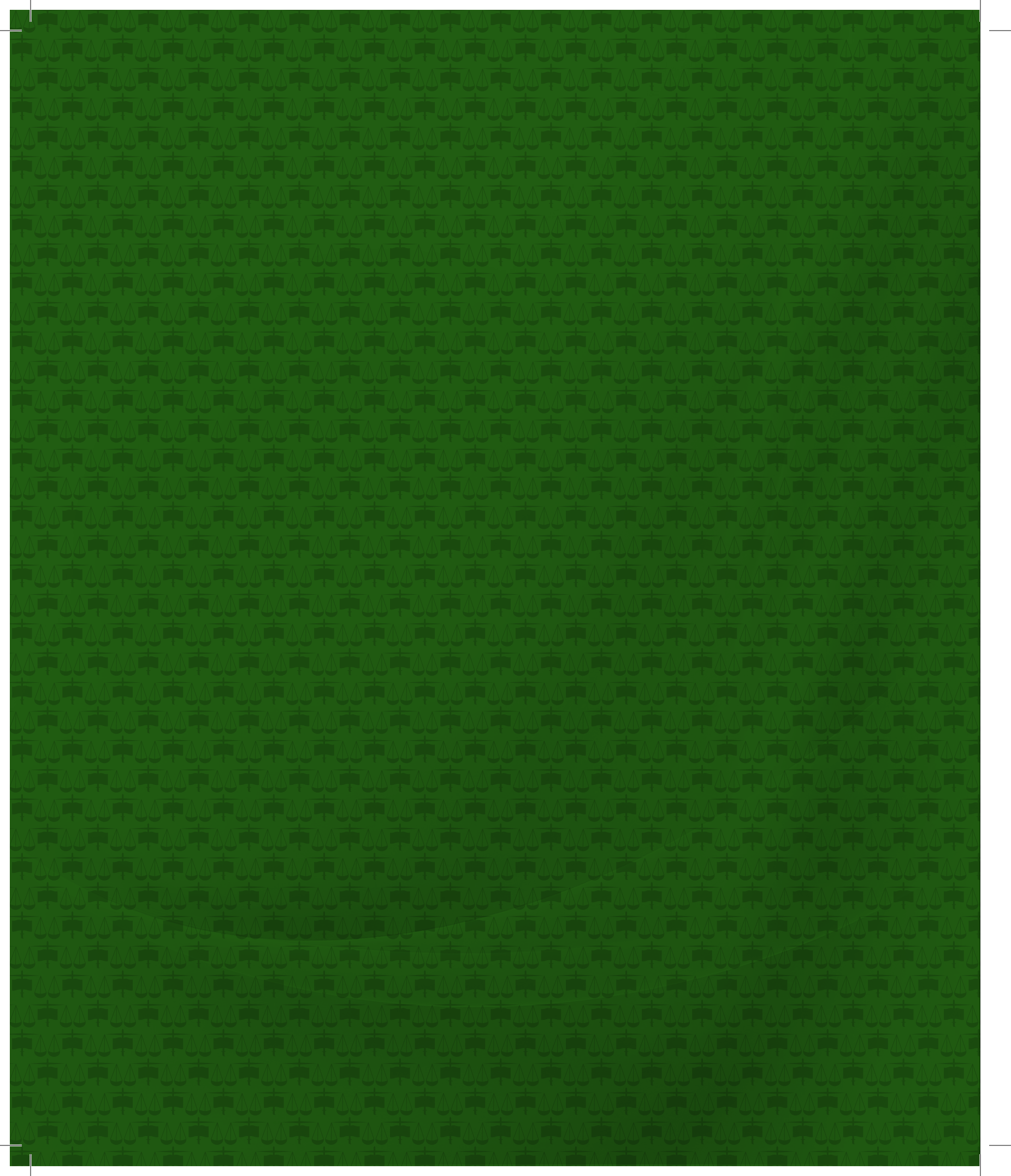

STRATEJİK PLAN MALİYET TAHMİNİ

		2015	2016	2017	2018	2019	TOPLAM
AMAÇ 1	Hukuk ve Ceza Adaleti Sisteminin Kalitesini ve Etkinliğini Geliştirmek	1.230.000	1.332.950	1.305.150	1.420.200	1.535.250	6.823.550
AMAÇ 2	Adalete Erişim ile Mağdurlara ve Dezavantajlı Gruplara Yönelik Uygulamaları Geliştirmek	460.200	426.900	419.300	374.400	395.600	2.076.400
AMAÇ 3	Organizasyon Yapısı ile Fiziki ve Teknik Altyapıyı Güçlendirmek	312.942.800	331.633.900	351.459.000	372.577.400	394.930.500	1.763.543.600
AMAÇ 4	İnsan Kaynakları Kapasitesini ve Mesleki Yetkinliği Güçlendirmek	577.900	614.900	616.200	672.300	744.450	3.225.750

	2015	2016	2017	2018	2019	TOPLAM
AMAÇ 5 Adalet Alanında Uluslararası İşbirliğini Geliştirmek ve AB Katılım Sürecinin Etkinliğini	1.490.900	1.580.350	1.112.550	1.777.600	1.882.500	7.843.900
AMAÇ 6 Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yollarının Etkinliğini Artırmak	410.400	437.200	465.600	512.100	542.500	2.367.800
AMAÇ 7 İcra ve İflas Sistemini Geliştirmek	486.800	534.400	587.300	442.000	469.000	2.519.500
AMAÇ 8 Ceza İnfaz Sistemini Geliştirmek	485.061.000	514.163.000	545.005.000	577.713.000	612.376.000	2.734.318.000
GENEL TOPLAM	802.660.000	850.723.600	900.970.100	955.489.000	1.012.875.800	4.522.718.500

STRATEJİK PLAN BİRİM İLİŞKİSİ

STRATEJİK HEDEFLER	CİGM	HİGM	KGM	UHDİGM	SGB	PGM	BİDB	ASİGM	TKB	ATKB	EDB	TİDB	İMİDB	ABGM	CTE
HEDEF 3.1 Bölge Adliye ve Bölge İdare Mahkemelerinin Faaliyete Geçirilmesi						√									
HEDEF 3.2 Adalet Bakanlığının Teşkilat Yapısının Etkinliğinin Artırılması ve Adalet Komisyonlarının Yeniden Yapılandırılması			√												
HEDEF 3.3 Yargıda Bilişim Hizmetlerinin Geliştirilmesi / Adalet İstatistiklerine İlişkin Kapasitenin Güçlendirilmesi							√	√							
HEDEF 3.4 Adli Tıp Kurumunun Kapasitesinin Güçlendirilmesi										√					

STRATEJİK HEDEFLER	CİGM	HİGM	KGM	UHDİGM	SGB	PGM	BİDB	ASİGM	TKB	ATKB	EDB	TİDB	İMİDB	ABGM	CTE
HEDEF 3.10 Mahkeme Yönetimi Sisteminin Güçlendirilmesi						√									
HEDEF 3.11 Yargı Alanında Halkla İlişkilerin Geliştirilmesi					√										
HEDEF 3.12 Yargı Medya İlişkilerinin Kurumsal Hale Getirilmesi					√										
HEDEF 3.13 Arşiv Hizmetlerinin Geliştirilmesi													√		

T.C. ADALET BAKANLIĞI
STRATEĞI GELİŞTİRME BAŞKANLIĞI

www.adalet.gov.tr